

ПЕРЕМИСЬКІ

ЕПАРХІЯЛЬНІ

ВІДОМОСТІ

РІЗДВЯНІ ПОБАЖАННЯ ЄПІСКОПА-ОРДИНАРІЯ для священників і вірних.

У хвилині коли ви, Дорогі Отці Духовні й ви Єпархіяни, серед благородних почувань і надійних бажань будете переводити цьогорічні Різдвяні Свята, спішу й я, ваш Єпископ, як кожного року до вас з моїм різдвяним словом. Цього року, по довшій відсутности в Єпархії, чую якусь особливішу потребу духом злучитись з вами та висказати вам мої святочні побажання, щоб ваші різдвяні думки й почування спрямувати в одно спільне для всіх і корисне для наших душ русло.

Дитина Ісус в яслах убогого вертепу на сні, біля Неї Пречиста Мати Марія і Святий Обручник Йосиф — це образ Христового Різдва, що його в теперішньому часі постійно бачимо в нашій уяві. Який гарний цей образ і який дорогий для нас старших і для наших найменших! Для побожної душі це незглибимий предмет подиву, невичерпана скарбниця духовних розважань, розради та поучень. Надівсе однак не перестанемо віколи подивляти цю крайну убогість вертепу, всі ці злидні й прикроці, що їх добровільно приймає на себе Божественний Спаситель

уже дитиною з першим приходом на землю. Подивляємо й те, що Спаситель не лиш сам у кожній найменшій хвилині життя, у всьому, щонебудь як чоловік на землі зробив, у кожному найменшому ділі дає найвищу й найкращу жертву Богу Отцеві, але й своїх найближих, тих що їх найбільше любить, як Пречисту свою Матір, Святого Обручника Йосифа й Апостолів заставляє дати з власного життя, з усього що мали й могли в ньому мати найкращого, можливо найчистішу жертву Богу. А вже Пресвята Родина з Назарету то хиба найвимовніший образ чистої християнської жертви й посвяти.

Ціле життя Христа Спасителя й ціла Його наука просякнуті наскрізь духом жертви. Христос це жертівне Ягня заколене від початку світа (Апок. 13, 8). Жертва задля Бога в службі ближнього, це провідна гадка цілої евангелії, а сам Христос стає перед нами як найвищий недосяжний зразок-приклад жертви. Того самого жадає від апостолів і від усіх християн.

Свою науку розпочинає Христос на горі вісьмома блаженствами, а ці блаженства це ніщо інше тільки похвала повній всесторонній жертві задля Бога. Опісля слідує виразна вимога: „Коли хто хоче йти вслід за мною, нехай відречеться себе...“ (Мат. 16, 24). До того завзиває нас уже Дитина-Ісус в убогих яслах своїм прикладом.

Чому ж то, Дорогі Браття, Христос домагається від нас жертви? Чейже жертва коштує нас труду, самоопанування, вона получена з прикрощами, а часто з терпінням, вимагає нераз зречення з найцінніших дочасних дїбр. Чи Христос сам прийняв стільки невигод і нам захвалює тернисту дорогу чесноти, щоби нас тільки мучити? Ні! Він робить це із безмежної любови до нас, щоби нас вчинити щасливими. До жертви привязав Бог найвище вічне й дочасне благословення. Коли люди віддячуються людям за вияви зичливости, то о скільки в більшій мірі вчинить це Бог, що чейже не дасть себе перевищити ніякому земському добродієві. Ніщо з того, що Богу жертвуємо, ніяке добре діло, ніякий труд, терпіння, прикрощі, недостатки не пропадуть марно. Все одержить стократну нагороду. Така вже прикмета чесноти, що вона на добрій пригожій почві родить стократні овочі.

Погляньмо на нашу землю: Чи вона не відплачує

нам стократними плодами за вкинене в неї зерно доброго посіву і за усі з тим злучені труди? Колиж Творець установив такий закон, то чи не спочіватися нам найбільшого благословення за те, що ми ради Бога вчинимо щось доброго? Блаженними се є щасливими називає Христос плачучих, голодних, милосерних се є тих, що ради Бога несуть якусь жертву з власного життя. А до тих, що терпіти муть переслідування задля Нього каже: „Радуйтеся й веселіться, бо нагорода ваша велика на небі“. (Мат. 5, 12). Зноваж на іншому місці (Мат. 19, 29.) каже: „І кожний, хто покине братів, або сестри, або батька, або матір, або жінку, або діти, або поля, або дім задля мого імени, в сотеро прийме і життя вічне наслідить“.

Попри нагороду в небі платить Бог за ціну жертви також на землі внутрішнім вдоволенням і радістю душі. Бачимо це найкраще на житті Пречистої Діви. Від хвили, коли Вона словами: »Се я слуга Господа, нехай буде мені по слову Твому“ (Лук. 1,37.) заявила готовість на всяку, жертву із себе, Господь став із нею, а надземський спокій і радість замешкали в її душі. Вислів цій радости дала вона в часі відвідин св. Єлисавети, коли заспівала радісну пісню: „Величає душа моя Господа і зрадувався дух мій у Бозі Спасі моім“ (Лук. 1,46). Та радість із принесеної жертви осолоджувала їй відтак хвилини найтяжшого болю під хрестом. Ту саму радість і внутрішнє вдоволення дає Бог за кожне добре діло, що його творимо з любови до Нього. Спитайте в тих побожних душ пригнетених важкими тягарами судьби, журбою і терпінням, відки береться ще на їх обличчі радість життя й охота до життєвої боротьби, а вони навчать вас, кільки тої радости несе із собою кожний життєвий хрестик, кожний вчинок ради Бога. Що варта родинне життя, де не має духа взаїмної посвяти, де батьки супроти себе і для дітей, а діти для батьків не є готові на жертву? Що варта громадське життя без духа жертви її членів? Там царить хиба низьке себелюбство, взаїмні підозрівання, недовіря й ненависть.

Коли сьогодні так багато горя в світі, стільки сліз нарікань і проклону, то напевно більша половина того лиха походить з недостачі духа жертви межі людьми. Вправді лиха не дасться прогнати із землі, але в душі християнської жертви можна його тягар значно влекшити. Найбільші при-

крощі й терпіння в світлі християнської жертви стають солодким ярмом Христовим.

Коби ми так, Дорогі Браття, зрозуміли княжу вартість жертви, навчилися приносити її в нашім одиничнім у родиннім і суспільнім життю! Яке гарне булови це життя! Скільки радості панувало в ньому навіть серед злиднів? Коби обігниця вічної нагороди й дочасного благословення скріпила в наших серцях християнського духа жертви й посвяти!

Дорогі Браття! Коли я маю вам зложити святочні бажання, то моїм бажанням, є щоб Господь запалив ваші серця полумінню чистої жертви, щоби всіх нас навчив користати із найкращого прикладу жертви, що його полишила нам свята Родина, Дитина Ісус, Марія й Йосиф. Наші станові обов'язки, лихі часи й люди дають нам кожної днини доволі нагод, щоб принести Богу чимало цінних жертв будь з нашого майна, будь з наших трудів, умертвлення упокорень і терпінь. Їх ціна велика перед Богом і нагорода за них царська там у небі і тут на землі. В спокусах проти віри нехай складає жертву наш людський розум непомильній правді Божій. У життєвих допустах несім Богу жертву нашої волі з її свободи та своєвілля, підчиняючись беззастережно відвічному запові Божої волі. Наші почування, нашу уяву, пам'ять, бажання несім Богу як жертву, вибираючи як одинокий предмет наших пожадань те, що миле Богу.

Бажаю вам, Дорогі Отці й Епархіяни, щоб цей дух жертви оживляв усе ваше одиничне, родинне й суспільне життя а в нагороду за це, щоби Бог осолоджував усі ваші недостатки, труди й терпіння цього життя,—а Дитина Ісус нехай пішли вам разом із благословенням вифлеємську радість ангельських хорів, Пресвятої Родини, пастушків і царів!

Ласка Господа Нашого Ісуса Христа, любов Бога й Отця й Причастя Святого Духа нехай спливе на всіх нас із цим Новим Роком — амінь.

† ЙОСАФАТ, Єпш.

Ч. 6458. — В справі святочних побажань Єпископа.

Поручається Всечеснішим Отцям Парохам, Завідателям і самостійним Сотрудникам відчитати повищі святочні бажання вірним підчас Служби Божої на Світлий Празник Христового Різдва.

Ч. 6459. Січень — місяць доброї преси й книжки.

Від ряду літ проголосують католицькі видавництва місяць січень — місяцем доброї преси і книжки.

З огляду на релігійно-виховні користи місяця католицької преси, заряджується слідує:

1) В останню неділю місяця це є дня 29. січня 1939 р. Всеч. Отці Душпастирі виголосять підчас Служби Божої принагідну проповідь про незвичайно важну роллю і завдання апостольства доброї преси в сьогоднішніх часах.

2) По Службі Божій належить відмовити враз з вірними з коліноприклоненням три рази Отче наш і Богородице Діво в наміренні розвитку української доброї преси і книжки.

3) В часі богослуження належить перевесту збірку на ціли католицької преси і книжки, а зібрані гроші відослати найдалі до половини лютого до канцелярії Єп. Консистерії.

Місяць доброї преси а з окрема молитви на ту інтенцію і грошеву збірку треба вірним заздальгідь заповісти.

Де це можливо, треба урядити сходи брацтва з відповідним рефератом та заохотити вірних до читання і передплачування католицьких часописів.

До половини місяця лютого 1939. р. належить надіслати до Єп. Ординаріату звіт з переведеної акції місяця преси та зібрані на тацу гроші.

Х Р О Н І К А.

Завідательства одержали:

Ч. 6457. о. Петро Гардибала — Тудорковичі.

Померли:

о. Роман Осмак, парох в Тудорковичах 8/12 1938.

Душу его поручається молитвам Всеч. Духовенства.

Від гр. кат. Єп. Консистерії.

Перемишль, дня 2. січня 1939.

о. Микола Грицеляк
канцлер.

† ЙОСАФАТ
Єпп.

II. Часть.

о. Др Володимир Голинський.

МІСІЇ МІЖ ПОГАНАМИ.

б) *Милостиня.*

(Продовження).

Правильний вихід і належну відповідь знайдемо, коли справу потреб і видатків, що їх мають Українці-католики, розберемо конкретно та відповідно побіч себе зіставимо. Потреби, які маємо самі по собі вказують, що народ живе і розвивається. Тільки мерці на цвинтарях не мають ніяких потреб. Жива спільнота матиме різnorodні потреби як довго буде жива й здорова. Годі однак зарадити усім потребам; декотрі з них є конечні, інші тільки пожиточні, одні не терплять ніякої проволоки, другі можна без ніякої шкоди відложити на пізніше. Коли годі заспокоїти всі потреби, то на це є тільки одна рада: редукція. Розумно обмежити та належно розкласти чергу потреб, це звичайний наказ второпности. Поміч місіям належить до неоспоримих обов'язків кожного вірного сина Церкви, а жертви на цілі місійні не тільки не можуть бути виключені з бюджету віруючого католика, але мусять в ньому мати належне місце. Хоч правда, що поміч місіям, милостиня на душевні потреби ближнього мають першенство між усіма родами милостині, все ж таки ставити одні потреби проти других, застановлятися над їх меншою або більшою вагою вказує на брак широкого серця та шляхетности почувань. Ніколи не треба нехтувати чи оспорювати слухних місцевих, парохіяльних чи національних потреб. Милостиня дана на місії, не повинна обмежити милостині на інші цілі і на відворот; потреби місцеві не сміють стояти на перепоні

збірки на місії. Хто, збираючи жертви на місії, заперечував би слушність збірки на цілі місцеві, може пригасити жертвенність взагалі, а справі місійній не прислужиться так само як цей, що вважатиме за слушні збірки тільки на національні цілі. Милостиня на цілі місійні, це поширення жертвенности, а не обмеження її. Поширення повинно бути коштом видатків непотрібних, а часом навіть наглядно шкідливих. Коли звернемо увагу на цього роду видатки то побачимо, що дійсно є куди поширяти нашу жертвенність.

Недавно були оголошені статистичні дані про споживання алкоголю і тютюну в Польщі. Українці в границях Польщі, в однім тільки 1936 р. пропили і прокурили 122 мільйони злп. На Українців-католиків, які творять половину усіх Українців Польщі припадає 61 мільйон. Послідовно Українці-католики в однім році на виставність і витребеньки, на задурманюючу приемність, а то і гріх видали около 60 мільйонів. За цю суму гроша можна б виховати й образувати 20.000 місіонарів, апостолів Христового Євангелія. Коли б з тієї суми, виданої на шкідливі, а часто й грішні забавки тільки один процент жертвувати на місії то Українці-католики Польщі за один тільки рік зложили б на боже діло 600.000 злп.; навіть одна десята одного процента дає ще велику суму 60.000 злп. Щасливий буде цей рік, коли півчварта мільйона Українців-католиків зложить на католицькі місії 60.000 злп.! А прецінь це тільки одна десята одного процента суми виданої в однім році на п'янство й тютюн. А хто счислив видатки на інші витребеньки? А де забави, виставне життя, строї понад стан, різні прикраси тощо? — Ось терен кудю треба поширяти жертвенність на місії; ось видатки що їм треба протиставити видатки на голошення слова божого. Не коштом жертвенности на „Рідні Школи“ тільки коштом алкоголізму й нікотинізму повинні зростати збірки на місії. Народ, що такі великі суми витрачає не на свої потреби але на свою шкоду, а на цілі поширення Христового Царства, до якого належить, на потреби релігії й віри, яку визнає, не має, чи не хоче дати гроша, не може жити й розвиватися в надії на всемогуче благословення Того, що сказав: Дбайте передусім по потреби Царства Божого, а всьо проче буде вам дане. Якою мірою мірите такою вам відмірять.

Зо сказаного виходить, що годі якиминебудь місцевими

потребами оправдувати нашу неприязню в ділі матеріальної підмоги місіям. Якщо б вірний відмовився дати лепту на цілі місійні тільки тому, щоби її обернути радше на цілі місцеві, хочби вони були церковні й католицькі, то він не заслуговує на імя католик. Тимменше право звати себе католиком має цей, хто проти збірок на місії виступає в імя якихнебудь місцевих потреб світських.

Справа матеріальної підмоги місіям між поганями зо зрозумілих причин стрічає великі перепони й трудности. Усі ці противності пливають із так або інакше понятого егоїзму, який не знає жертв для других, а тимменше для справи Божої. Вороги Церкви заєдно діють. Вони до переборщених перепон природних вишукують ще інші штучні, часом навіть химерні, щоби тільки протиставитись жертвам на місії. Прилюдна опінія, світовий дух часу, ціле наставлення має все це наскрізь перепоєне ворожнечею до християнства та жертвенности на його цілі. Поганський, ненаситний Молох, що на взаїмне винищування людей, на різноманітні зброєння пожирає грубі мільярди публичного майна вірних, не терпить ніякого конкурента у виді жертв плывучих з любови Бога й душ. Навіть любов й милостиню уважає Молох за злочин, що заслуговує на кару. Буває й так, що вияв християнської любови ближнього називає він зрадою, а то й ненавістю народу. Цей сам злочин ненависти людства, по словам Тацита, закидав Нерон першим християнам і за нього передавав їх на мученичу смерть... Такому наставленню повинен протиставитись кожний християнин в імя Того, що є „на знак котрому будуть противитись“ (Лук. II. 34).

Щоби успішно протиставитися оцьому важкому наповрові сил, засадничо ворожих жертвенности на місії, потреба безупинно мати перед очима самому й другим пригадувати основні закони та обовязки християн супроти місій. Про цей обовязок була бесіда вище. Треба безустанку піддержувати духа жертвенности на цілі ширення віри, розросту Церкви, що Ї ми сини, та на більшу славу Божого Імення.

Хто й як повинен піддержувати духа жертвенности в користь місій, про це буде бесіда в наступнім розділі.

ПЕРЕМИСЬКІ

ЕПАРХІЯЛЬНІ

ВІДОМОСТІ

Ч. 342. — В справі святочного обходу з нагоди 17. річниці коронації Папи Пія XI.

В дні 6. лютого ц. р. припадає 17. річниця вибору а 12. лютого коронації Свят. Вітця Папи Пія XI. У всіх роках Його правління цілий, не тільки католицький, світ з подивом глядів на неструджену працю Великого Папи та на її спасенні в наслідках благословення. З висот Апостольської Столиці зором вірла огортав Св. Отець всі журби й духові потреби цілого людства. Пій XI. бачив всі небезпеки, що загрожують одиницям, родинам, вихованні молоді та цілому суспільному житті. Дятого у Своїх Енцикліках, овіяних сердешною любовю, вказував Св. Отець завжди тільки на один, необхідний спосіб їх усунення, себто на привернення у світі прав Христа-Царя, бо тільки у Христовому царстві зможе запанувати Христовий мир.

Вдячність та любов до спільного всім нам Вітця християнства наказує, щоб отсю річницю Його вступлення на Престіл св. Петра, обходили ми з як найбільшим торжеством. Дятого заряджуємо й поручаємо, щоб в неділю, дня 12. лютого, коли то цього року рівночасно припадає еще й свято Трьох Святителів, відправили всі Всч. ОО. Душастирі у церквах Нашої Єпархії благодарну Службу

Божу в наміренні теперішнього Св. Вітця та виголосили примінену до торжества добре обдуману проповідь.

Всч. ОО. Катихити виголосять теж в цьому дні відповідні егзорти для шкільної молоді.

Після Служби Божої треба відспівати „Тебе Бога хвалим“ і поблагословити вірних Найсв. Тайнами.

На це торжество треба перед тим нарід приготувити та заохотити вірних до численного прийняття Найсв. Тайн й молитов в наміренні Св. Вітця.

Пригадується, що за участь в торжественному Богослуженні з нагоди вибору згл. коронації Папи можна допустити таких відпустів:

1) повного відпусту. Умовини: сповідь, св. Причастя, молитва в наміренні Св. Вітця;

2) частного відпусту 10 літ — ті, що побожно і зі сокрушеним серцем будуть присутні на згаданих Богослуженнях.

З гр. кат. Єписк. Ординаріату.

Перемишль, дня 25. січня 1939.

Ч. 353. — Зарядження на час постів в 1939 р. згл. до Великого Посту в 1940 р.

Поручаємо придержуватися що до постів постанов Львівського провінціального Собору з 1891 р. (титул XI ст. 240. О постах).

Де однак заходилаб потреба розрішення, уділяємо Всч. ОО. Душпастирям, Катехитам і Сповідникам власть, по совісім провіренні причин при узглядненні обставин розрішати в поодиноких випадках від посту, з виїмком пятниць.

Особи користаючі з розрішення відмовлять приписані Синодом молитви.

Час пасхальний тревае у нашій церковній провінції від понеділка І. Седмиці Вел. Посту аж до Празника Вознесення Г. Н. Іс. Христа.

Всч. ОО. Душпастирі й Катехити доложать усіх старань, щоби як найлучше приготувити вірних до достойного прийняття св. Тайн і дадуть їм нагоду відбути сповідь

також перед постороннім священиком, запрошуючи в тій цілі сусідних священиків по попереднім заповідженні про це своїм вірним.

При тій нагоді звертаємо Всч. О.О. Душпастирям увагу на обов'язок в особливий спосіб зайнятися хорими у парохії.

На цілий пасхальний час уділяємо усім О.О. Сповідникам власть розрішати від усіх гріхів і цензур задержаних Єпископові чи самим правом чи дієцезальним розпорядком.

У наглих випадках і поза пасхальним часом можуть Сповідники розрішати *pro foro interno* від усіх цензур в який небудь спосіб задержаних чи Папі чи Єпископові, як що не можна заховати сих цензур на вні без небезпеки тяжкого згіршення або неслави, або якщо каянникові прикро булоб оставати в стані тяжкого гріха через час потрібний до цього, щоб вистаратися розрішення. Але в такім випадку обложений цензурою пенітент повинен віднести́ся через сповідника до компетентної Влади церковної за порученням під загрозою поновного стягнення на себе цензури.

Зазначуємо, що Єписк. Ординаріят на підставі пятилітних властей одержаних від св. Апостольського Престола може розрішати від усіх цензур задержаних Папі з виїмком цензур задержаних в найспеціальніший спосіб Папі.

В кінці пригадуємо всім Всч. О.О. Сповідникам, що і на дальше мають власть привертати каючимся утрачене право *petendi debitum conjugale* (Перем. Епарх. Відомости з р. 1930 Ч. III. ст. 56).

З Єп. Ординаріату.

Перемишль, дня 26. січня 1939.

Ч. 405. — Конкурс на опорожнені парохії.

З речинцем до 20. березня 1939 р. виставляються на конкурс слідуючі парохії:

Дек.: Балигородський: 1. Горянка, 2. Рябе.

Бірчанський: Грозьова.

Варяжський: Тудорковичі.

Височанський: 1. Бітля, 2. Гусне вижне.

Жовківський: 1. Добрусин, 2. Кунинська Вілька, 3. Пили.

- Дек. Жукотинський*. 1. Гвоздець, 2. Дністрик головецький, 3. Липець.
- Краковецький*: Кобильниця руська.
- Лежайський*: Дубрівка.
- Лупківський*: 1. Воля мігова, 2. Лупків, 3. Манів, 4. Прелуки, 5. Смільник, 6. Солинка, 7. Явірник.
- Любачівський*: 1) Липовець, 2. Милків, 3. Синявка.
- Лютувиський*: 1. Береги горішні, 2. Боберка, 3. Поляна, 4. Скородне, 5. Устрики горішні, 6. Хміль, 7. Царинське.
- Мединицький*: Криниця.
- Підбужський*: Сприня.
- Порохницький*: Крамарівка.
- Равський*: Белзець.
- Розлуцький*: Свидник.
- Сінявський*: Майдан Сінявський.
- Старосамбірський*: Волошинова.
- Тіснянський*: 1. Ветлина, 2. Криве, 3. Лопінка, 4. Терка, 5. Яблінки, 6. Явірець.
- Турчанський*: 1. Шандровець, 2. Яблінка вижна.
- Чесанівський*: 1. Дахнів, 2. Крупець, 3. Нове село, 4. Плазів.
- Яворівський*: Порудно.
- Ярославський*: Цетуля.

Прохання внесені не по формі і не заісмотрені потрібними залучниками, а головю без свідсцтва конкурсового іспиту і ті, що вплинуть по речинці (це є по 20. березня 1939 р.) будуть уважані як безпредметові.

Завважується, що Всеч. Отці, що одержать презенту на таку парохію, що крім матерної має ще одну або більше дочерних, зобовязуються в кожному часі, на жадання Перемиського Єпископського Ординаріату згодитися на евентуальне відлучення дочерних церков разом з ґрунтами.

При тім Єпископський Ординаріат повідомляє всіх Отців, що наміряють внести прохання о приняття в спис на вище подані парохії, що їх дотація та скількість приналежних до парохії ґрунтів будуть нормовані по думці конкордату і обовязуючих в Єпархії норм за відомостю Апостольського Престола.

Х Р О Н І К А.

Канонічну інституцію одержали:

Ч. 341. о. Шевчук Василь — Пяткова руська.

Завідательства одержали:

Ч. 154. о. Мацьків Володимир — Дахнів.

Ч. 6488./39 о. Кобат Іван — Боберка.

Ч. 6489./39 о. Посіко Семен — Нове село.

Ч. 27. о. Пулик Олександр — доїздж. Добрусин.

Померли:

о. Заболоцький Теодор, парох в Добрусині 24. XII. 1938.

о. Стецишин Микола, парох в Боберці 16. XII. 1938.

о. Костек Іван, парох в Новім селі 27. XII. 1938.

о. Черкавський Мирослав, парох в Дахнові 6. I. 1939.

Душі їх поручається молитвам Всеч. Духовенства.

Від гр. кат. Єп. Консистерії.

Перемишль, дня 1. лютря 1939.

о. Микола Грицеляк
канцлер.

† ЙОСАФАТ
Єпп.

II. ЧАСТЬ.

Народня мова в проповіді й катехизі в перемиській єпархії на переломі 18. на 19. ст.

1. Старання духовної влади.

В другій половині 18. ст. управа перемиської єпархії почала щораз то більше звертати бачну увагу на науку рідної мови, та домагатися від духовенства навчання релігійних правд в школі і на проповідальниці в церкві в рідній мові народу. Таким важним зарядженням єпархіяльної влади треба вважати постанову генерального збору єпархіяльного з 26. травня 1780. р. у Валяві (під проводом Генерального Вікарія о. Андрія Якубинського) про потребу в кожному селі відповідного дяковчителя, що умів би навчати дітей рідної мови („ruszczyzny“) та про потребу закласти парохіяльні школи.¹⁾ Таким змаганням була й відозва Єп. Консисторії з 26. вересня 1788. р. Ч. 1651 до деканальних урядів, з заохотою, щоб хтось з духовенства виготовив проповіді (гомилії) в народній мові,²⁾ та письмо Єп. Консисторії з 20. листопада 1879. р. Ч. 1861. до деканальних урядів з зазивом, щоб хтось з душпастирів піднявся виготовити катехизм і пояснення недільних евангелій в рідній мові (in lingua ruthena)³⁾ Письмом з 17. травня 1791. р.

¹⁾ Див.: Постанови т. 2.

²⁾ У відповідях заподавали декани переважно такі перешкоди в цьому ділі: заняття в душпастирстві, брак бібліотек, та журба за удержання. Ярославський декан о. Антін Риботицький повідомив про готовість ярославського проповідника о. Сайкевича виготовити гомилії і заподав одну на зразок, але Єп. Консисторія не прийняла заяви о. Сайкевича, бо гомілію виготовив він в польській мові. Самбірський декан о. Літинський вказав на о. Івана Гуркевича, пароха у Ваньовичах, але zarazом і на трудність з причини душпастирювання в 3 селах. Грабовинський декан о. Михайло Грабовецький заподав Єп. Консисторії, як відповідного до наміченої праці, душпастиря в Боську о. Подковича.

³⁾ На цю відозву надходили відповіді подібні як і на попередню. Для характеристики тодішніх відносин заподається тут відповідь сяницького декана, пароха Чертежа о. Якова Гебултовича. Він заявляє, що відозву Єп. Консисторії заподав всім парохам, „sed cum fere omnes congrua non provisus, imminuta iurium stolae taxa coarctati, proventu in vim messalium a parochianis contribui solito, per seductionem in nimis exiguam pecuniariam persolutionem constricti, et sollummodo circa ultimum modum quaerendi ex gleba proprio labore panem derelicti, sed adhuc et ab hoc modo

Ч. 712 повідомила Єп. Консисторія духовенство, що друкарня Піллера у Львові видала друком таблицю азбуки (*Tabella alphabeti Ruthenici*), що її вважала корисною для всіх душпастирів, учителів і сільських педагогів до легкого навчання молоді і тому поручила набути її всім парохам і педагогам.¹⁾ Рішенням з 13. грудня 1791. р. Ч. 1633 зарядила Єп. Консисторія, щоб перебуваючі в активному душпастирюванні списували парохіяльні науки в народній мові (*in consueto idiomate ad captum vulgi elaboratos*), а з кінцем року прислали до Єп. Консисторії.

Свої змагання в справі рідної мови зазначувала Єп. Консисторія теж і державному урядові, як це вчинила у своєму письмі з 22. березня 1794. р. до губернії з нагоди шкільної справи в яслиському окрузі, що в ньому заявила за потребою шкіл, з цьою заввагою, щоб діти вчилися теж рідної мови („*dummodo in illis locis iuventus ruthenico quoque idiomate instruat*“)²⁾.

Та хоча справа рідної мови в школі й на проповідальниці в церкві не була легкою справою, то однак рідна мова здобувала собі щораз то більше належне місце в шкільній і церковній катехизі та в церковній проповіді. В наслідок зарядження Єп. Консисторії з 8. березня 1793. р. Ч. 319, надіслали душпастирі свої опрацьовані катехизи на письмі. На основі цих катехиз, що досі заховалися, можна твердити, що в цьому часі більшість душпастирів навчала катехизму в народній мові, а якась невелика частина душпастирів уживала польської мови, а може радше польських термінів і зворотів в науці катехизму, при викладі чи поясненні в народній мові, а це головно тому, що задля браку катехизму в народній мові, послуговувалися переважно уживаним тоді польським нормальним катехиз-

vivendi ultimo ad solutionem proventus urbarialis trahuntur et cogantur, ut ulterius vix subsistere possint, tali modo cura sustentationis impeditos ad conficienda requisita opuscula inhabiles redditos esse significo“.

¹⁾ Цей розпорядок підписав Ген. В. Юліян Шпонрінг.

²⁾ Справа закладання шкіл в яслиському окрузі стрінулася з труднощами з причини зубожіння населення в наслідок слабих урожаїв в попередніх літах, війни, пошести худоби, граду й виливу та з причини слабої дотації духовенства. Душпастирі мусіли перш за все переконати громади й двори про хосен шкільної науки та спонукати їх складати потрібні датки на школи. Шкільну справу можна було там тоді зачинати хиба у Ванівці й Мисцовій. (Див.: Звіт окружного уряду яслиського з 1794. р. до губернії).

мом.¹⁾ Не малою заохотою душпастирів до уживання рідної мови в цьому часі у проповіді й катехизі треба вважати і пастирський лист завідателя перемиської єпархії і львівського єпископа Петра Білянського, виданий до духовенства й вірних львівської й перемиської єпархій 4. квітня 1795. р. в народній мові (хоча і в польській мові на другому місці).²⁾

Дуже улегчували справу навчання релігії перші друковані катехизми о. Івана Могильницького в народній мові (в 1815—1833 р. р.), його буквар (1816 р.) і правила шкільні. Перемиський єпископ Михайло Левицький видав 8. грудня 1815. р. пастирське послання, що в ньому видав зарядження, щоб душпастирі уживали до навчання катехизмових правд виданого катехизму в рідній мові (1815. р.), що його розіслав для всіх церков перемиської єпархії, для вжитку кожного сучасного душпастиря. Це послання поручає теж душпастирям заохочувати вірних по всіх парохіях, щоб всі, що вміють читати, набули для себе цей катехизм і читали його по хатах для власного духового пожитку й своїх домашніх.³⁾ Дуже пожиточну діяльність в цьому напрямі розпочало було Товариство священників, założене в 1816. р. в Перемишлі за єпископа Михайла Левицького, що поставило собі за завдання видавати в народній мові книжки для народу

¹⁾ Для висвітлення тієї справи подаємо тут стан в жовківському деканаті. Жовківський декан о. Симеон Склепкович прислав до Єп. Консисторії звіт з 9/XI 1793. р. і в ньому залучив катехизи трьох парохів: Добрусина, Глинська й Туринки. Катехизи пароха Туринки о. Алексія Пясецького і пароха Глинська о. Івана Ковшевича списані українською мовою, латинкою, а катехизи пароха Добрусина о. Івана Склепковича списані польською мовою. Інші парохі виказалися перед деканом тільки нормальними катехизмами, або заявили, що уживають сократичного методу, а писати катехизи, для них утяжливе. — Треба завважити, що українська мова цих катехиз є на ці часи надсподівано добра, багато гарніша від мови хочаб наших перших граматиків в першій половині 19. ст. а це тому, що ці душпастирі самі вчилися мови безпосередно від народу, без впливу великорускої книжної мови, що з нею змагалися у нас в 19. ст. Є в них деякі польонізми й сліди церковної мови.

²⁾ Посланіє пастырское до духовенства и люду дієцезіи лвовской и перемьской. W Lwowie Roku 1795. Drukiem Pillerowskim. — Послання багате змістом, пригадує і упорядковує душпастирську обслугу з угляданням вимог, що їх спричинила централізація парохії в цьому часі.

³⁾ Науку катехизму уділяли душпастирі в цих часах переважно в церкві, а зимою поручив єпископ в посланні відбувати цю науку в школі, як де була, в парохіяльному домі, або у вибраному домі якого парохіянина. Послання поручає душпастирям докладати старань, щоб родичі висидали діти на катехизмову науку і оспарювали їх вимівки й ухили від цих обов'язків.

і виготовило було до друку між іншим теж і перший том гомілій (есяборати о. Данила Качанівського, о. Івана Могильницького і о. Петра Назаревича), але з незалежних причин, це товариство перестало діяти вже в зарані свого існування.

Дуже велике значіння в релігійному вихованні і в культурно-освітнім змаганні для народу має перемиський Синод з 1818. р., незнаний досі історикам, що під проводом єпископа (тоді вже митрополита) Михайла Левицького видав постанову закладати парохіяльні школи та видвигнув і зазначив, що навчання в рідній мові, це пригожий чинник в справі закладання шкіл і освіти народу.¹⁾

Добре це знане, яке значіння в справі закладання народніх шкіл та навчання в рідній мові мав Дякоучительський Інститут в Перемишлі, удержуваний ще в часі синоду в 1818. р. складками духовенства, в якому кандидати на учителів вчилися теж правильно й української мови.

Треба теж тут додати, що в змаганнях духовної єпархіяльної влади подавати науку народові в його рідній мові пішов на руку і віденський уряд, що звертав увагу на шкільне виховання і вже при кінці 18. ст. видав більше шкільних декретів. Для розвою народної мови важний був декрет Надворної Комісії з 23/XI. 1812 р. Ч. 1859 про науку в народній мові по сільських школах.

Але треба теж зазначити, що губернія в 1816. р. видвигнула зі своєї сторони деякі труднощі в справі української мови в шкільництві. На письмо Єп. Ординаріяту з 13. серпня 1816. р. Ч. 132, в справі закладання парохіяльних шкіл, що в ньому зазначив він теж своє позитивне становище та висказав потребу рідної мови в шкільній науці, губернія відповіла письмом з 13. вересня 1816 р. Ч. 38957 (През. 25/I. 1817 Ч. 59), що в ньому взяла під увагу нову організацію шкіл і узнаючи всі змагання Єп.

¹⁾ Див.: Synodus Dioeciesana III. Art. с. — Для інформації заподаеться тут стан шкільництва в цьому часі в перемиській єпархії, а саме: Крім Головної школи (Hauptschule) в Лаврові були в єпархії троякі школи: 1) сільські (краєві) школи (Landschulen) в числі 32, що в них була вже системізована платня учителів, 2) школи в деяких місцевостях, що повстали з громадського або двірського фонду шкільного (Schulstiftung) і їх прийняв державний уряд до відома, 3) школи в місцевостях, де зголошені шкільні фундації ще не увійшли в життя. Від 1816. р. до 1819. р. повстало 383 шкільних фундацій, двірських і громадських на удержання учителів. (Див.: Письмо Єп. Консисторії Перемиш. до губернії з 28. III. 1820. р.)

Ординаріату в справі заведення парохіяльних шкіл, оспорувала уживання української мови, а з осібна кирилиці в трівіяльних школах, тому що тієї мови уживається будьтоби тільки в книжках до набоженства, та запропонувала для української мови польську (латинську) азбуку. Таке неприхильне становище для української мови заняла була в цьому часі і осібна губерніяльна рада.

Проти цього запротестував єпископ (вже тоді імен. митрополитом) Михайло Левицький, тільки з деяким малим успіхом.¹⁾ Але справа в супереч всьому йшла природною конечністю вперед.

2. Перші проповідники в народній мові в престольній церкві в Перемишлі.

Коли по наших селах здавендавна було чути проповідь і катехизу в рідній мові народу, а в другій половині 18 ст. і особливо в перших двох десятках 19 ст. почалися на добре заходи й праця в цьому напрямі, то про більші міста не можна цього в рівному ступні сказати. Теж і в Перемишлі рідна мова увійшла в уживання в проповіді й катехизі пізніше, як по наших селах (не беручи тут під розвагу стану тієї справи в старих церквах перемиських в попередніх століттях). Та праця й заходи єпархіяльної

¹⁾ Оборону української мови в школах (парохіяльних і трівіяльних) зредагував крилошанин о. Іван Могильницький, що заховалася в чорновику, списана на 13 великих аркушах в німецькій мові з написом: „Abhandlung über die Zweckmässigkeit der ruthenischen Volkssprache in den gr. kath. Volksschulen.“ Заслужений, визначний автор вичерпує свою оборону у відповідях на поставлені три питання: 1) Чи в народніх школах має відбуватися наука в народній мові, чи в якій іншій мові? 2) Чи для українського населення (der ruthenischen Landbewohner) народною мовою є польська, чи українська мова і чи ці мови ріжняться між собою? 3) Чи українська мова для шкільної науки пригожа і так конечна, що не дасться заступити польською мовою між гр. кат. вірними без знівечення головної ціли навчання? — На перше питання відповідає автор, що виразне бажання цісаря і зарядження та подійсний стан стверджують, що в шкільній науці уживається своерідної мови для кожної нації. На друге питання відповідає так: Що для гр. к. вірних в Галичині народною й рідною мовою є не польська, але українська і що вони обі ріжняться, стверджує це: 1) історія 2) повага достовірних письменників 3) щоденний досвід. Автор обширніше наводить ці докази і з осібна та третє питання виказує, що українська мова надається знаменито (vorzüglich) для шкільної науки і в цій мові духовна влада видавала вже для навчання релігійні книжки, проповіді та пастирські послання, що їх список автор долучив до тієї оборони. Учений автор з широким горизонтом зайняв ясне й непохитне становище, як муж великого ума й характеру, але теж і як великий душпастир з гарячим серцем для свого народу.

влади перемиської за навчання в рідній мові в сільських та маломіських школах мала свій наслідок в цьому напрямку і самому Перемишлі. Перемиський синод єпархіяльний в 1818. р. став помостом в переході й зворотом до рідної мови на проповідальниці в престольній церкві в Перемишлі, де залунала вона в проповіді на добру десятку літ перед виголошенням проповіді в рідній мові о. Маркіяном Шашкевичем у Львові.

Хто перший промовив у проповіді рідною мовою в престольній церкві в Перемишлі і коли це було, годі ще певно ствердити. Тому треба вважати за такого цього проповідника, що про нього є доказ, що таку проповідь говорив в найдавнішому році. До таких належать три неопресвітери, що їх списані проповіді в народній мові, які виголосили в катедральній церкві перемиській в часі пресвітерської практики в 1823. р., заховалися досі, а саме: Антін Ганчаківський, пізніший парох Завадки й декан ліського деканату, почесний радник Еп. Консисторії та окружний інспектор шкіл, що виготовив гомілію в українській мові в 1823 р., на хрестопоклонну неділю, Андрій Гвоздович, пізніший душпастир Тихані в дуклянському деканаті, що виготовив гомілію на квітну неділю і Антін Захаріяс, пізніший душпастар в Гировій, († 1830), що виготовив проповіді теж в 1823 р.: на квітну неділю, гомілію на празник Воскресення, на неділю Томину і на неділю про розслабленого.

Гомілії о. Ганчаківського і о. Гвоздовича списані в українській мові латинкою, а гомілії о. Захаріяса списані скописною гражданкою.¹⁾

З 1825. р., лишилася гомілія на неділю вел.-посту Ігната Ганчаківського, пізнішого пароха Тарнави Гірної, а з 1826 р., заховалася гомілія на 23 неділю по Зісл. С. Д. списана в Перемишлі 30 листопада в українській мові Василем Гавришкевичем, пізнішим парохом в Новім Селі (любачівського деканату).²⁾

¹⁾ Під еляборатами підписи авторів по латині, а підпис: Antonius Zachariasz ще з додатком: Presbyterii g. c. Premisliensis Alumnus.

²⁾ Під виробом написано: въ Перемишли дня $\frac{80}{13}$ 9 bris 826 Василю Гавришкѣвѣчъ.—(Треба тут додати, що о. В. Гавришкевич, як душпастир був теж куратором деканальної бібліотеки і працював теж пером. Написав розправу про календарну рахубу з пасхалією під нагол: Часословъ

З 1827 заховалася гомілія, що її виголосив в катедральній церкві перемиській 25. лютря один з неопресвітерів (мабуть Іван Глушкевич).¹⁾ Юрій Склепкович, пізніший парох Реклинця (†1831 8/X) лишив списану науку на Празник Христового Різдва, а Іван Вапінський, пізніший парох Святкової, гомілії на 7. і 9. неділю по З. С. Д. До цього самого року належать теж гомілії: Михайла Грабського, пізнішого душпастиря в Колоденці, на 10. неділю по З. С. Д. і гомілії Теодора Лукашевського, пізнішого сотрудника в Мостах Великих, завідателя Реклинця, катедрального сотрудника перемиського і zarazом учителя співу в Інституті Дяків, від 1835. р. пароха Радимна, а від 1841. р. крилошанина перемиської Капітули, а саме: гомілія на 17. нед. по З. С. Д.²⁾, на 21. неділю по З. С. Д.³⁾, і на св. Дмитрія⁴⁾, та гомілія Миколи Турчанського пізнішого пароха Лютовиськ на 24. нед. по. З. С. Д.

З 1828. р. лишилися списані в українській мові такі гомілії неопресвітерів: 1) Климента Турчмановича, пізнішого пароха Лімни, пароха Стрільбич, декана жукотинського й старосамбірського, окружного інспектора шкіл

или краткое изясненіе круговъ календарскихъ с долученіем о Пасцѣ Господней. Написаное В. Гавришкевичемъ парохомъ въ Новоселѣ. Року Христова 1844 отъ созданія міра 7352. — Захований рукопис обнимае 12 аркушів. При кінці праці заподав таблицю Пасхи в Східній і Західній Церкві від 1840—1910 р. і написав таке: „Кто далѣ пережіе, нехай собѣ по Спактахъ самъ рахуе. А може Господь Богъ дозволить намъ еще дочекати того часу, где и восточная церковь новыи календарь прійме, злучимся съ Римлянами що ся тичить празнованя святъ, подобнѣ, якъ была злученая передъ запровадженіемъ нового календаря черезъ Григорія, а такъ будутъ всѣ католики на цѣлміъ свѣтѣ не тїлко единѣми усти и единимъ сердцемъ, но и въ единое время единого Бога въ Тройци Святій славимъ“. (Випис з оригіналу). — Зазначуємо, що ще передше трохи обширніше пояснення Пасхалії написав перем. крилош. о. Іван Могильницький в 1829. р.

¹⁾ Під виробом гомілії дописано автором по латині: *Habita homilia ad Cathedr. Premisliensem die 25. a febr. 827 a G.* (підпис скорочений). Виразно зазначив автор, що гомілію говорив в престольній церкві перемиській, тому не треба сумніватися, що й другі неопресвітери, що списали свої гомілії в українській мові голосили їх теж в престольній церкві.

²⁾ Під виробом написано: *Premisliae die 30 Septembris 827. Theod. Łukaszewski presbiter.*

³⁾ На обротці виписав автор: *Homilia na 21. niedziale po Z. S. D. przez Theodora Łukaszewskiego, Presbitera Diecezalnego, miana dnia 28. 8-bris 827, w kathedrze przemyskiej obr. gr. kath.*

⁴⁾ На обротці автор виписав: *Homilia na 5. Dymytraho Welykomuczenyuka przez Teodora Łukaszewskoho miana w kathedri peremyskiej ob. gr. dnia 7. 9-bris 827.* — о. Теодор Лукашевський лишив по собі між іншим понад 200 проповідей в українській і польській мовах. Між ними є теж проповідь, що її голосив як питомець генеральної семинарії у Львові 22. жовтня 1826. р. в катедрі св. Юра в польській мові.

і п. радника Еп. Консисторії: гомілія на Стрітення, 2) Ігна-та Губчака, пізнішого пароха Дроздович, а опісля Ква-сенини: наука на неділю про митаря й фарисея, 3) Юліяна Гумецького, опісля пароха в Кривчі: гомілії на Сиро-пустну неділю і на 4 неділю посту. 4) неопресвітера Івана Рожойовського, що помер вже в 1829. р. як сотрульник в Любичі: гомілія на 3 неділю посту. 5) неопресвітера Ми-хайла Борковського, опісля пароха Сторожів Великих: гомілія на 23. неділю по З. С. Д.

З 1829. р. лишилася проповідь на 18. неділю по З. С. Д. неопресвітера Павла Коцішевського, що опісля став парохом Люблинця Нового.

З 1830. р. збереглися такі українські проповіді: 1) на сиропустну неділю неznаного пресвітера,¹⁾ 2) на неділю Ми-роносиць теж неznаного пресвітера,²⁾ 3) гомілія на 20. неділю по З. С. Д. Симеона Прислопського, що опісля став парохом Регетова і 4) наука на 23 неділю по З. С. Д. Діонізія Магурського, що був опісля парохом в Бобятині.

На цьому році кінчимо цей випис, а зазначаємо тільки, що такі проповіді зберіглися теж і з пізніших літ.

Кандидати духовного стану й пресвітери, що готови-лися до душпастирування між народом в епархії старалися приготувляти свої проповіді в рідній мові народу, щоб вірні розуміли добре їхню науку, тому і в престольній церкві перемиській перші заголосили проповіді в рідній мові ці неопресвітери, що до проповідей в рідній мові в епархії одні з перших готовилися.

Ця потреба душпастирів голосити релігійні правди народові в його рідній мові стала конечністю вчитися тієї мови, укладати граматичні правила, пізнавати її красу, та витворити з ньої літературну мову, здібну висказати найвищі правди й ідеї милозвучним, рідним словом. Це й спричинило її загальне в нас відродження.

Не від речі буде тут в кінці згадати, що теж по єпис-копі Івані Снігурським зберіглися деякі українські про-повіді (понад 40), а саме деякі з часів його душпастирю-вання у Відні (проповіді з р.р. 1813—1816), а інші, що їх голосив вже як перемиський єпископ.

подав єп. Григорій Лакота.

¹⁾ На першому листку назвище замазане чорнилом, лишилася тільки буква М. (імя) і слова: in ecclesia cathedrali. ²⁾ Під еляборатом підпис зама-заний. лишилося тільки слово: пресвітеръ і Przemysł, dnia 28 kwietnia 830.

о. Др Володимир Голинський.

МІСІЇ МІЖ ПОГАНАМИ.

IV.

Місійне освідомлення.

Коль красні ноги благовѣсткѣ-
ющихъ благодѣ. (Рим. X. 15).

Поза загальними способами місійної співпраці, що про них була бесіда в попередньому розділі, способами, що доступні для всіх вірних, усіх станів Церкви, є ще способи тільки для вибраних членів Церкви. Вони бо супонують, або вимагають дечого такого, на що не кожного стати, а через те не кожний вірний може тими способами працювати в користь місії. Але й ці способи місійної співпраці в Церкві потрібні і тому годиться тепер дещо згадати і про спеціальну співпрацю.

До різних спеціальних способів місійної підмоги належить безсумніву пропаганда місійної ідеї та ширення й поглиблення освідомлення місійного обов'язку серед вірних. Ширення місійного освідомлення має на цілі розбудити заінтересування місіями та запалити у вірних ревність і жертвенність в користь місій між поганями.

Про значіння й вагу, потребу й конечність місійної освіти нема потреби широко писати. Це ж бо таке само-зрозуміле, що вистане трохи тільки застановитися над цією справою, щоби зрозуміти потребу й корисність ширення місійної ідеї. Як кожняя інша ідея, щоби заінтересувати, захопити та пірвати до чину, мусить бути належно поширена, так само ідея місійної співпраці зможе осягнути намічену мету тільки через систематичну, постійну і правильну пропаганду. Заінтересувати загальних вірних та розбудити жертвенність в користь місій можна тільки через освідомлення вірних про все що з місіями злучене, а в першу чергу про наш обов'язок підмоги місіям та про різні способи, якими вірні різних станів можуть брати участь у всесвітнім апостоляті. Якщо між вірним не знаходимо зрозуміння обов'язку підпомагати католицькі місії та малу або й ніяку заінтересуваність цими справами то це наглядний вияв браку відповідного освідомлення. Не можливо бо

загорітись любовію до того, чого не знаємо. Пізнання, освідомлення, пропаганда мусить попередити усякі почини в ділі місійної співпраці. Ціла акція місійної співпраці залежить від вмілої й правильної пропаганди.

Ширення, а радше поглиблення місійної освіти допускає степенування. Воно бо може бути вичерпуючо всестороннє, або тільки загальне що до деяких тільки місійних проблем. Місійна освіта, що її посідають професори місіології по університетах, хоч як вона потрібна для цілої Церкви, не є коначна для звичайного вірного взятого окремо. Та хоч не всім потрібна однакова місійна освіта, все таки усім вірним однаково необхідне до певної міри знання цих справ. Послідовно необхідною являється відповідна пропаганда цих ідей.

Полишивши на боці пропаганду в формі призначеній для вищих образованих кругів чи навіть фахових знатоків місійних справ, займемося тільки проблемою ширення місійної освіти серед широких мас звичайних вірних. Щоб вистарчаюче зясувати проблему ширення ідеї місійної співпраці серед загалу вірних, розберемо по черзі передусім прикмети самого проповідника, що піднімається цього нелегкого обовязку, а віцтак різні способи ширення місійного освідомлення мас.

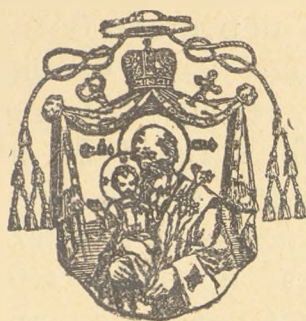
а) Проповідник місійної співпраці.

Пропагатор місійної освіти, носій ідеї місійного співділання може бути кожний вірний. На ділі найкраще вивязуються з цього обовязку слуги Церкви — священики. Все бо що злучене зо ширенням Царства Божого на землі належить до стану духовного. В тій цілі священики дістають поосібні власти та станові ласки. Тому то їх маю на увазі в усьому, що відноситься до пропагатора.

Завданням пропагатора є доступним для себе способом поширювати місійне освідомлення серед мас, розбудити почуття обовязку вірних супроти місій між поганями та підпомагати почини й діяльність Церкви в ділі поширювання Євангелія. Це величне й взнесле завдання носія місійної ідеї дуже важке. Щоби оцьому завданню якслід відповісти проповідник мусить посідати деякі небуденні прикмети, а саме: проповідник мусить мати апостольську любов, належне образування, велику второпність та правдиво католицьке розуміння справ.

Священик, чи хто небудь інший, що береться ширити ідею місійного співділання між вірними, повинен першзавсе відзначатися прикметами дійсного апостола. Він бо виступає як представник і заступник місіонарів-апостолів, що голосять Євангеліє в поганських краях. Годиться проте, щоб в очах вірних місіонарі були заступлені достойно їх божого післаництва. Тому то й заступник їх та носій великої ідеї повинен заєдно мати перед очима ту саму взнеслу мету, що її мають місіонарі, тобто ширення Царства Божого на землі, повинен посідати того самого що вони духа та такі самі чесноти: словом повинен відзначатися апостольською любовію Бога і душ. Святіший Отець Пій XI. в одній своїй бесіді на цю тему, сказаній дня 12. IX. 1932 до ревнителів молоді ось так означив прикмети пропатора: „Щоби бути добрим проповідником треба любити Г. Н. Ісуса Христа, треба любити Церкву, треба любити душі; тільки оця потрійна любов може зродити правдивих і добрих ширителів“. На ділі інакше й бути не може. Подібно як місіонар на місіях без апостольської чесноти любови буде тільки звенячою міддю без духа й життя так і ширитель місійної співпраці вірних без потрівної любови Христа, Церкви й душ не осягне ніяких успіхів у своїй праці. Якже ж бо може запалити любов до слави Бога та спасіння душ, виставлених на небезпеку вічної смерти у других цей, що сам нею не загорів? Тільки чиста і надприродна любов Бога й душ, любов, що нею відзначався кожний правдивий Христовий апостол, дає силу до важкої і творчої праці та вінчає її тревалими, багатими успіхами. Палкі й з люблячого серця плівучі слова, хоч і не краснорічіві, ніколи не остають без відгуку зо сторони вірних. Не що інше а любов дає силу поклати усі труднощі, встоятися серед невдач, незрозуміння чи навіть зраженого самолюбства, що не радо слухає про безінтересовну жертву в користь місій. Тільки палка любов до Христа й душ виносить правдивого апостола понад вузькі загумінки парохії, дієцезії, чи навіть рідного краю та вірлиним зором охоплює незміримий засяг діяння в стилі надлюдським, католицьким, Христовим... Розбудити ентузіазм може тільки ентузіаст; а це не можливо без любови, що *„все зносить, всьому вірить, всього надіється, все перетерпить“*. (I. Кор. 13, 7). Розбудити безінтересовну любов спасіння душ зможе тільки цей, що може сказати з Апостолом народ в: *„я всім у всьому годжу, не шукаючи що мені корисне, але що многим, щоби вони спаслися“*. (I. Кор. 10, 33.).

ПЕРЕМИСЬКІ

ЕПАРХІЯЛЬНІ

ВІДОМОСТІ

Пастирський лист по причині смерти
ПАПИ ПІЯ ХІ.

ЙОСАФАТ КОЦИЛОВСЬКИЙ

БОЖОЮ МИЛІСТЮ І СВ. АПОСТОЛЬСЬКОГО ПРЕСТОЛУ БЛАГОСЛОВЕННЯМ
ЕПИСКОП

ПЕРЕМИСЬКИЙ, СЯМБІРСЬКИЙ І СЯНІЦЬКИЙ
ВСЕЧЕСНОМУ ДУХОВЕНСТВУ Й УСІМ ВІРНИМ
ЕПАРХІЇ БОЖИЙ МИР І АРХІЄРЕЙСЬКЕ
БЛАГОСЛОВЕННЯ!

Увесь католицький світ пильно приготовлявся до торжественного обходу 17-тилітньої річниці винесення на Папський Престіл і коронації Папи Пія ХІ. Приготовлялись вже й ювілейні обходи 60-ліття Його священства та 20-ліття Його Єпископства, що рівнож в сьому році припадали. Всі раділи, що цей рік дасть нагоду молитвами та желаннями потішити серце Свят. Вітця, та що весь католицький світ зможе в сьому році виявити свою особливійшу

любов і привязання до Петрового Апостольського Престола та до Особи цього славного пануючого Папи.

Однак з Божої волі інакше склалось.

З Риму наспіла сумна вістка, що вчора, дня 10. лютого, по годині 5-тій рано перестало бити шляхотне серце великого Папи Пія XI., що надзвичайним розсудком і великою посвятою та любов'ю кермував Петровим Кораблем Христової Церкви від дня 6. лютого 1922 р.

Ще у добрій пам'яті маємо цю хвилю, коли то, перед 17. роками, згаданого дня 6. лютого, великим одушевленням і невимовною радістю привитав зібраний перед собором св. Петра в Римі нарід нововибраного Папу. З того радісного привіту вичувалося, що всі мають надію, що цей нововибраний Святіший Отець у своїй мудрості й печаливості о добро світу, помирить розеднані між собою народи й вілле у них нове релігійне життя. Бо всі були свідомі тяжкого завдання цього нового повоєнного Папи, що добре знав жахливий стан тодішніх між собою ворогуючих народів. Це завдання міг виконати тільки чоловік, що посідав великий життєвий досвід, глибоку науку, великі чесноти та надзвичайну непохитну силу волі.

Таким дійсно був наш бл. п. Папа Пій XI., що хоч вступив на Апостольський Престол у 65-ому році свого життя, повів однак справи Вселенської Церкви з молодечою енергією.

Вже у першій своїй Енцикліці, виданій в 1922. р., Свят. Отець широко розвинув свою програму, зясовуючи її коротко словами: »Мир Христовий у царстві Христовому!« Цими словами вчив Свят. Отець всі народи світу, що на ніщо не здасться говорити й завзивати людей кличами: „любімся, жиймо в згоді, жиймо в мирі“, якщо не будемо жити самі в Христовому царстві, це є, якщо не будемо старатися передовсім увести до власного серця, до наших родин, до наших суспільностей, до народів, засад Христового Царства. Збудуймо вперед Христове царство між собою, а тоді і мир Христовий з конечности запанує між нами; тоді й заклики до любови і згоди не будуть пустими фразами. — Цею то Енциклікою начеркнув Свят. Отець велику ціль свого надзвичайно трудящого вселенського Архієрейства — а саме: віддати Христу Цареві належне Йому панування над світом.

Сю свою велику задачу сповняв бл. п. Папа з великим жаром свого великого духа й серця та незломною витревалістю. Не місце тут тепер ширше розводитися над повною у плоди діяльністю Папи Пія XI. Зазначуємо тільки, що Він бажав перепоїти Христовим Духом життя родин, життя суспільностей й життя цілих народів.

До тої цілі стреміла вся діяльність Свят. Вітця за час 17-літнього кермування Христовою Церквою.

До тої цілі служило передовсім установлення осібною Енциклікою празника Христа Царя при кінці ювілейного року 1925., що ним Свят. Отець хоче спонукати до прилюдної служби Христові не тільки одиниці, але й суспільности та всі народи. До тоїж цілі служив розпорядок Папи в р. 1928., що ним призначає празник Пресв. Серця Христового як прилюдне надолуження Христові за гріхи світу. В тій самій цілі видав Свят. Отець Енцикліки про християнське виховання в р. 1929-ім, про подружжя і родину в р. 1930., про християнський суспільний лад в р. 1931., про священство в р. 1935. і проти комунізму в р. 1937.

Щоби оживити релігійне життя оголошував бл. п. Папа ювілеї в рр. 1925, 1929. і 1933, — домагався в Енцикліці з р. 1929., щоби всі верстви суспільности відбували духовні вправи, — в Енцикліці з р. 1932. поручав поширювати почитання Пресв. Христового Серця — а письмами і декретами з р. 1923. і 1935., приказав ревно уділювати науку релігії.

Знаючи який великий вплив має преса на вироблення прилюдної опінії, безнастанно заохочував до поширення католицької преси.

Щоби вірним дати взори до наслідування, переводив часто канонізації Святих, а голошені Ним при сій нагоді науки, це чудові духовні квіти та рівночасно свідоцтва Його особистого чеснотливого життя та Його гарячої любови Бога й ближнього.

Щоби поширити побожне життя, при кожній нагоді попірав і поручав апостольство світських, або т. зв. «Католицьку Акцію», що її завданням є зєдинити всіх під Христовим прапором!

Серцем повним любови бл. п. Папа в особливіший спосіб милосердився над многими міліонами поган, та щоби прийти їм з помічю, в Енцикліці виданій в р. 1926. взиває

всіх християн до молитов за їх навернення і до складання жертв на місійні цілі.

Він не спускав з ока і православних незєдинених, та щоби спонукати їх до злуки з правдивою Церквою видав в р. 1928. Енцикліку в справах незєдиненого Сходу. У ній взиває священників, щоби старалися придбати собі знання науки Сходу, його звичаїв й обичаїв, щоби в цей спосіб могли успішніше працювати над Зєдиненням.

Як глибоко співчував бл. п. Папа з переслідуваними католиками, цього прилюдним висловом є Енцикліки, в котрих боліє над ними, особливо над католиками жиючими в Росії, Мексику, Еспанії та й у других державах. Кілько то ночий перевів Він на молитві, щоби принести потіху й полєкшу тим утисненим, мученим і убиваним своїм дітям та щоби випросити для них силу витрєвати в переслідуваннях й ласку мучеництва!

Рівнож і в дочасних потребах нинішного людства був бл. п. Папа завжди готовий до помочі. В тій цілі вже у першій своїй Енцикліці з р. 1922. візвав цілий світ до злагоди великої повоєнної нужди, — однак сам перший присвічував в сім згляді найкращим прикладом своєї жертвенности. Хтож не памятає тої великанської помочі матеріяльної, що її бл. п. Папа негайно по вступлені на Папський Престол дав Росії, куди вислана окрема комісія розділювала дари голодом навіщеному народові? Хто не памятає, як Він десятками мільонів помагав емігрантам з Росії, щоби забезпечити їм харч і дах над головою? Хтож не тямить його помочі даної всім дітям і сиротам в краях знищених війною, з котрої користали й сироти поміщені в наших захистах? Так поступав бл. п. Свят. Огєць при кожній нагоді, коли й де вимагала цього потреба.

Не диво тому, що всі — католики й некатолики, стоять сьгодні зворушені над домовиною Найліпшого Батька й Добродія усього людства.

Однак ми, Українці, спеціяльну ще маємо причину згадувати з жалібною вдячністю смерть бл. п. Папи Пія ХІ. Ми Єпископи Ваші, на кожній авдієнції у бл. п. Свят. Вітця завжди бачили, як дорогою Його серцю була наша гр. кат. Церква, наш обряд і наш нарід. Ми бачили, як дуже бажав йому правдивої і щирої любови Христа Спасителя як запоруки певного скріплення й розвитку народу.

А хоч тяжко прихочилось йому нам допомогти, Він у кожному нашому горю давав нам розраду, потіху й щиро з нами співчував і морально та матеріально нам помагав.

Вистане згадати, що бл. п. Папа дбаючи про потреби вірних, розбудував нашу Духовну Єрархію тут і за границею. Власним коштом побудував для наших кандидатів Духовного стану величаву семинарію в Римі і дуже часто приймав наших кандидатів на послуханнях, при чому захочував їх до чеснот, а між іншим до любови свого народу. Радів гарним розвитком наших чернечих установ і нашого чернечого життя, а де бачив цего потребу, там і помагав, як прим. в Пряшеві датком 100 000 лір, допоміг згромадженню СС. Службниць вибудувати сиротинець, а в Ужгороді своєю помічю дав можливість нашому Чинowi закупити друкарню в ціли поширювання релігійних книжок і т. п.

А тепер відійшов від нас той добрий Батько, що незрівнано сповняв свої великі обовязки Керманича Христової Церкви й совісти народів, що непохитно ставав в обороні віри й Христових засад, що великодушний у любові Бога й своїх духовних дітей, забував на себе й на свої потреби, а мав на оці тільки Божу славу й щастя свого стада! Відійшов від нас той, що підніс високо повагу Церкви й Апостольського Престолу; відійшов по вінець невяничий небесної слави з останніми словами на устах: »Боже! Ти кличеш мене до себе, — а я бажав ще тільки для Тебе зробити! Однак, нехай дієсь воля Твоя!«

Чимжеж віддячимося бл. п. Папі Пієві XI. за Його світлий провід та за Його щиро батьківську опіку над нами?

Замість вінця на домовину, зложимо на ній нашу сильну постанову, що будемо ревно вводити в життя знеслі Христові засади, що їх голосив бл. п. Св'яг. Отець словом і своїм світлим прикладом, та молитися будемо о високий степень небесної слави для Його праведної душі. Вправді ми певні, що Всевишній Бог, за Його життя повне трудів і терпіння, прийняв Його вже до вічної своєї радості, це однак повинно заохотити нас до ще ревніших молитов, бо знаємо, що через такі молитви Босподь Бог заплатить помершому й зовнішньою його більшою славою а саме, дійсним поширенням того Христового Царства, над котрим

Покійний так ревно ціле своє життя працював, — а також заплатив Йому сповненням всіх Його святих ще земських бажань, що ними переповнене було Його любляче серце.

Тому заряджуємо:

1. — Негайно по одержанні цього листа Всеч. О.О. Душпастирі перечитають його у найблище свято згл. неділю і заповідать у своїх парохіях торжественне заупокійне богослуження, це є Службу Божу співану з Панахидою, за душу бл. п. Папи Пія XI. — так, щоби в кожній парохії таке торжественне богослуження відправлено.

2. — В день богослуження треба дзвонити всіми дзвонами три рази, а це: рано, в полудне й вечером. Крім цього дзвонити треба й у навечеріє богослуження вечером, щоби народові пригадати про богослуження слідуєчого дня.

3. — В ектеніях і на Вел. Вході треба, аж до вибору нового Папи, залишати поминання Папи.

4. — Тому, що вибір нового Папи відбудеться правдоподібно між 25. а 28. лютря, — зглядно може ще кілька днів пізніше, а ми цього року вже з найблищою неділею зачинаємо Вел. Піст, буде Богу милою річчю, коли Всеч. Отці і дорогі вірні посвятять піст І-шої Седмиці Вел. Посту згл. й дальший піст аж до вибору нового Папи в наміренні: за бл. п. Папу Пія XI. та о упрощення Божої помочі при виборі нового Папи.

5. — У всі неділі й свята, аж до вибору нового Папи, треба брати Службу Божу „о призначення помочі св. Духа“ в наміренні щасливого вибору нового Папи по волі Божій, — про що треба повідомити вірних і заохотити їх до молитов.

6. — Про вибір нового Папи треба також вірних повідомити і від того часу згадувати Його імя при богослуженнях, — а в найблищу неділю по виборі, по скінченій Службі Божій відспівати пісню »Тебе Бога хвалим« і поблагословити вірних Найсв. Тайнами.

Благоцать Господа Нашого Ісуса Христа, Любов Бога Отця і Причастя св. Духа нехай буде зі всіми вами. Амінь.

Дано в Перемишлі при Нашому Катедральному Храмї дня 11. лютря 1939 р.

† ЙОСАФАТ,
Єпп.

Х Р О Н І К А.

Канонічну інституцію одержали:

Ч. 489. Кобрин Алексій — Судова Вишня.

Померли:

о. Паньківський Ілярій, парох в Більчі 10. II. 1939.

о. Федевич Іван, катехит в Турці 11. II. 1939.

Душі їх поручається молитвам Всеч. Духовенства.

Від гр. кат. Єп. Консисторії.

Перемишль, дня 11. лютого 1939 р.

о. Микола Грицеляк
канцлер.

† ЙОСАФАТ
Єпп.

ПЕРЕМІСЬКІ

ЕПАРХІЯЛЬНІ

ВІДОМОСТІ

ЙОСАФАТ КОЦИЛОВСЬКИЙ

БОЖОЮ МИЛІСТЮ І СВ. АПОСТОЛЬСЬКОГО ПРЕСТОЛУ БЛАГОСЛОВЕННЯМ
ЕПИСКОП

ПЕРЕМІСЬКИЙ, САМБІРСЬКИЙ І СЯНІЦЬКИЙ
ВСЕЧЕСНОМУ ДУХОВЕНСТВУ Й ВІРНИМ
МИР ВАМ, БЛАГОДАТЬ І АРХІЕР. БЛАГОСЛОВЕННЯ

ДОРОГІ БРАТТЯ!

По днях смутку й жалоби, що вкрила була весь християнський світ з приводу смерти великого Папи бл. п. Пія XI., прийшов світлий день радості. Ось учора, в четвер 2. березня ц. р. Збір Кардиналів вибрав на конкляве уже першого дня Його Еміненцію Кардинала Секретаря Стану Євгена Пачеллого Римським Папою, що прибрав імя Пія XII. В кілька хвилин пізніше нововибраний Голова Церкви уділив містові Римові й всьому світові традиційне Апостольське благословення.

Недовго тревали дні жалоби, сирітства й вичікування. Тим разом Боже Провидіння якомсь виїмково вкоротило їх наче нарочно на те, щоби в найбільше загрозливих часах заощадити світові почуття непевності й осамітнення, щоби в часах, коли у міжнародніх взаєминах не бачиться пошановання Божих законів а між людьми місто взаємної любови бачиться ненависть — щоби в таке лихе веремя було кому

розбудити совість у закаменілих, додати відваги боязким, розрадити терплячих, а всім пригадати, що чоловік носить на собі образ і подобу Божу, що він не бездушна тварина, а Божа дитина сотворена для неба й вічного щастя.

І справді. Вже другого дня почув світ грімке але разом надійне слово з уст нововибраного Папи Пія XII. Святіший Отець переслав по радієвих хвилях цілому світові своє Апостольське благословення та гарячий зазив до мира. Мир, це перше Його слово і перше бажання до всіх християн, а головно до тих, що правлять народами. Цей мир мусить мати як необхідних вістунів: мир в душах одиниць і мир у родинах. Згідливість межи народами можлива тільки в оперті на любов до Бога і ближніх. Тому, що цей мир у значній мірі залежить від провідників народів, Святіший Отець — як сам каже — заносить за них особливіші молитви до неба.

Ось зміст першої промови нового Папи. А світ вслухується в бесіду Христового Намісника і жадно ловить кожне Його слово. Не лиш вірні католики слухають Його, але й ті, що далеко стоять поза Церквою. Зо солодким почуттям вдяки слухають Його усі терплячі й покривджені, а з жахом надслухують ті, що заподівають насильство. Бо несправедливість і кривда більше грізні для того, хто їх заподіває як для того, що їх переносить. Так рішила Божа Премудрість і цієї правди не змінить ніяке людське мудрування.

Сьогодні, це є в неділю хрестопоклонну великого Посту, католицька Церква а з нею весь християнський світ обходить великий празник, бо саме сьогодні відбувається величній обряд коронації Святішого Вітця в престольнім храмі св. Петра в Римі. Радіє світ, а вірні католики посилають до неба горячі молитви в наміренні спільного Батька християн. А кому ж в цій хвилині більше радити як не українцям-католикам? Чи не чуємо самі внутрі наших сердець більшого обовязку ніж другі народи слати до Всевишнього мольби в наміренні Святішого Вітця? Хто більше як ми бажає здійснення в світі засад Христової науки? Чиж є хто другий у світі, кого малиб ми право звати у більшій мірі нашим батьком, як Голову св. католицької Церкви? Це правда, що Святіший Отець є однаково люблячим і дбайливим батьком для всіх вірних, однак Його серцю є ближчі

ті зпоміж вірних, що є обтяжені й понижені як ті, що звуть себе щасливими вибранцями долі.

Не вільно нам однак очікувати від Голови Церкви того, що неможливе! Не вільно нам домагатися від Святішого Вітця надзвичайних виявів зичливости, куди більших ніж їх дізнають другі народи. Такий спосіб думання зраджувавби брак основної католицької свідомости, нерозуміння духа Христової науки про християнську любов, рівність усіх перед Богом та справедливість.

Вірний католик не повинен ніколи забувати на це, що Святіший Отець це Намісник і Заступник Христа Господа на землі; повинен дивитися на Нього не під вузьким кутом інтересів якоїсь одної групи, народу чи держави, але повинен завжди оцінювати Його з найвищої всеобіймаючої точки добра всіх душ і цілої Церкви, що Він є її Головою і Батьком, бо тільки в такому розумінні цієї важної справи найдуть всі справжнє добро, чи це будуть поодинокі групи чи одиниці.

Сьогодні в день коронації Святішого Отця Пія XII. весь католицький світ шле до неба мольби в його наміренні. До них ми долучім наші благальні молитви, щоби Господь наділив Святішого Отця кріпким здоров'ям й усіми дарами та ласками потрібними до сповнення верховного апостольського уряду в сьогоднішніх переломових для Церкви часах. З окрема просім Всевишнього, щоби допоміг Святішому Отцеві здобути керманичів народів і держав для святих і незмінних засад Христової науки, щоби сповнив його бажання й післав народам мир опертий на основах християнської справедливости, любови та милосердя. Врешті просім Господа небесних сил, щоби дав силу теперішньому Голові Церкви повернути наших розеднаних у вірі братів на лоно єдиної, святої, соборної і апостольської Церкви.

Не тільки сьогодні з нагоди торжества але завжди памятаймо, що правда і спасення є тільки в католицькій Церкві, — що католицька Церква це не людська тільки Божя установа — та що обов'язком добрих синів її є, так як Церква думати, з Церквою радіти та з нею її терпінням страждати. Щасливі ми, якщо цю правду зрозуміємо і її у житті будемо приміювати.

Ласка Господа Нашого Ісуса Христа нехай сплине на вас і полишиться з вами на віки. Амінь.

Дано в Перемишлі, дня 3. березня 1939. р.

† ЙОСАФАТ
Епп.

Ч. 1268. — Зарядження з нагоди вибору і коронації Святішого Отця Пія XII.

В неділю Хрестопоклонну дня 12. березня ц. р. відбудеться в церкві св. Петра в Римі торжество коронації нововибраного Папи, Святішого Отця Пія XII., перед тим Його Еміненції Кардинала Секретаря Стану Євгена Пачеллього. На цей святочний день цілого католицького світу заряджується слідує:

Всеч. Отці Парохи, Завідателі та самостійні Сотрудники долучать на всіх Службах Божих, що їх будуть правити в неділю хрестопоклонну дня 12. березня ц. р., до ектенії великої і сугубої додаткові прошення із благодарної Служби Божої в наміренні Папи Пія XII. По Службі Божій відспівають при виставлених Найсвятіших Тайнах пісню »Тебе Бога хвалим«, поблагословлять вірних Найсв. Тайнами, та внесуть многолігствіє Голові Церкви.

По євангелії належить відчитати вірним повище напечатаний Пастирський Лист та заохотити їх, головно членів церковних брацтв, щоби всі молитви, св. Причастя й усі добрі діла того дня жертвували в наміренні Святішого Вітця Пія XII.

Де можливо, належить урядити пополудні спільні святочні сходи церковних брацтв та католицьких організацій даної парохії присвячені торжеству дня. На тих сходах о. Душпастир виголосить коротку святочну промову подаючи кілька дат з життя й діяльності теперішнього Голови Церкви та заохотить братчиків і сестриці, щоби всі важні події свіга вчилися оцінювати з осередної точки погляду Церкви а не під кутом інтересу власного чи групового та щоби на других у тому напрямі впливали. На ту тему пожаданий бувби реферат, як неможливо цеї неділі, то колись другим разом.

Ч. 706. — Речинець іспитів конкурсних о душпастирські бенефіції в р. 1939.

Іспити конкурсні о душпастирські бенефіції відбудуться цього року в днях 9 і 10. травня і 17 і 18. жовтня.

До іспиту конкурсного належить зголоситися на пів місяця перед речинцем іспиту.

Священики, що перший раз здають іспит, обовязані

зазначити в поданню, чи і коли зложили іспит з догматики, моральної і церковного права, а перед самим іспитом предложити письменно виробленні проповіді згл. егзорти.

Ч. 708. — Речинець іспитів з догматики, моральної і церковного права в р. 1939.

Іспити з догматики, моральної і церковного права відбудуться цього року в днях 8. травня і 16. жовтня.

До іспиту з догматики приступають священники висвячені в р. 1938, до іспиту з моральної священники висвячені в р. 1937, а до іспиту з права священники висвячені в р. 1936. В тих самих реченцях є обов'язані приступити до іспитів зі згаданих предметів ті священники, що були покликані в попередніх роках і ще досі їх не зложили.

Вкінці пригадується, що священники, які не зложили повищих іспитів не будуть допущені до іспиту конкурсового, хиба що предложилиб умотивоване оправдання, для яких причин до згаданих іспитів не приступили.

Ч. 710. — Конто Єп. Консистерії в П. К. О.

Пригадується Всч. Отцям, що Конто Єп. Консистерії в П. К. О. є: „Гр. кат. Єп. Консистерія, Перемишль Ч. 511.037“.

Ч. 1023. — В справі „Української Католицької Місії“ у Франції.

З рамени св. Конгрегації Орієнтальної, ділає у Франції у Парижі „Українська Католицька Місія“, що від двох років має старання про наших емігрантів у Франції, Бельгії і Люксембурзі. Наставником Місії є о. Я. Перрідон (Rev. P.—J. F. Th. Perridon, Supérieur de la Mission Ukrainienne Catholique en France Paris—14. Rue de Gergovie, 86.

Ця місія зробила вже багато доброго для наших людей, — однак вона потребує більше піддержки від наших священників.

На днях отримав Єписк. Ординаріят письмо від Наставника місії, що його подається до відома Всеч Духовенству.

„До Всеченішого Духовенства!

Ми є щасливі ствердити, що наші вірні, що від довгих років живуть у Франції, висловлюються з великою вдячністю, що утворення Греко-Католицької Місії у Франції дало їм можливість знова виконувати в деякій мірі їхні релігійні обов'язки. Однак в нашій праці натрапляємо теж на великі перепони з приводу недостачі адрес наших людей, що не дозволяє нам увійти з ними в безпосередні взаємини.

Наша еміграція існує тут вже довгі роки, а брак нашого священика був причиною, що наші люди підпали під різні впливи, між іншим і комуністичні, бо незнання французької мови не дозволяло їм зблизитися до французького священика а комуністична пропаганда відбувалася в українській, а ще частіше в польській мові. І так вони відзвичаїлися сповнювати релігійні практики а багатьох з них зійшло з правильної дороги життя.

Глибоко переконані про нашу велику відповідальність за спасення душ, які поручеві нашій опіці, дозволяємо собі просити Всечесніше Духовенство, щоби воно нам могло отримати адреси цих осіб та родин, що виїхали з їхніх парохій до Франції, Бельгії та Люксембурга. Ми дуже просимо Всечесніше Духовенство прислати нам по змозі точні адреси теперішнього їхнього осідку та одночасно нам зазначити, чи ці люди є жонаті та чи їхні родини виїхали разом з ними.

В противенстві до заокеанської еміграції, українська еміграція у Франції є часова. Тому є і велика потреба запобігти, щоб ці люди по повероті до рідного краю не ширили злого прикладу між нашим населенням. З цієї самсі причини ми є дуже вдячні цим Впр. Отцям, що є й сьогодні в переписці зі своїми колишніми парохіянами, що є для них великим моральним добром і великою користю, і ми усильно просимо Впр. Отців не переривати цього листування. Цей труд буде винагороджений не тільки під духовим оглядом але теж причиниться для національного добра.

о. Я. Ф. Т. Перрідон,
Наставник Місії.

Ч. 409. — В справі передплати за Єпархіяльні Відомости на рік 1939.

Передплата за Єп. Відомости на рік 1939 вносить 5 зл. Квоту цю дозволяється побрати з церковної скарбони, а канцелярія Єп. Консисторії відтягне її з платні за місяць квітень.

Всч. ОО. що не побирають платні, як також Всч. ОО. Катихити обов'язані повисшу квоту надіслати до канцелярії Єп. Консисторії.

Х Р О Н І К А.

Іменовання :

Ч. 406. о. Калинич Теофіль парох в Тарнавці — II місто-деканом Лежайським.

Канонічну інституцію одержали :

Ч. 427. о. Ящевський Іван — Монастирець.

Ч. 1130. о. Мостюк Яків — Кавсько.

Ч. 1186. о. Тарасович Іван — Змиєвіска.

Завідательства одержали ;

Ч. 464. о. Дутка Іван — Нове село.

Ч. 785. о. Ортинський Юліян — Більче.

Сотрудництва одержали :

Ч. 300. о. Харіщак Микола неопрезв. — Топільниця.

Ч. 464. о. Стояловський Зиновій — сам. Головсько.

Померли :

о. Кміцикевич Савин, парох в Сулимові 19. II. 1939.

Душу його поручається молитвам Всч. Духовенства.

Від гр. кат. Єп. Консисторії.

Перемишль, дня 3. березня 1939 р.

о. Микола Грицеляк
канцлер.

† ЙОСАФАТ
Єпп.

II. Ч А С Т Ь.

о. Др Володимир Голинський.

МІСІЇ МІЖ ПОГАНАМИ.

Місійне освідомлення.

(Продовження).

Друга прикмета проповідника ідеї місійного співділання це належне образ ування. Проповідник по своїм званню це правдивий учитель. Повинен проте добре визнаватися в усьому що злучене з проблемою, яку береться голосити другим. З порожнього наляти ніхто не годен. Щоби належно виконати завдання апостола та ширити й поглибляти правильне розуміння розросту Христового Царства на землі та обовязку підмоги місіям зо сторони вірних, повинен пропагатор сам мати ясний погляд на ці справи. В тій цілі проповідник повинен в першу чергу добре знати теологію, що на ній спертій всесвітній апостолят таксамо як і ціла акція місійної співпраці. Не що інше а правди віри й богословія творять солідну, непорушну базу великої, гігантських розмірів будівлі місійної акції. Без знання теології нема правильного розуміння справи, що про неї бесіда. Знання теології дає проповідникові можливість правильно й трівко узасаднити місійний обовязок, належно його розуміти та відкинути усі закиди чи труднощі, що їх може почути від необізнаних або неутверджених в справах все-світнього післанництва Католицької Церкви. Повинен проте добре знати зокрема Догматику так основну як спеціальну, св. Письмо та Історію Церкви. Ця послідна ставляє перед очі величавий, віковий похід апостолів Євангелія до всіх народів, усіх рас та усіх полос землі.

Поза теологією потрібно проповідникові знати принаймні до певної міри релігійну етнографію різних народів поганського світу. Знання різних вірувань, звичаїв, етичних переконань, способу життя приватного, родинного й публичного, соціальних умовин; знання змагань й перепон, що їх мають Христові апостоли в даних краях, серед декотрих народів, усе це дуже помічне для кожного, що береться поширяти ідею місійного співділання між вірними. Хоч рідко

коли матиме він нагоду подрібно розводитися про поганські вірування чи їхні етичні переконання, воно навіть не вказане, все ж таки може трафитися нагода виказати їх знання. До всебічного формування проповідника знання цих справ конче потрібне. Відповідне знання географії та всесвітньої історії доповняє формацію духа проповідника, а вироблення літературне, легкість вислову в красній, рідній мові зеднають йому слухачів та розбудять пошану так до особи проповідника як і справи, яку голосить.

Виринає питання де й коли може проповідник набути потрібне йому знання?

На Заході, по католицьких Університетах а навіть дієцезальних Семинарах згідно з директивами Апостольської Столиці відкрито окремі катедри місійної теології. Покликані, окремі професори викладають систематично усі проблеми звязані зо справою місій. Позатим в часі викладів інших богословських наук, де тільки лучається нагода професори видвигають місійну сторінку такої чи іншої квестії. Є це одиноко тревалий, найкращий й на дальшу мету обчислений спосіб основного приготування потрібних цілих фалянт проповідників, які мають завдання ширити місійне освідомлення серед вірних.

Місійне формування кандидатів духовного стану поручає головно послідними роками Апостольська Столиця. Документи Св. Конгрегації Студій і Семинарів, що вірно передає гадку й розуміння цих справ Христового Намісника, не лишають ні тіни сумніву відносно потреби місійної формації майбутніх слуг престола. „Нині більше чим колинебудь потрібно, щоби вихованки святині завчасу навчались пізнавати й любити католицькі місії, щоби відтак це пізнання й любов могли передати вірним, яких Боже Провидіння в недалекому майбутньому віддасть в їх душ-пастирську опіку.“¹⁾

Якщо в курсі богословських наук є час і місце на навчання історії мистецтва, соціології, археології, а навіть фольклору й агрономії, то оскільки більше повинен бути назначений час на науку про так життєву справу Церкви Христової, що нею є її поширення між поганями. Без належного знання цих справ годі надіятися любови до них,

¹⁾ Гл. Письмо Конгрегації Студій з дня 10. III. 1932.

а послідовно і ревної праці в користь так істотної справи, що без неї Церква не булаби Христовою Церквою.

Та образування набуते в часі приготування до священства не вистарчає навіть тим священикам, що за час свого побуту в Семинарі мали нагоду його дійсно набути. Хто хоче бути проповідником цих справ повинен безупинно продовжати студії місійних проблем в часі свого душпастирства. Тимбільше повинні студіювати оці справи священики, що ніякого місійного образування не винесли з часу семинарського життя. Для таких відповідне образування з цієї ділянки полишене їх власній ініціативі, пильності та апостольському хистові. Вони без великої трудности можуть з тими справами заізнатися з відповідної літератури, книжок та періодичних видань, де знайдуть широко обговорені усі питання, що злучені з місіями.

У нас покищо майже цілковитий брак відповідної літератури в рідній мові. Але при належнім поставленні справи та розбудженні заінтересування цими проблемами можемо мати й окремі журнали й відповідні менші або більші видання. Кому дорога справа Христового Царства на землі повинен по силам причинитися до повстання якогось хочби й скромного місійного журналу, а коли він появиться, усіми силами його поширяти та передплачувати. Заки здобудемося на відповідну літературу в рідній мові, треба покористуватися виданнями в доступних для нас мовах чужих. Вимовлятися або оправдувати себе браком часу ніяк не годиться. Підмога місіям, місійна співпраця цілої Церкви, як це було сказано, не є чимсь надпорядочним. Вона належить до порядочних занять душпастирських обовязків. По словам Христового Намісника місійна співпраця це істотне завдання католицького священика так, що душпастир, який цього завдання не сповняє, занедбве свої станові обовязки, а його урядові бракує чогось істотного.¹⁾ Від часового незаінтересування цими справами може нас оправдати тільки інший душпастирський обовязок. Та це буває тільки хвилево й не так часто. На ділі часто буває так, що праця священиків спиняється на терені, якого годі назвати душпастирством. Часто буває так, що дорогий час душпастира — час, що за його таке чи інше використання

¹⁾ Гл. Промову Пія XI. до учасників II. міжнар. Зізду С. М. С.

прийдеться злати рахунок перед Добрим Пастиром душ — виповнений такими заняттями, які так само, а може й краще може виконати людина світська, підчас коли на терені душпастирської праці ніхто й ніколи нас не заступить ні виручить. Студіювати місійні проблеми у нас часу нема, але знаходимо подостатком часу на читання щоденної преси і то від початку аж до дрібних оголошень включно, звідки, очевидно, ніяк не можемо зачерпнути ні натхнення до місійної співпраці ні заохоти до належного сповнювання своїх душпастирських з вдань.

Третя з черги важна прикмета проповідника місійної ідеї серед вірних це второпність. Апостольська любов і відповідне образування тільки тоді видадуть тривкі овочі й увінчаються успіхом, коли проповідник буде відзначатися належною второпністю. Потреба второпности впливе хочби із цього, що місійне освідомлення належить до душпастирства, а в виконуванні душпастирських обов'язків священник повинен поступати дуже оглядно й розумно. В ширенні ідеї місійної підмоги треба бути дуже второпним, щоби замість будувати не руйнувати, або щоби не будувати на непевнім, сипкім піску. Послідовно второпний проповідник буде вистерігатися якихнебудь непевних чи пересадних відомостей про поганські народи. Не буде він широко й шумно змалюваних, менше або більше диких звичаїв одного півдикого народу переносити на інші поганські племена чи узагальнювати на всі позахристиянські народи; не буде усі без розбору поганські народи називати варварами, не-людьми, упослідженими чи дикими людськими; не буде пересаджувати в описах темних сторін їх життя суспільного, родинного, релігійного, або смішних а часом навіть кровавих практик декотрих племен; не буде широко розводитися в описах ноші Адама й Єви декотрих племен, або меншою чи більшою непридатністю цього рода ноші; не буде він прилюдно видвигати й говорити про можливі помилки й хиби, що існували в якомсь краю чи якомусь народі при заснуванні Церкви; не буде ніколи критикувати такі чи інші почини чи методи місійної праці; не буде упрощувати нераз дуже укладнених проблем; не буде місійних проблем оцінювати на свій суб'єктивний лад. Зокрема ніколи не сміє він висказувати якихсь критик чи застережень що до декотрих починів або заряджень Церковної

Єрархії відносно справи місій. Чому Єрархія дала таке чи інше зарядження це найчастіше нам закрите, бо невідомі нам усі причини й мотиви що їх викликали. Послідовно наша критика не в силі бути правдива, дійсному чи позірному лихові зарадити вона не може, але певний й нехибний її вислід буде несмак а навіть знеохочення до місійної справи. Критика, ще ніколи не заохотила до праці цілих мас.

Четверта з черги прикмета проповідника місійної співпраці це католицьке розуміння проблеми та вселенський підхід до неї. Ширення Царства Божого на землі, що є завданням місійної акції, це практичне переведення в життя та здійснювання ніякими межами не обмеженого католицизму. Царство Боже по своїй істоті вселенське і саме тому повинно безупинно зростати і поширювати. Треба проте до місійної акції підходити з дійсно католицьким і нічим не вязаним духом розросту. Підходити до місійних проблем по католицьки значить підходити до неї в світлі віри та з надприродних понук, а не руководитися понуками природними. Понук природних, філянтропійних, культуральних чи навіть національно-патріотичних можна в пропаганді деколи уживати і ними до певної міри послуговуватися, але ніколи не годиться ставляти їх на перше місце ані вибивати над міру. Ніяка природна понука не в силі заступити правдивих, всюди й для всіх важних надприродних понук.

Католицький підхід до місійного питання повинен конечно покриватися з вселенським і понаднаціональним характером Христової Церкви; в однаковій мірі повинен він відноситися й обніматися усі місійні терени, усі раси й народи без різниці. Предметом місійної акції являються усі народи де ще не має Церкви основаної на Петровій скалі. Послідовно не по католицьки до місійної проблеми підходить, хто сам місії розуміє і другим проповідує в якимсь вузьким розумінні, або хто акцію місійну бере не в її цілості тільки обмежує до якогось краю, раси чи племені. Провинитися проти католицького розуміння місійної справи, а навіть в жахливий спосіб здеформувати саму її ідею можна дуже легко й різними способами. Вистане переглянути по кілька чисел місійної преси декотрих народів, — преси, яка має на цілі поширювати місійне освідомлення та заох-

хочувати до підмоги католицьким місіям — щоби переко-
натися, як дуже на часі й на скільки влучні наведені за-
мітки про вселенскість підходу до місійних справ. В цього
рода місійній пресі забагато говориться про декотрі, уприви-
лейовані краї, про декотрі місійні почини, а замало, або
і цілком нічого не згадується про місії в інших краях або
про успіхи місіонарів на інших теренах. З національно-
патріотичних понук видвигають дійсні або позірні успіхи
тих місій, що в них працюють місіонарі тієї самої що ре-
дактори даного журналу нації, або цього самого монашого
згромадження, коли річ іде про монахів. Місійні краї, що
в них трудяться місіонарі інших народів чи іншого мона-
шого Чина, або їх спеціальні потреби таксамо зрештою
як і нераз дуже радісні успіхи для редакторів преси, що
про неї мова, начебто не існували. Послідовно читачі мають
тільки однобічне нераз дуже невірне й хибне розуміння
вселенського апостоляту Церкви.

Цього рода хибний підхід противний самій природі
вселенського апостоляту, який тому що вселенський, не
знає ніякого поділу на більше й менше упривілейованих
чи протегованих поган. Таке поступування незгідне з ви-
разними й нераз повторюваними міродайними вказівками
Апост. Столиці, самій справі воно не приносить ніяких
тривких користей, а дуже часто підриває самі основи місій-
ної співпраці. Якщо вірний підпомагатиме місійну справу
в ім'я патріотизму, чи якогось іншого природного мотиву
то він може добути нераз навіть помітні заслуги для так
чи інакше зрозумілого інтересу батьківщини, або для куль-
тури, але ніколи не може він зватися співробітником в ши-
ренні Царства Божого й не може брати участі в заслугах
апостолів Христового Євангелія. Позбавити місійну спів-
працю її надприродного елементу значить висушити її жит-
теві соки, викривити її поняття та на ділі цілком звівечити.
Проповідник місійної співпраці мусить дуже вважати, щоби
його освідомлення не було звихнене якоюсь бічною й для
співпраці чужою понукою, та щоби було сперте на належ-
них підставах. Інакше хай не надіється якихсь тривких
овочів своєї праці. Скорше чи пізніше переживатиме повну
руїну дому побудованого на піску. Тільки здорове зерно
засіяне видає сподівані плоди. Зіпсуте насіння не зійде
навіть на найкраще виробленім ґрунті.

Може дехто сказати: Наведені завваги не відносяться до нас українців-католиків, бо ми не маємо ніяких своїх місіонарів в ніяких місійних краях. На цьому полі можуть провинитися тільки ці народи, що в певних краях ведуть місії. — Та воно не зовсім так. Неправильне розуміння та хибний підхід до проблем вселенського апостоляту помітний також у нас, хоч правда в цілком специфічній формі. Неправильність нашого розуміння справ апостоляту Церкви полягає в цьому, що кілька разів річ іде про місії між поганами у нас занадто часто й може трохи не на місці видигають акцію унійну, якою дехто старається оправдувати нашу неприяву в загально католицькій ділі місійної співпраці. Ми, Українці-католики, кажуть такі уніоністи, маємо завдання працювати над зєдиненням незєдинених східних братів наших. Справу навернення поган полишїм другим народам, які не мають таких завдань. — Оцей аргумент, що його декотрі вважають майже за аксіому, між нашими католицькими кругами дуже вкорінений і є поважною перепорою зашіплення, зросту й правильного розуміння вселенського апостоляту. Годиться проте приглянутись йому дещо блище та зміркувати його стійність.

Перш за все мало є таких народів, що булиб вільні від анальстїчних до наших завдань супроти своїх в той чи інших спосіб заблудивших братів. Якщо усі католицькі народи станулиб на становиську яке боронять декотрі наші круги, то католицькі місії між поганами виглядала б дуже мізерно. На щастя так не є. Німецькі католики мимо своїх братів іновірців, серед яких безсумніву не занедбують працювати в цілі їх цовороту до Католицької Церкви, працюють також дуже видатно в користь католицьких місій між поганами й ніколи вони не вимовлятися однією акцією від другої. На ділі місійна акція не тільки не протївиться унійній але її поширює, доповняє й додає ще більшої розгонової сили.

Нестійність наведеного закиду зо сторони уніонїстів проти починів місійної співпраці серед наших вірних стає ясна, якщо належно зрозуміємо дотичні поняття та їх різчиці. Як це було вище сказано,¹⁾ треба заєдно перед очима мати основну різницю, яка заходить між акцією мі-

¹⁾ Гл. вище стр. 8—9.

сійною, а місійним співділанням вірних. Перша це немов боєвий фронт; його завданням поширяти Церкву Христову там де її не має та через навчання й Крещення спасати від загибелі душі; це діло Єпархії і місіонарів. Друге це співпраця заплля. Унійна акція як окремих відтинок діяльності вселенської Церкви очевидно зазубляється з акцією місійною але ніяк не зачіпає співпраці вірних. Треба теж знати відрізнити унійну акцію від місійної і ніколи не годиться їх змішувати. Вимоги й потреби однієї не все покриваються з вимогами другої. Але ж тут річ іде ні про місійну ні про унійну акцію тільки про співпрацю й підмогу цим акціям зо сторони вірних. Річ іде про належне освідомлення та розбуження апостольського духа серед широких шарів вірних, які, позістаючи при своїх станових обовязках, повинні по змозі співпрацювати з апостолами Христового Євангелія. Місійна співпраця способами, що про них була бесіда в попередньому розділі, не конче йде в парі зо ширенням Церкви через одну або другу акцію. Вони зовсім віддільні від себе, так з огляду на виконавців, як керівників, метод і терену праці. У світлі цієї різниці паде наведений закид. Унійної акції ніяк не годиться протиставити організації заплля в напрямі підмоги місійної діяльності Церкви. Тільки необзнакомлений може виступати проти починів місійної співпраці вірних в імя акції зєдинення.

Притім не треба забувати на один безсумнівний факт. У нас дотепер нема ніякої акції чи організації вірних, яка мала б на цілі навіть так поквапно видвигану працю унійну. Це факт, що івні народи (прм. Чехи — Апостолят св. Кирила й Методія), хоч в ділі зєдинення Церков не є безпосередно заїнтересувані, мають свої давні вже організації, яких завдання є працювати над зближенням до Католическої Церкви незєдиненого Сходу, а ми Українці-католики при своїм безспірнім, безпосереднім і всіми признанім заїнтересуванні Зєдиненням не маємо ніякої відповідної організації ні для духовенства ні для вірних. Невже посміє хтось твердити, що ми апостолами приходимо на світ і при першій ліпшій нагоді, без ніякого апостольського і місіонарського приготування зможемо виступити на хочби не знать як запусчене й трудне поле апостольської праці, або й виступивши зможемо без відповідно заздалегіть підготованого заплля осягнути якісь позитивні й тревалі успіхи? Невже

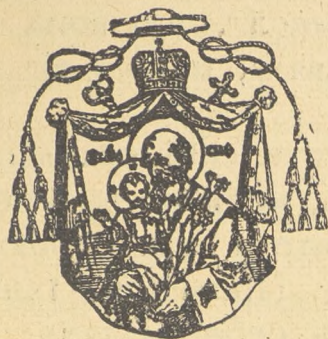
може хтось припускати, що компетентні чинники, яким відомі старання й аспірації кожного народу, поручать апостольську працю, що від неї залежить спасення десятків і соток тисячів душ, людям невиробленим, неприготованим, або таким, що ніяким серйозним почином не виявили охоти стати в ряди вселенського апостоляту? Невже думає хтось, що розбудити апостольського духа в широких масах та потягнути до якоїсь акції релігійного характеру загал вірних можна протягом короткого часу? Ні. Вироблення місійного наставлення в масах вірних вимагає багато невсипущої й систематичної праці та довгого часу. Це ж речі що вимагають жертви від людини, що з природи віл усякої жертви втікає. Брак належного апостольського вироблення ставляє нас в положення нездібних до місійної праці. Таке положення не тільки не може нікому принести слави, але дуже часто виходить нам і самій Церкві на шкоду вже тепер, а в недалекому майбутньому при змінених обставинах може катастрофально на нас відбитися. Якщо отже ми дотепер не спромоглися на так дуже важну для нашої Церкви окрему свою організацію, та місійні організації, що є поширені по цілій Католическій Церкві й піднесені до гідности Папських Діл, можуть бути для нас досконалою й випробованою школою, що в ній зможуть зростати й плекати апостольського духа цілі фаланги майбутніх хочби тільки унійних співробітників. Великанський досвід інших народів на цьому полі як рівнож животворна й просвічена управа найвищої Влади Церкви забезпечує тривкий розвій такої організації. — Проповідник місійної співпраці серед наших вірних повинен належно здати собі справу з актуальности усіх наведених скомплікованих проблем. Інакше буде він плутатися перед першим ліпшим мудрагельом.

Оце що важніші прикмети проповідника місійної співпраці. Без них проповідник може тільки пошкодити справі. Повинен їх набувати кожний, хто хоче успішно прислужитися богочоловічому ділові через поширювання ідеї місійної співпраці.

З черги годиться поглянути на способи місійного освідомлення мас. Освідомлення можна поширяти живим словом або при помочі письма. Буде проте бесіда перше про ширення освідомлення через проповідництво, катехізацію і т.п. а відтак про пресу.

(д. б.)

ПЕРЕМИСЬКІ

ЕПАРХІЯЛЬНІ

ВІДОМОСТІ

Пасхальний привіт

ЄПІСКОПА ЙОСАФАТА КОЦИЛОВСЬКОГО
ДУХОВЕНСТВУ Й ВІРНИМ ПЕРЕМИСЬКОЇ ЕПАРХІЇ.

МИР ВАМ У ГОСПОДІ і АРХІЄРЕЙСЬКЕ
БЛАГОСЛОВЕННЯ!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Всечесні Отці й Браття Єпархіяни!

Скоро проминув час від сегорічного Різдва Христового до Великодня. Здається наче останні світові події, такі наглі і несподівані, прискіпили його правильний біг. Знова завитало до нас найбільше рокове свято Христового Воскресення. Радо користаю з цієї милої нагоди, щоби Вам, Дорогі Отці й Вам Єпархіяни, зложити мої щирі святочні побажання.

Коли на Великдень досвіта почуємо прегарну пісню «Христос воскресє із мертвих», якась таємна радісна дрож проймає наше серце. Тоді забуваємо про все інше, про журбу, навіть про земські приємності і спільно з другими в захопленні співаємо цю пісню побіди раз і другий і десятый. І за кожним разом вона однаково гарна і мила нам. І тішимося святою радістю, як колись тішилися апостоли а з ними Пречиста Діва та побожні жінки ерусалимські

на вістку, що Христос вийшов побідно з гробу. А ця радість тому така піднесла, що вона не земська химерна, тільки надприродна, свята, що не від світа тільки від Бога походить.

Можемо представити собі, яка безмежна радість мусіла заволодіти апостолами, коли по воскресенні побачили свого улюбленого Учителя між собою. Якже не тішитися, коли цей їх Учитель, Провідник їхніх душ, їхній Цар, котрому вони всеціло себе віддали, з котрим усю свою долю звязали, задля котрого свою рідню, свої заняття, загалом усе що мали, покинули, — коли їхній Учитель побідив не тільки найбільшу злобу сего світа але й найбільшого ворога цілого людського роду, смерть. Дотепер ще ніхто не вчинив подібного чуда. Все сталося точно так як Він це заповів. Отже напевно таксамо сповняться й усі прочі Його пророчі предсказання: про побіду правди й любови над злобою і несправедливістю, про прихід Праведного Судії при кінці світа, про вічну нагороду для праведних і кару на грішників. Все сповниться так як сповнилося пророцтво про воскресення.

Вповні розуміємо радість апостолів. Не з ким будь звязали вони свою долю, не комубудь повірили свої душі. Їхній Учитель, це приобіцяний Богом Месія, сам правдивий Бог.

Та заки прийшла радість воскресення, мусіли вони чимало сумувати й чимало прикростей перенести. Безпосередно майже, бо всего кілька днів перед тим, були вони свідками найбільших терпінь і пониження свого Вчителя. Бачили беззаконний суд Каяфи, кпини архіерейських слуг, бичування, вінчання терневим вінком, хрестну дорогу, а далі найбільший злочин під сонцем розпяття Божого Сина на хрестнім дереві і страхіття смерти, а вкінці похорони і зложення тіла в гріб. В одну мить заломилися вони в своїх сподіваннях. Страх і стид заняли місце надії. Найвірніші друзі порозбігалися, а один із найблищих прилюдно відрікся Учителя.

Зате по днях важкого смутку і пригноблення прийшла тимбільша радість, бо і сонце найкраще виглядає по сході вчасним ранком, коли прожене темряву ночі. Тимбільша радість, що мала бути по запевненням Спасителя тривала: »І ви отже — сказав Ісус у своїй прощальній бесіді —

будете мати тепер смуток, та знов побачу вас, і врадується серце ваше, і вашої радості ніхто не візьме від вас*. (Іо. 16, 22). Вправді мали ще в сім життю прийти на них тяжші допусту, переслідування і мученича смерть, але чимже вони є супроти грядучої слави, яка напевно прийде і ніколи не скінчиться?

Такасама нагорода обіцяна кожному, хто віддав себе всеціло Богу, хто в сім життю не на людей тільки на Бога надіється. Нагорода певна у вічності й тут на землі. На землі о стільки, що всі прикрости теперішнього часу ради Христа або тільки з Ним перенесені стануть солодким ярмом. Прийдуть може тяжкі удари лихої долі, недостатки, кривди і зневаги, може прийти справжня хрестна дорога і Голгофти терпінь в сім життю, а по ній чорна темрява гробу. Однак все те не є безнадійне. Для тих, що вслід за Христом пішли зо своїми життєвими хрестами, напевно прийде день воскресної радості. Ось єдина і найбільша надія побожних душ!

Колиж маю Вам, Дорогі Отці і Єпархіяни, скласти святочні бажання, то перш усього бажаю Вам чистої радості цього великого празника. Нехай Господь Ісус потішить Вас у днях великих одиничних і наших спільних допустів, так як колись потішив Пречисту Діву і апостолів по воскресенню. Бажаю, щоби смуток і прикроці Ваші були тільки хвилеві, як колись у страстні дні в апостолів, щоби Господь за Ваші молитви, св. Причастя й покутні діла Великого Посту післав як нагороду усім нам тревалу радість воскресення і щоби тієї радості Христа Побідника ніхто й ніколи не відняв від нас.

Бажаю врешті, щоби Ви в усіх Ваших працях, плянах, сподіваннях і взагалі в цілім вашім життю не в людях тільки в Бозі покладали ваші надії та щоби Бог не полишив Вас своєї могутньої опіки. Бо не тоді чоловік стає нещасливий, коли полишать його люди а тоді, коли Бог його опустить.

Нехай Господь Ісус, що так славно смертю смерть побідив, благословить Вас з нагоди празника Свогого світлого воскресення всіми дарами неба і пішле Вам ласку побіди над усяким злом. Амінь. Христос воскрес!

† ЙОСАФАТ, Єпп.

Дано в Перемишлі в Неділю квітну 1939. р.

Ч. 2023. — Поручення відчитати Пастирський лист.

Поручається Всеч. Отцям Парохам, Завідателям і Сам. Сотрудникам відчитати повищий Пасхальний привіт вірним у церкві в Неділю Пасхи на Службі Божій.

Від Єписк. Ординаріату.

Ч. 2024. — Про потребу остерегти вірних перед протикатолицькими летючками.

В хвилині важкого пригноблення, що його переживає український нарід у звязку з подіями на Карпатській Україні й коли в нашому громадянстві підносяться щораз частіші голоси із зазивом до об'єднання творчих сил народу, вороги католицької Церкви обдумують способи, як ширити релігійне замішання серед наших вірних та спонукати до апо-стазії незрячих.

Ось появилися летючки із зазивом до об'єднання на політичному полі цілого українського народу. Але як підступно, як свідомо нещиро поступає автор, коли аж стидно йому було підписати себе або того, в чий інтересі пише. Ось каже він, що заки буде можливе політичне об'єднання, треба наперед усунути релігійний поділ українців на католиків і православних і всім українцям вибрати ту релігію, котра є правдива. Далі автор намагається доказувати правдивість схизми і виступати проти католицької Церкви та її Голови Римського Папи. Летючка бє хитро на національно-політичний сентимент намагаючись використати його для диверсійної ціли на релігійній області. В летючці не сказано, до котрої з православних Церков хочеться заманювати збаламучених, ані котрій то православної Церкві так дуже залежить на політичному об'єднанні українців, бо відома річ, що української православної Церкви ані як організації ані по духу нема в нас. Поза тим брошура повна старих наклепів і крутійств, що ними схизма від самого початку свого існування намагалася виправдати церковний роздор і свій непослух Голові Церкви Христовому Намісникові, Римському Папі.

Вороги католицької Церкви завжди використовують хвилини важких народніх потрясень, щоби баламутити вірних. Тому Всеч. Отці мають саме тепер обов'язок звер-

нути особливішу увагу вірним на загрозу з боку ворожих Церкві письм. Треба остерегти перед тою язвою вірних з проповідальниці та при помочі церковних брацтв і катол. організацій парохіяльних. Треба вірним отворити очі на підступ хитрого ворога та при помочі свідоміших впливати на менше свідомих а більше наражених на небезпеку.

Найкращим однак і найпевнішим засобом у боротьбі проти ворогів католицької Церкви є ревна й послідовна душпастирська праця над вірними, праця в церкві й у школі, в брацтвах і всюди там, де є нагода працювати для добра душ. Тому Єп. Ординаріят поручає Всеч. Отцям скріпити працю над вірними, дбати про поглиблення в них католицької свідомости та розбудження духа жертви в обороні Церкви й віри. Де є ревний душпастир, що править часті богослуження, приготавляється до проповідей, працює над реліг. вихованням молоді в школі й поза школою, де розвиваються церковні брацтва та другі установи, там нема небезпеки з боку протикатолицьких письм.

Ч. 1962. — В справі зібрання даних до шематизму.

В цілі зібрання даних, потрібних до видання шематизму на р. 1939/40, Єп. Ординаріят заряджує слідуюче:

Всеч. ОО. Парохи, Завідателі і управляючі Сотрудники перешлють до своїх деканальних Урядів найдалше до 20 квітня ц. р. всі дані, що змінились і не відповідають даним, заподаним в шематизмі за р. 1938/39. І так:

1) Зміни зглядно поправки дотично матерної й всіх дочерних церков.

2) Те саме щодо богослужебних каплиць і місцевостей приналежних до парохії, де нема церкви ані каплиць, а є гр. кат. вірні.

3) Заподати точне число гр. кат. душ в кожній місцевости з окрема.

4) Заподати число душ лат. обряду і чужовірців у цілій парохії.

5) Імя і назвисько, рік уродження, свячень і кан. інституції пароха, відзначення, стан (бж., ж., вд).

6) Імя і назвисько, рік уродження і свячень сотрудника.

7) Імена і назвиска, рік уродж., свячень, відзн. і становища інших священиків, що постійно перебувають на території парохії.

8) Евентуальна зміна пароха, церкви, або його адреси.

9) Зміна староства, городського суду, волости, пошти, тел., залізничної стації з заподанням їх віддалення від місця осідку пароха.

До заподання якнайточніших даних зобов'язується ОО. Душпастирів в совісті.

ОО. Декани зберуть від своїх ОО. Кондеканальних виготовлені дати та по їх провіренні, заподадуть до них свої можливі завваги й найдалше до 30 квітня ц. р. перешлють до Єп. Ординаріату.

Ч. 1480. — Повідомлення в справі появи журналу: „Polski Przegląd Tomistyczny“.

ОО. Домінікани в Варшаві зачали видавати новий журнал: „Polski Przegląd Tomistyczny“, присвячений студіям філософії й теології св. Томи з Аквіну. Річна пренумерата тримісячника виносить 10 зл.

Це подається довілома Всеч. Духовенства.

Адреса: В-во ОО. Домініканів. — Львів, Пл. ОО. Домініканів 2.

Х Р О Н І К А.

Завідательства одержали:

- Ч. 199. о. Мокрий Андрій — Горянка.
- Ч. 526. о. Худько Йосиф — Свидник.
- Ч. 627. о. Лісикевич Юліян — Гійче.
- Ч. 979. о. Ковальський Юрій — Сулимів.
- Ч. 1299. о. Курило Михайло — Дністрик голов.
- Ч. 1486. о. Яхимович Осип — Порохник.
- Ч. 1487. о. Рожак Андрій — Майдан сінявський.
- Ч. 1489. о. Камінський Тадей — Міротин.
- Ч. 1534. о. Стахурський Стефан — Береги.
- Ч. 1543. о. Добрянський Стефан — Пили.
- Ч. 1544. о. Липин Петро — Воля мігова.
- Ч. 1549. о. Пулик Александер — Добрусин.
- Ч. 1551. о. Шаваринський Євген — Гусне вижне.
- Ч. 1552. о. Нащочич Осип — Ульвівок.

Сотрудництва одержали:

- Ч. 391. о. Гарцула Василь — Гаї.
 Ч. 411. о. Савка Дмитро — Батятичі.
 Ч. 760. о. Осмак Пантелеймон — Недільна.
 Ч. 968. о. Пришлякевич Володимир — упр. Добряни.
 Ч. 1236. о. Камінський Михайло — Трускавець.
 Ч. 1415. о. Бойко Теодор — Вовче гор.
 Ч. 1488. о. Голінка Олексій — Теппиці.
 Ч. 1532. о. Баран Осип — неопр. — Боршевичі
 Ч. 1535. о. Брицький Павло неопр. — Купновичі.
 Ч. 1536. о. Сюська Стефан — неопр. — Стара сіль.
 Ч. 1537. о. Бандрович Зенон неопр. — Літиня.
 Ч. 1538. о. Камінський Омелян неопр. — Олешичі.
 Ч. 1539. о. Шегда Мирон неопр. — Квасинина.
 Ч. 1540. о. Др. Слюсарчик Адам — Добромиль.
 Ч. 1545. о. Савка Теодор — Липа.
 Ч. 1546. о. Бозюк Володимир — упр. Райське.
 Ч. 1547. о. Рак Олексій — Лежайськ.
 Ч. 1548. о. Сенета Богдан — неопр. Уйковичі.
 Ч. 1550. о. Шпак Іван неопр. — Нагуєвичі.
 Ч. 1553. о. Греділь Михайло — Мацошин.
 Ч. 1554. о. Тритяк Роман неопр. — Рава руська.
 Ч. 1555. о. Слотиляк Василь неопр. — Войткова.
 Ч. 1556. о. Михалюк Стефан — Піски.
 Ч. 1557. о. Миронович Василь — Руда монаст.
 Ч. 1558. о. Бурдяк Ярослав неопр. Гребенне.
 Ч. 1559. о. Дмитренко Володимир — Мхава.
 Ч. 1873. о. Мищишин Ярослав неопр. — Волоща.
 Ч. 1763. о. Кошель Петро неопр. — Диків старий.

Від гр. кат. Єп. Консистерії.

Перемишль, дня 3. квітня 1939 р.

о. Микола Грицеляк
 канцлер.

† ЙОСАФАТ
 Єпп.

II. Ч А С Т Ь.

о. Др Володимир Голинський.

МІСІЇ МІЖ ПОГАНАМИ.

б) Місійне освідомлювання в проповідях.

З поміж різних способів ширення місійного освідомлення серед вірних на перше місце висувається проповідництво або живе слово, що ним людина зо своєї природи послуговується в передачі іншим своїх ідей. Християнство не тільки не знехтувало ваги живого слова, але ще більше його піднесло, бо віра зо слуху.

Ширити місійне освідомлення живим словом покликані в першу чергу слуги Церкви, священики, що беруть участь у всьому, що становить життя Церкви та її розріст. Побіч інших важних завдань мають вони також обовязок навчати. Виконуючи обовязки учительського уряду Церкви, священики повинні голосити все, чого навчав Спаситель, усе, що йде на славу Бога, усе, що веде до Церкви, усе, від чого залежить спасіння душ, а також усе, що злучене, або від чого залежить ширення Церкви між поганями. Він бо виступає як слуга Церкви, що їй Христос поручив, навчати всі народи. В Енцикліці Папи Пія XI. про «Католицьке священство» читаємо таке: »Серед різноманітних блудів, що їх зродив повен безправства й розгнузданої сваволі людський ум, серед загального зіпсуття обичаїв, спричиненого людською нікчемністю, стоїть Божа Церква, наче морська ліхтарня, що вказує кораблям дорогу серед темряви. Вона відкидає всяке відхилення від правди в один чи другий бік, і вказує всім разом і кожному зокрема правильну дорогу... І коли людство серед повені блудів і проступків не скотилося ще на саме дно злоби, то це напевно заслуга християнської правди, що просякає в усі народи. Церква сповняє повірений їй уряд »голошення слова« через священиків, поставлених на різних ступеннях церковної єрархії, що їх розсилає до всіх народів невтомно проповідати ту правду, що одинока може принести цивілізацію, розбудити її й заховати. Слово священика доходить до всіх людей і приносить їм світло і потіху. Слово священика лагідно виринає навіть із найглибшого виру спокус, накликає до чесноти й неустрашимо голосить правду; цю правду, що

висвітлює всі сумнівні справи людського життя й порядкує їх; заохочує до такої чесноти, що її не зможе видерти ніяка противність навіть сама смерть... Сьогодні, коли самолюбство надмірно розрослося, коли майже всюди спалахнули пристрастні спори й родиться погубна жадоба помсти, нема нічого кращого й відповіднішого, як голосити й пригадувати „нову заповідь“ Ісуса Христа; заповідь любови що обіймає всіх, що не визнає границь між народами й державами та не виключає навіть ворога. Впродовж двадцяти віків наглядно й ясно досвідчили ми спасенну силу священицького слова, що в нім відтворюється й відзеркалюється *„слово Боже живе й успішне й остріше від всякого обосічного меча й проникаюче аж до розділення душі й духа“*. (Євр. IV. 12). Воно загриває людей до високих і геройських чинів та до ушляхетнювання серця. Всі добродійства, що їх християнська суспільність принесла світові, своїми коріннями сягають аж до слів й трудів священика, принаймні, як до віддаленого свого початку. Це дає нам непохитну надію на будуче, бо ж за обітницями Христа маємо *„сильніше слово“*. Також місійні Діла, що так ясно виказують спосібність до розросту, яку з Божої сили має Церква, у великій мірі розвиваються й поступають головно завдяки священикам, що як проповідники віри любови в незмінному й невисловленому труді поширюють границі Божого Царства на землі.¹⁾

Поза священиками можуть і повинні проповідати і поширювати місійне освідомлення також люди світські, що силою св. Тайни Миропомазання стали Хрстовими боекниками та витревалими оборонцями й благородними добровільними слугами Церкви в усьому, що має на меті спасіння душ. Повинні проте піднятися цього діла зокрема усі ті, що згуртовані вже в церковних братствах, чи в релігійних товариствах чи в рядах Католицької Акції, що по силам співпрацює в ерархічному апостоляті Церкви та причиняється до всебічного оживлення релігійного життя.

Коли мова про метод місійного освідомлювання то він подібний до інших аналогічних починів. Якщо хочемо серйозно перевиховати своїх вірних та солідно й тревало поширити місійне освідомлення, то цю працю треба зачинати від перших літ науки катехизму. Місійно освідомляти

¹⁾ Гл.: Дві Енцикліки про Священство. — Перемишль 1937. стр. 86—91.

треба насамперед дитвору, а тереном цього освідомлювання повинна бути школа. Любов місій тільки тоді буде тривка й надійна, коли її вщеплено в молодім, невиннім й податливім на діяння ласки серці дитини. Прицьому не годиться забувати на безсумнівний факт, що второпно ведене місійне освідолування дитвори має дуже поважні образуючі моменти та мало знані виховні вартості. Поза цікавими нераз просто авантурничими пригодами католицьких місіонарів, поза егзотикою поганських країв та їх пожилців, поза відомостями, що за ними молодь жадливо шукає та з великим заінтересуванням слухає, місійне освідомлення причиняється також до вироблення серця дитини.

Безприкладний героїзм, безінтересовна посвята шляхетна постава до меншого, потребууючого брата, велика жертва й гаряча любов Бога й Церкви ось чесноти, що ними відзначається кожний місіонар. Такі живі приклади розбуджують палке молодече серце до великих чинів. Попри вдяку Богові за дар св. Віри родиться в серці дитини пошана св. Матері Церкви, що через своїх слуг-місіонарів несе світло правди Христової, а тимсамим й культури там де не йшовби ніхто інший з ніяких природних спонук. Таким способом у дитини життя віри, сперте на твердій основі, ще більше міцняє, поширює свій засяг і стає щиро католицьке, вселенське, що не знає ніяких кордонів раси чи культури й не підлягає мінливим вимогам часу, модних кличів і публичної опінії цього світу. Хто бажає розбудити в дитині шляхетні пориви та виробити в ній готовість на безінтересовну жертву а навіть героїзм, а відтягнути від руйнуючих впливів підлоти, цей повинен держати дитину в атмосфері правдивого героїзму католицьких місіонарів між поганами. Годі припустити щоб дитина, що змалку засвоїла собі правильне знання й любов місій між поганами, остала байдужа в своїм дорослім віці. Тому при навчанні катехизмових правд треба звертати увагу на всі місійні моменти, та використавши кожну нагоду, видвигнути якусь сторінку місійного питання. Особливо в науках та приготуванні до першого св. Причастя не повинно бракувати згадки про мільйони діточок-ровесників серед поган, що їм не дано бути учасником »великої вечері Божого Сина«. У важну хвилину релігійного життя дитини, що нею є перше Причастя годиться пригадати, яке велике щастя є бути членом Христової Церкви й вказати на пливучі

з цього факту обовязки супроти тих, що знаходяться поза Церквою. Особливо треба поручати дітям молитву за спасення поганських дітей.

Але місійне освідомлювання не може обмежуватися тільки до молоді й до школи. Воно повинно розтягатися також на дорослих, вже то щоб піддержувати любов місій у тих, що її набули в школі, вже то щоб поширювати у тих, що ще не чули нічого про місійну проблему. Таким чином місійне освідомлювання входить в обсях душпастирської праці над дорослими. Справжнім тереном ширення місійного освідомлення серед дорослих є Церква й проповідниця, де душпастир виступає як учитель. Ревний слуга Христовий повинен якнайкраще використати своє становище учителя вірних та при кожній нагоді освідомлювати своїх слухачів про їх обовязки в ділі ширення Божого Царства на землі. Тільки систематичне й безупинне піддержування місійного духа з проповідниці може спричинити в душі обнову релігійного життя та потягнути цілу парохію до серйозних починів у користь католицьких місій.

В ділі ширення місійної освіти з проповідниці на окрему увагу заслуговують догматичні проповіді, що є основою всякого релігійного вироблення. Догматичні проповіді ставлять перед очі слухачів перш за все правди нашої св. Віри та підстави усіх наших обовязків супроти Бога, Церкви й людей. Добре приготовані й заздальгідь обдумані догматичні проповіді спричинюють у душі слухача прихильне наставлення до місійної акції Церкви, правильне розуміння участі в цій акції, а слідом за тим також охотну співпрацю ділом в усіх починах Церкви, що мають на меті місійну підмогу.

Місійне питання може бути темою цілої проповіді, або частиною проповіді на якубудь іншу головну тему. Проповіді, що їх темою є тільки місії, говоримо пару разів до року в посвячені на це дні. Сюди належить в першу чергу »місійна неділя«, що випадає в передпоследню неділю жовтня. Проповідь другого рода, тобто з місійними рефлексіями можуть бути й бувають частіше. Бо справді мало є таких тем, чи правд нашої св. Віри, що при її пояснюванні годі булоб щось про місії згадати.

Але є й такі теми, що до їх всебічного розвинення доконче треба говорити про місії та поган. Сюди належать проповіді про Церкву, про її учительський уряд, про її

вселенскість; даліше проповіді про сотворення прародичів, про первородний гріх та його загальнолюдське поширення, про стан людства перед Відкупленням, про Воплочення Слова Божого та Відкуплення цілого роду людського, про спасенну Ісусову смерть на хресті за всіх людей, про Сакрамент Хрещення, про чесноту св. Віри, що без неї нема приступу до Бога і т. д.

Місійну сторінку можна й годиться піднести також в гоміліях. Євангеліє дуже багате в моменти, що до їх всестороннього пояснення вимагане розвинення в місійному змислі. Особливо декотрі Господні притчі стають зрозумілі тільки в місійнім розвиненні. Сюди належать притча про доброго пастиря, про загублену драхму, про сівача, про велику вечеру, про робітників, що в різній порі дня були ніслані на роботу до винниці та інші.

Серед наших проповідей повинні мати своє місце також історичні теми, що самі по собі дуже повчаючі, а вірні їх охотно слухають. Історичні проповіді вимагають, безсумніву, поважного вкладу праці в їх випрацюванні, але годі забувати, що життя Церкви це життя Ісуса Христа, а послідовно історія Церкви, це історія Ісуса Христа, що остає й живе в своїй Церкві до кінця віків. Проповіді на історичні теми, у нас ще досить рідкі, але вони мають великий вплив на оживлення релігійного життя та причиняються до пошани й любови Церкви й її починів. А годі забувати, що де нема любови й пошани Церкви там нема любови й пошани Бога.

В історичних проповідях можна очевидно порушувати також місійні теми. Що більше ціла історія Церкви від проповіді св. Петра в дні Зелених Свят почавши, це властиво історія місій, історія зросту і розвою Царства Божого на землі, історія змагання світа ласки з гріхом. Особливо в проповідях з історії Церкви на рідних землях, з історії Хрещення наших предків годиться згадати про місійну сторінку проблеми. Положення наших предків перед Хрещенням находимо ще й сьогодні на незміримих просторах поганства, а добродійство що його ми одержали через Хрещення наших предків, ще й сьогодні Церква розділює між народами усіх країв і рас.

(Д. б.)

ПЕРЕМИСЬКІ

ЄПАРХІЯЛЬНІ

ВІДОМОСТІ

PEREMYŃKI JEPAРCHIJALNI WIDOMOSTI

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ ЄПИСКОПА ЙОСАФАТА КОЦИЛОВСЬКОГО ДО ДУХОВЕНСТВА Й ВІРНИХ ПЕРЕМИСЬКОЇ ЄПАРХІЇ, НА МІСЯЦЬ МАРІЇ.

Дорогі Браття! Ми розпочали місяць травень, найкращий місяць в році, посвячений Церквою найкращій Вибраниці людського роду, Пречистій Діві Марії. Для побожних душ, це місяць неоцінених ласк і дарів неба. Кожної днини вечером покидають вони звичайні праці й спішать громадно до церкви на майське богослуження, щоб тут спільно заспівати Небесній Ненці гарну пісню, а опісля по тихо ще до Неї помолитися, предложити Їй свої журби й смутки та у тієї Заступниці християн непостидної охорони шукати. Майські богослуження стали вже для нас надирродним кормом, без котрого у весняному часі годі обійтися. Вони є потребою нашого серця, приємністю, обовязком та милим виявом побожності одночасно.

Місяць травень призначає Церква на особливіше по-

читання Пречистої Діви, а почитання Божої Матері, це Божа воля і святий обов'язок кожного християнина-католика. Пресвята Тройця: Бог Отець, Син і Святий Дух вказала нам перша дорогу цього обов'язку, виріжнюючи Пречисту Діву, те чудово гарне сотворіння, з помежи всіх в особливий спосіб як предмет нашої пошести. Бог Отець обсипує Ї повнотою ласк, коли посилає до Назарету ангела з поздоровленням: »Радуйся благодатная Господь з Тобою«... Святий Дух отінив Пречисту своєю силою, так що вона стала живою святинею Бога. А Син Божий вибрав Ї зпоміж усіх жінок світа на Свою Пречисту Матір, шанує Ї й підчиняється Їй. А по блаженній смерті Пречистої Пресвята Тройця приймає Ї непорочне тіло до небесної слави та вінчає Ї як Царицю неба, першу поміж ангелами й святими.

Що творив Бог Отець, Син і Святий Дух, що з божого доручення робили ангели, те й ми обов'язані робити. Бо задля нас післав Бог Пречисту на світ, задля нас захоронив Ї від первородного гріха, освободив від особистих гріхів і наділив повнотою благодати. Вона найблища до Бога, але й найблища до нас людей, сама будучи сотворінням. Тому Богу наймиліша, а нам найдороща, Заступниця наша непостидна, найпевніше Прибіжище, найліпша для всіх Мати.

Подобалося Провидінню Божому вчинити Пречисту Діву посередницею межи Богом і людьми в ділі подавання ласк. Є це незбагнуте діло Божої Премудрости але разом також Божого Милосердя. Все, що одержуємо від Бога одержуємо завдяки Пречистій Діві і через Неї. І ніколи нечувано, щоби той, що прибігає під Ї покров, був невислуханий — молиться Церква устами св. Бернарда. Це є наука Церкви і незмінна Правда Божа.

Чи те виїмкове становище Пречистої й усе те, що вона для нас зробила і робить, не спонукує нас до особливішого почитання Ї?

Культ Божої Матері це найперша прикмета і незрівнана краса католицької Церкви. Без нього немає правдивої побожності. Як без Марії немає Ісуса, так без почитання Божої Матері немає правдивого християнства.

Хто любить і почитає Пречисту, той найде найлекшу дорогу до Ї Сина. Набоженство до Пречистої робить

нас побожнішими, кріпить в нас віру, надію і любов, плекає покору, послух і терпеливість, не дає падати духом серед найтяжших ударів лихої долі.

Набоженство до Пречистої Діви, це не людська забаганка, але вимога Божої волі, бо воно найбільше причиняється до поширення Божої слави, заохочує людей до ревної служби Богу, стягає з неба безконечну скількість ласк, чинить людей щасливими. Божа Мати взиває сьогодні своїх почитателів таксамо, як колись завзивала тих, що до неї зверталися о посередництво в Кані Галилейській: »Все, що скаже вам, робіть!« Вона заохочує нас до повнення волі Христа і помагає нам сповнити цей обовязок.

Дорогі Браття! Плекаймо в наших родинах і в цілому нашому народі особливіше почитання Пречистої Божої Матері. Навчім цієї набожності тих, що не бачать краси і не знають насолоди майських богослужень. Приведем до Небесної Матері тих Ї дітей зпоміж нас, що далеко від Неї тримаються. Дбаймо Дорогі Отці і Браття, щоби Мати Божа в Їй присвячений місяць відбирала від усіх дітей нашого народу і в усіх закутинах належну Їй почесть.

Чуємо сьогодні шораз частіші нарікання на лиху долю і недостатки. Забуваємо, що земля від первородного гріха це долина сліз і горя. Забуваємо, що наші предки куди тяжчі переносили допусту, тяжчі недостатки і більше неспокійні переживали часи. Та вони завдяки Пречистій все перетривали, себе зберегли й нам численні полишили скарби між ними особливішу набожність до Божої Матері.

На нас тяжить куди більший обовязок особливішого почитання Пречистої, бо Церква цього тепер виразніше домагається й ми самі більше маємо доказів Її заступництва над нами і більшої помочі потребуємо. Спішіть отже Дорогі Браття, на майські богослуження, вихваляйте враз з ангелами, зі Святими та з Церквою великі чесноти і заслуги Божої Матері та предложіть Їй ваші особисті й усі наші спільні потреби, потреби католицької Церкви і Святішого Вітця, журби нашої Єпархії й мої як вашого Єпископа, врешті всі наші загально-народні допусту. Молімся до Небесної Неньки так гарячо, як колись наші предки молилися і співали: »Пречистая Діво Мати... не дай пропасти!«

У вельми важких і загрозливих теперішніх часах Свя-

тіший Отець Пій XII, дбайливий про вічне й дочасне добро не лиш католиків але цілого людського роду, звертається за посередництвом нас єпископів до всіх вірних, а головню до дітей з гарячим зазивом до молитов і добрих діл в наміренні замирення розсварених народів і встановлення тревалого мира в світі. Святіший Отець звязує з молитвами невинних дітей в тому наміренні головню в теперішнім місяці Пречистої великі надії. Прошу вас, Всечесні Отці Душпастирі, Катихити й вас Дорогі Батьки й Матері, заохотіть дітей, щоб приходили пильно на майські богослуження, разом із Церквою молилися в тому наміренні Святішого Вітця до Пречистої Диви та щоб усі свої добрі діла в місяці травні жертвували Богу.

Нехай Пречиста Діва й наша найліпша Мати має вас у своїй святій опіці в смутках і радостях, нехай захоронить нас від нещастя і вимолить нам у свого Сина ласк Божого милосердя. — Амінь.

† ЙОСАФАТ
Єпп.

Дано в Перемишлі дня 1. травня 1939 р.

Ч. 2463. — Зарядження дотично Паст. Листа.

Поручається Всеч. Отцям Парохам, Завідателям і самостійним Сотрудникам прочитати отсей Пастирський Лист з амвону вірним у першу неділю місяця травня після його одержання в часі парохіяльної Служби Божої.

Ч. 2510. — Духовні вправи для священників.

До участі в сьогорічних вправах обовязані всі священники, що з якої небудь причини не сповнили сего обовязку у своїм часі, відтак усі безженні, висвячені до 1936 р. включно, вкінці жонаті, що останній раз відправили реколекції в 1935. р. На переведення цих духовних вправ визначається 2 серії, а саме: 1 для безженних і 1 для жонатих.

I. Серія духовних вправ для безженних священників відбудеться в часі від понеділка 26. червня вечером до п'ятниці 30. червня рано.

II. Серія духовних вправ для жонатих священників відбудеться від понеділка 17. липня вечером до п'ятниці 21. липня рано.

Для належного переведення реколекцій Канцелярія Єп. Консисторії висилає спис священників, обов'язаних відбути реколекції до Деканальних Урядів, а ОО. Декани зголосять всіх учасників з відповідними внесками й заввагами до Єп. Консисторії найдалше до 10. червня ц. р.

ОО. Учасники духовних вправ після свого прибуття до Перемишля зголосять в будинку Духовного Семинара в часі від 4—6 год. вечером перед реколекціями, пізніші зголошення не будуть узгляднені. Оплату в квоті 12 зол. складається з гори, а не через Єп. Консисторію.

Священники, що відбули духовні вправи в однім з наших монастирів, обов'язані прислати посвідки відбутих вправ до Єп. Консисторії через свої Деканальні Уряди до 10. червня ц. р.

Ч. 2482. — Речинець іспиту на дяків.

Іспит на дяків відбудеться в Перемишлі в Дяківському Інституті дня 4 липня ц. р. о год. 10 рано.

Приватисти, що бажалиб бути допущені до цього іспиту, мають внести свої подання через власний уряд парохіяльний.

Всеч. оо. парохи зволять при тих поданнях зазначити моральне поведення дотичного кандидата.

Ч. 2482. — Речинець до вношення подань о прийняття до Дяківського Інституту в Перемишлі.

Кандидати, що стараються о прийняття до Дяківського Інституту в Перемишлі на рік 1939/40, мають внести свої подання через власний Уряд парохіяльний до греко кат. Капітули найдалше до кінця вересня ц. р.

Умовини прийняття: 1. Свідоцтво хрещення. 2. Добре моральне поведення стверджене власним урядом парохіяльним. 3. Укінчення IV. по крайній мірі III. кл. народних шкіл. 4. Добрий чистий голос.

Перед прийняттям до Інституту відбудеться вступний

іспит в Дяківському Інституті дня 3 жовтня ц. р. о год. 10. рано, до котрого всі кандидати мають особисто явитися.

Ч. 2464. — В справі присяги священників у суді.

Декрет Президента Р. П. з дня 21. листопада 1938 р., в Дневнику Законів Р. П. Ч. 89, поз. 609 постановляє, що священники не складають присяги на судових розправах в справах цивільних таксамо як це вже обов'язує в справах карних. Другий параграф артик. 294. Колексу цивільного поступовання звучить ось так: »Духовні признаних у державі віроісповідань не складають присяги«.

Це подається до відома Всеч. Духовенства.

Х Р О Н І К А.

Іменовання :

Ч. 1217. о. Левицький Юліян парох в Руськім селі деканом порохницьким.

Крилошанські відзнаки одержали :

Ч. 1948. о. Др. Голинський Володимир, віцеректор Дух. Семінарії.

Ч. „ о. Др. Масляник Франко, професор Дух. Семінарії.

Ч. „ о. Городиський Ілярій, префект Дух. Семінарії.

Ч. 1960. о. Лах Павло, нотар Єп. Конс. і катедр. сотрудник.

Ч. 2009. о. Маселко Володимир, катедр. сотрудник.

Канонічну інституцію одержали :

Ч. 2293. о. Вандерер Володимир — Кобло старе.

Ч. 2294. о. Мілянич Микола — Мервичі.

Ч. 2295. о. Зрада Теодор — Журавці.

Завідательства одержали:

- Ч. 1990. о. Горечко Михайло — Головецько дол.
 Ч. 1993. о. Сенета Іван — Солинка.
 Ч. 2114. о. Скаб Михайло — Пристань.
 Ч. 2435. о. Тріль Михайло — Ялове.
 Ч. 2436. о. Гоза Андрій — Яжів новий.
 Ч. 2437. о. Шевчук Михайло — Лінина велика.

Сотрудництва одержали:

- Ч. 2110. о. Дмитренко Володимир — Жерниця.

Померли:

- о. Погорецький Петро, парох в Білині великій 18. IV. 1939.
 Душу его поручається молитвам Всеч. Духовенства.

Від гр. кат. Єп. Консисторії.

Перемишль, дня 2. травня 1939 р.

о. Микола Грицеляк
 канцлер.

† ЙОСАФАТ
 Єпп.

Видавець:

гр. кат. Єп. Консисторія в Перемишлі. Редактор о. Др. Микола Денько.

Wydawca:

gr. kat. Konsystorz Biskupi w Przemyślu. Redaktor ks. Dr. Mikołaj Deńko.

(Друк. гр. кат. Капітула в Перемишлі. — Druk. gr. kat. Kapituła w Przemyślu)

II. Ч А С Т Ь.

Перший директор престольного хору в Перемишлі.

Про введення першого хору при престольній церкві в Перемишлі в 1829. р. писали з нагоди столітніх роковин перш за все наші музикольоги. Освітлили вони ці перші змагання в церковно-музикальній області, згадали за незабутнього подвижника єпископа Івана Снігурського, енергійно-голосного о. Йосифа Левицького та мало знаного що до біографічних дат, а багато заслуженого композитора й першого директора престольного хору перемиського, Альойзія Нанкого. Та лишилися деякі неясності й піднесені суперечності особливо що до часу служби директора Нанкого при престольному храмі в Перемишлі та щодо ближчих умовин тієї служби й обов'язку, що його прийняв Нанке, людина іншого обряду й іншої народности.

В 110-літню річницю першого виступу цього церковного хору в Празник Христового Воскресіння в катедральній церкві перемиській під управою незабутнього директора Нанкого, заподаємо тут дещо для пам'яті світлих мужів заслужених та кращого висвітлення цього церковного життя та музикального змагання нашого перед сотнею літ з горою, залишивши все, що досі достаточо вже висвітлене.

Альойзій Нанке, родом чех (а може німець) з Берна, що перебував якийсь час в Перемишлі¹⁾, обняв на запрошення єпископа Снігурського провізорично провід хорального співу при катедральній церкві перемиській в квітні 1829. р. По звиш півторарічній, успішній праці іменував його єпископ Снігурський грамотою з 1. грудня 1830. р. Ч. 146 директором церковно музичного заведення при катедральній церкві. Цьою грамотою визначив єпископ директорові Нанкому річну дотацію в квоті 400 зол. в. в.²⁾ платну місячними ратами секретарем єпископа та означив обов'язок директора, а саме уділяти

¹⁾ В цих часах Галичина знала добре чехів музикантів, що тут приїжджали, тому не дивно, що і композитор-дирігент Нанке заїхав до Перемишля.

²⁾ 400 зол. „віденської валюти“ мали вартість 160 зол. „конвенційної валюти“ або 168 зол. „австрійської валюти“ (заведеної в 1858 р.)

в будні дні одну годину науки співу на переміну членам церковного хору і членам дякоучительського Інституту, а в неділі і свята на співаній Службі Божій проводити хоральним співом в престольній церкві. Ця грамота ставила Нанкому теж вимогу, щоб навчав і в церкві заподавав до співу тільки твори „в стисло гр. кат. музичному стилі, що їх мелодія докладно згідна з високим зміслом слів“ ц. є. твори згідні з духом обряду й молитви.

В грамоті сказано теж, що управу співу віддається йому без ніякого обмеження, його помічник і всі співаки мають безумовно повинуватися його зарядженням, а він сам залежний впрост від єпископа.

В останньому уступі грамоти єпископ запевняє Нанкого, що на випадок його недуги буде побирати свою платню, бо єпископ має до нього довіря, що він своєю пильною і сумлінною ревністю всьо надолжить.¹⁾

Як видно з тієї грамоти тодішні перемиські організатори

¹⁾ Чорновик (реферат) тієї грамоти списаний власноручно в німецькій мові о. Йосифом Левицьким, секретарем єпископа Снігурського і організатором першого хору престольного. Заподаємо його тут в цілості „146/pr. ex 830. — Comemoratio. Nanke Aloysius Director Musicae vocalis ad Ecclesiam Cathedralem constituitur. (Цю пригадку написав власноручно єпископ Снігурський). — An den Herrn Alois Nanke. — Die Resultate Ihrer Bemühungem bei der hierortigen Gesanganstalt waren seit dem Zeitpunkte als Sie die Leitung derselben übernommen haben — (vom Monat April 1829.) — von so erfreulicher Art, dass Sie nicht nur meine, sondern die allgemeine Zufriedenheit erregten, daher ich mich auch verpflichtet fühle, Ihnen meinen Dank hiemit zu erkennen zu geben und damit Sie mit regem Eifer nach, wie vor, wirken mögen, ernenne ich Sie zum Direktor der Gesanganstalt an der hierortigen Kathedralkirche, mit welcher neu creirter Stelle eine jährliche Belohnung von 400 Gulden in W. W. verbunden ist. Dieser Gehalt wird (in 12 Raten eingetheilt) Ihnen an 1-ten Tage jeden Monat durch meinen Sekretär ausbezahlt werden. — Ihre Verbindlichkeit besteht blos darin — den Sängern der Kirche und jenen des Instituts wechselweise täglich eine Stunde Unterricht im Gesange zu erteilen (Sonn- und Festtage sind ausgenommen) dann, bei de Hochamte in der Kirche jeden Sonn- und Festtag zu erscheinen, um die Musik zu leiten, sonstigen kirchlichen Funktionen beizuwohnen sind Sie nicht verpflichtet.

Sie werden besonders Rücksicht nehmen, dass nur Gesangstücke, die streng in dem gr. kath. Gesangstyle, bei welchen die Melodie genau dem hohen Sinne der Worte entspricht, einstudiert und diesem Sinne gemäss in der Kirche vorgetragen werden. Die Direktion dieser Anstalt wird Ihnen unbeschränkt übergeben und der Correpetitor so wie alle Sänger haben sich unbedingt allen ihren Anordnungen zu fügen, dagegen Sie nur von

церковного хору мали добре розуміння вимогів такого хору і застереглися перед такими музичними мистецькими виводами світського напрямку, що притемнюють зміст святих слів і не згідні з їхнім духом (Це вимога загально церковного характеру, що її жадає і Папа Пій X. у своєму *motu propr.* з 22/XI. 1903. р.: „*Inter pastoralis officii.*“) Взявши під розвагу чуже походження композитора-дирігента, старалися вони забезпечити теж властивості й духа гр. кат. обряду. Бачимо з цього, якого важкого й відповідального завдання піднявся Нанке.¹⁾

mir die zweckfördernden Beschlüsse einzuholen und auszuüben sich verbündlich machen.

Da ich das Vertrauen in Sie setze, dass Sie durch treue Erfüllung der obenangedeuteten Verbindlichkeiten meiner Erwartungen realisiren werden, so gebe ich Ihnen hiemit die Versicherung, dass falls Sie, was Gott verhüten möge, durch Krankheit verhindert werden sollten Ihre Verbindlichkeiten zu erfüllen, Ihr Gehalt Ihnen doch verabfolgt werden wird, weil ich, wie ich oben angedeutet, das Zutrauen hege, dass Sie das Versäumte durch Fleiss und Ihren gemeinschaftlichen Eifer ersetzen werden. Przemysł am 1-ten December. — Mundatum et admanuatum die 1a 10bris 830. (Дописка власноручна еп. Снігурського).

¹⁾ Загально знане це, що літургічні композиції Нанкого прийнялися у нас і деякі співаються досі. Можна твердити, що першу поставлену умовину загально церковного характеру Нанке додержав, бо респектував літургічний текст і написані для нас його літургічні твори музичні не затемнюють змісту слів ц. е. розуміння й ваги літургічного тексту. Одначе не можна цього в такому самому ступні сказати що до другої поставленої вимоги Нанкому ц. е. що до стилю й духа нашого літургічного співу. Бо це зрозуміле і майже необхідне, що в творах чужинця, яким був для нашого обряду Нанке, можна мати менші чи більші бажання, чи слушні застереження. Др. Ст. Людкевич усталюючи авторство літургічної композиції: „*Всяческая*“, що її дехто уважав за твір Бортнянського, приписав її Нанкому головно тому, що знайшов в ній деякі неправильності наголосу чи закінчення, що їх міг створити хіба чужинець. Справлені влучно Др. Ст. Людкевичом деякі місця тієї композиції (особливе при словах: „Христос родися от Діви“) надали їй своєрідний, майже народній характер. (Див.: Др. Станислав Людкевич: Збірник літургічних і церковних пісень. Львів 1922, л. 59). Може не без підстави є і заміти деяких, що Нанке вніс до нашого церковного співу несвоєрідні елементи, але треба признати йому його добру інтенцію та його вроджені здібності, що йому дозволяли легко достосовуватися до нових для нього, наших церковних вимог, що признавав йому може найбільше компетентний, наш композитор о. Михайло Вербицький. Мабуть бодай деякі його літургічні композиції не уступають що до наших церковно-обрядових вимог аналогічним творам інших наших галицьких композиторів церковних, як нпр. про його „*Слава — Єдинородний*“ (C-dur) висказався раз Др. Ст. Людкевич. Але навіть його „*Вірую*“ (E-dur — D-dur), що в деяких місцях може найбільше пригадує

Осібним рішенням поставив єпископ Снігурський вимогу, що цю виставлену грамоту, буде треба поновно затвердити в грудні 1831. р. Знаємо це з письма Нанкого, що його виставив в дні одержання номінаційної грамоти ц. є. 1. грудня 1830. р. і в ньому годиться на поставлену вимогу.¹⁾ Беручи під розвагу поставлену умовину в грамоті що до вимог церковного співу та труднощі виконання її людиною чужого походження, легко зрозуміти, цю обережність при припинанні Нанкого до цього службового обов'язку. Мабуть по думці о. Йосифа Левицького ця здержлива обережність була потрібна.

Одержавши номінаційну грамоту, Нанке сповняв уряд директора церковного хору ледви один місяць, бо при кінці грудня цього самого року (1830) письмом до єпископа Снігурського попращався, звернувши грамоту. Причиною цього його кроку були непорозуміння між ним, а о. Йосифом Левицьким на службовому підкладі, що мали місце впродовж якогось часу, а в грудні значно заострилися. О. Левицький закидував Нанкому деякі занедбання в прийнятих обов'язках, чого Нанке не признавав та почувався ображеним може за шорстким способом поступовання о. Левицького.²⁾

церковно-західні твори, співав залюбки на більші свята хор духовної семінарії у Львові ще перед 35—40. літами особливо за діригента, загально знаного і знаменитого баса-соліста, Віктора Лозинського (помер як священник в станиславівській єпархії.) Памятаю, як це „Вірую“ Нанкого, відспіване в тодішніх часах могутнім хором духовної семінарії в костелі оо. Єзуїтів у Львові на нашій архієрейській Службі Божій, що відправлялася там по тодішнім звичаї в неділю мясопустну, викликало помітно незвичайне вражіння.

Та якнебудь було б з оцінкою творів Нанкого, що їх написав для нас, то його заслуга, що він розбудив у нас хоральний спів, лишиться у вдячній пам'яті в історії розвитку нашого культурного життя.

¹⁾ Заподаємо це письмо в цілості: 147|пр. ex 830. (дописка еп. Снігурського). Dass, das, mir unterm 1-ten December 1830. ausgestellte Dekret, worin mir die Direktion der Kirchen-Gesang-Anstalt übergeben und eine jährliche Besoldung von 160 f. in Conv. Münze hiefür festgesetzt ist, im Monat December 1831. vom neuen von S-ne Dem Hoch-sten Herrn Bischof, bestätigtiget werden muss, ist der Wille von Hoch Deroselben, dem ich mich zu fügen, mich hiemit erkläre. Sollten S-ne bischöflichen Gnaden dieses Dekret seinem ganzen Inhalte nach, nicht bestätigen, so ist es auch nicht-mehr gültig und ausser aller Kraft. Dass ich mich hierin fege, bestätigen ich mit meiner Unterschrift. Przemyśl am 1-ten December 1830. Alois Nanke Direktor der Kirchengesang-Anstalt.

²⁾ Лист Нанкого до еп. Снігурського писаний в німецькій мові без

Це письмо Нанкого і залишення служби єпископ прийняв до відома, Нанке відійшов, місце директора опорожнилося, а директора заступав басіст хору, чех, Вінкентій Серсаві. Але ця перерва довго не тревала, бо Нанке вже в 1831. р. обняв поновно цю службу в характері директора цьої музичної установи, що дається доказати, свідоцтвом для одного учня, що його виставив Нанке, як директор хору, в 1831. р.¹⁾

дати, на ньому дописка єпископа: Ad Nr 146|pr. ex 830. — асепі die 30-ta 10-bris 830. pro notitia. — Зазначивши на вступі, що пращається з єпископом в невимовній пошані, що її завсіди мав і виявляв словами й ділами, Нанке заявляє, що він бачив вже 18. грудня, що неможливо буде вести йому управу цієї установи, бо хоча дістав від єпископа устні й писемні запевнення, що на дальше не потребує побоюватися ніяких ураз від о. секретаря, то це не сталося і він змушений мати переконання, що єпископ не має ніякого впливу на цього священика і що велика лагідність, людяність і доброта єпископа, що ними привязує до себе всі серця, йдуть внівець, зіткнувшись з цим нечемним успособленням, а що він переконаний, що єпископ є думки, що без о. секретаря не встїється ця музична установа, то йому нічого не лишається, як тільки поручитися прихильності єпископа і переслати декрет. Залучаючи виказ уділюваної науки в грудні, Нанке заявляє, що до 18. грудня (від дня одержання декрету) він опустив тільки одну годину. Цього дня він рішився відійти але очікував ще відповіді від єпископа на його зажалення. Дїставши відповідь, лишаєся при своєму рішенні, бо від молодости він звик до чемного обходження, як пристойть освіченій людині і його терпеливість скінчилася. Про свій відхід повідомляє теж крилошан.

До цього письма долучив Нанке на осібному листку виказ годин науки в інституті в будні дні і управи хором в церкві в неділі й свята від 1—18. грудня і каже, що він опустив тільки 1 годину 6|XII, як був у графа Гумніцького, а 15|XII прийшов на годину, але учні мали тоді службу в церкві. — Не знаємо чи і як оспорював о. Й. Левицький це письмо Нанкого і пороблені йому в ньому закидн. Але сам Нанке признає, що він від 1—18 грудня 6-ого опустив годину, а 15-ого теж не відбув години науки, що стало притокою до негодування о. Левицького. Мабуть деякі службові недотягнення Нанкого і в попередніх місяцях спричинили вагання в прийнятті його до сталої церковної служби (Нанке в цьому письмі до єппа говорить про „das oftbesprochene Dekret“) та поставлену вимогу поновного затвердження декрету по році. — З наших музикольогів, що з нагоди столітньої річниці перемиського хору писали про Нанкого, досліджували теж причину уступлення Нанкого: Др Зиновій Лисько і Др. Федір Шешко. Др. Зиновій Лисько догадується, що причиною уступлення Нанкого був „непогамований характер Левицького і якась інтрига.“ (Проф. Др. З. Лисько: Початки музичного мистецтва в Галичині, Наша Культура 1936. Грудень. Кн. 12, л. 820), а Др. Федір Шешко каже, що не можна означити коли і з якої причини відійшов Нанке (Fedir Steško: Čestí hudebníci v ukrajinské církevní hudbe. V Praze 1935. л. 27).

¹⁾ Нанке написав власноручно свідоцтво для 9-літнього хлопця

Повернувши до служби Нанке сповняв її в характері директора хору (мабуть без ніякої перерви) ще в 1833. р., але в цьому році в друге відійшов зо служби. Не дається точно означити, в котрому місяці він відійшов, але є певне, що в перших місяцях цього року Нанке вів свій уряд директора хору, бо 12. лютря 1833. р., в дні уродин цісаря, був Нанке на сніданні у єпископа Снігурського, як це виразно зазначено в записнику видатків з 13. лютря 1833. р. Певне є теж, що на початку осени цього року Нанке вже не сповняв свого уряду при катедрі, бо у власноручно писанім єпископом Снігурським урядовім протоколі діяння вписано дня 17. вересня прохання катедрального баса і пізнішого наступника Нанкого, Серсаві-ого, за поновним прийняттям Нанкого на директора катедрального хору. Але Нанке вже до кінця 1833. року не повернув на свій уряд, бо в цьому протоколі читаємо, що дня 23. вересня 1833. р. вніс прохання на директора катедрального хору Теодат Кречунович і що його єпископ прийняв на цей уряд.

Цей дворазовий відхід Нанкого зо свого уряду спричинив труднощі в усталенні часу його служби нашими музикольогами, що старалися розслідити діяльність Нанкого при перемиській катедрі.¹⁾

Кречунович управляв перемиським катедральним хором тільки пів року і відійшов, а по його відході Нанке обняв опять провід катедрального хору, як це заподав о. Йосиф Левицький. Цим разом цей його провід тривав тільки короткий час, бо він відійшов дефінітивно з цього уряду вже в 1834. р.

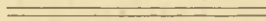
Івана Коссакевича про його добрий сопран і достаточні здібності. Свідоцтво з датою: Перемишль, 25. листопада 1831. р. з підписом Alois Nanke, Direktor der Gesanganstalt. — В шематизмі гр. к. єпархії перемиської з 1831. р. нема згадки за Нанкого а тільки видруковано: Chorus canentium cathedralis. Director canentium vacat. В часі друку шематизму, Нанке вже не сповняв служби, але не можна думати, що він в цілому році не сповняв обовязку директора хору, бо на ділі він в 1831. вернув до служби.

¹⁾ Др. Зиновій Лисько, що старався основно й солідно розслідити діяльність Нанкого в Перемишлі, не знаючи про другий відхід Нанкого, зо служби в 1833. р., думає, що прийняття Кречуновича могло мати місце в зимі 1830|31. р. (коли Нанке перший раз відійшов), та що о. Йосиф Левицький, що заподав, що прийняття Кречуновича відбулося в 1833. р. (Історія введенія музикального п'їнія. Перемишлянинь 1853. р.) міг в датуванні цього факту помилитися. Див. Проф. Др. З. Лисько: я. в. л. 820. — (В наведеному місці треба-б теж справити заподаву Др. З. Лиськом дату епідемії холери в Перемишлі що панувала не в 1833. р., але від весни до пізньої осени 1831. р. Див. Записник о. Т. Лукашевського.)

В шематизмі перемиської єпархії на 1835. р., директором катедрального хору є вже Вінкентій Серсаві.

Нема потреби повторювати тут знані і висвітлені вже інші речі про Нанкого і катедральний хор перемиський, треба хиба зазначити тут ще раз, що перший управитель хору перемиської катедри, Альойзій Нанке, це не звичайний собі дірігент хору, але визначний композитор, якого „ораторію“ давали в Берні й у Відні.¹⁾ Про створений ним перемиський катедральний хор писав похвально вже 1831. р. віденський часопис: „Neue theologische Zeitschrift“.²⁾

Подав єп. Григорій Лакота.

¹⁾ Див.: Федір Стешко, я. в. л. 24.

²⁾ Див.: N. th. Z. herausg. v. Joseph Pletz II. B. Wien 1831. л. 159 і наст.

ОГОЛОШЕННЯ.

Звичайні Загальні Збори Товариства „Епархіяльна Поміч“ відбудуться в четвер дня 8. червня 1939 р. о год. 10 рано в навчальній великій салі Духовної Семинарії в Перемишлі при вулиці Баштовій 13 із звичайним порядком нарад. Збори попередить Служба Божа в катедр. церкві о годині 9-ій до полудня в наміренні Товариства.

Пригадується Всеч. Отцям обовязок відслужити в році дві Служби Божі одну за всяке прошення в наміренні То-ва, другу за померших членів Товариства.

ПРЕЗИДІЯ.

ПЕРЕМИСЬКІ

ЄПАРХІЯЛЬНІ

ВІДОМОСТІ

PEREMYŃKI JEPARCHIJALNI WIDOMOSTI

До ВСЕЧЕСНОГО ДУХОВЕНСТВА І ВІРНИХ
З НАГОДИ СОРОКЛІТТЯ ЄПИСКОПСТВА
ГАЛИЦЬКОГО МИТРОПОЛИТА
КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО.

Дорогі Отці й Єпархіяни!

Наша церковна провінція обходить у цім році виїмково рідке і радісне торжество. Галицький Митрополит, Й. Є. Високопреосвящений Кир Андрей Шептицький святкує сорокову річницю Єпископства. Напевно не має українця католика на рідній землі й далеко в розсіянні, що його серце на вістку про це торжество не загорілосяб горячим почуттям любови, вдяки і привязання до цього великого Представника греко католицької Церкви, Добродія, Страдалця і справжнього Батька. Не тільки самі греко католики але й незєдинені наші брати спішать у цім році на Святоюрську Гору у Львові, щоби великому Ювілятові й своєму Опікунові зложити вияви радости і щасливих бажань, бо загально відома річ, що в Його широкому і доброму серці журба про їхні душі займала завжди дуже

багато місця. Особа Високопреосвященого Митрополита Кир Андрея серед нас усім дорога, а серед чужих високо шанована.

Чим є наш дорогий Ювілят для цілої католицької Церкви, це бачимо найкраще з відзначення, яким наділив Його в цім році Святіший Отець Папа Пій XII, що прислав Йому окреме відручне письмо. Читаємо про це в листі Й. Ем. Кардинала Тіссерана, голови св. Конгрегації для Східної Церкви до Високопреосвященого Ювілята ось таке:

„Свщ. Конгрегація для Східної Церкви. Ч. 676/28. Ватикан-місто, дня 27. квітня 1939. Ваша Ексцеленціє! До почесного Відручного Письма Його Святости Пія XII, що ним виявляє Вашій Ексцеленції Своє найвище признання в річницю сорокліття Єпископських Свячень Вашої Ексцеленції, і до суверенного жесту, яким Святіший Отець зволив покликати Вас між Архієпископів Асистуючих Його Престолові — мені особливо приємно долучити чувства щирої участі цего св. Уряду у зворушливій радості В. Е. і цілої гр. кат. Церкви, з нагоди так рідкого і так вимовного Ювілею.

Сорокліття Єпископства включає в собі разом усі події, то радісні, то сумні, але всі вони стисло зв'язані з католицьким життям вірних византійсько-слов'янського обряду, поставлених Божим Провидінням, щоби бути неначе тим братнім зовом до Єдності для незєдинених, що блукають ще непевні, або таки зовсім загублені і розсипані, поза одинокою вівчарнею, далекі від одинокого Пастиря.

З цим добродійним зазивом Ваша Ексцеленція злучили Свій голос Єпископа, Архієпископа і Митрополита, та з великодушною зітхаючою надією дали Самі свідоцтво Правді, аж до прийняття жертви, коли зайшла потреба, жертви вигнання та знущань каторги.

Це все записане в Книзі Життя, де читає Наймудріший і Найлюбіший Господь наш Ісус Христос; але це все є записане також у вдячних серцях Ваших вірних і в світлій Величі Історії Вашого довгого Єпископства.

Підчас коли лучуся з Вами враз з Впрепод. Асесором і всіми Урядовцями цієї свщ. Конгрегації у молитвах подяки Найвищому за всі ласки, уділені для Вашого і Ваших вірних добра, благаю ще успішного Материнського вставлення Всеславної Божої Матери, щоби благословила Ваші

відповідальні тяжкі пастирські труди. З висловами особливої пошани позістаю Вашої Ексцеленції брат Євгеній Кард. Тіссеран“ (в. р.) —

Слова признання Святішого Вітця для нашого Митрополита Кир Андрея, наповняють великою радістю серця усіх вірних нашої церковної провінції також тому, що це є доказ особливої дбайливости Апостольського Престолу про цілу греко-католицьку Церкву і журби про її долю та її місійне післанництво на Сході. В теперішніх переломових часах це відзначення нашого Митрополита треба вважати за великий дар Божого Провидіння для нас усіх.

З нагоди цього Ювілею я зложу особисто Високопреосвященому Митрополитові за себе й за всіх Всеч. Отців і вірних нашої Єпархії вияви щирої радості і побажання, а Вас, Дорогі Отці і Єпархіяни, прошу в найблищу неділю злучити Ваші Служби Божі й молитви з молитвами Високопреосвященого Ювілята і в Його наміренні. Дякуйте Всевишньому за високе відзначення найвищого Представника нашої гр.-кат. Церкви і просіть Бога о кріпке здоровля для Нього, о сили й ласки потрібні до перенесення важких досвідів та до тяжкої і відповідальної праці над душами.

Перемишль 12. червня 1939.

† ЙОСАФАТ Єпп.

Ч. 3450. — Зарядження в справі молитов з нагоди 40-ліття Єпископства Високопреосвященого Митрополита Кир Андрея.

Поручається Всеч. Отцям Душпастирям прочитати по вище письмо в найблищу неділю в часі Служби Божої в церкві та заохотити вірних до молитов і приймавання св. Причастя в наміренні Високопреосвященого Митрополита Кир Андрея. В тому самому наміренні долучать Всеч. Отці до екленії сугубої на цій Службі Божій відповідні прошення зі Служби „за всяке прошення“.

Ч. 3255. — Речинець до вношення прохань про прийняття до Духовної Семинарії.

Абсольвенти гімназій давнього типу та абсольвенти ліцеїв, що наміряють посвятитися духовному станові, мають внести до Єпископського Ординаріату прохання про прийняття до Духовної Семинарії до 31. липня 1939. р.

До прохання треба долучити:

- 1) Свідоцтво хрещення і миропомазання;
- 2) свідоцтво зрілості в (оригіналі) та всі гімназійні і ліцеальні свідоцтва;
- 3) власноручно написаний точний і вичерпуючий перебіг життя;
- 4) заяву родичів згл. опікунів, що будуть платити визначену доплату за удержання в Дух. Семинарії;
- 5) поштові значки на 3 зол. на кошти пересилки і на лікаря.

Кандидат, що покінчив науки в гімназії (давнього типу) згл. у ліцеї, що знаходяться поза округом Перемиської Єпархії має просити свого о. катихита, щоб найдалше до 31. липня ц. р. надіслав безпосередно до тут. Єписк. Ординаріату звіт про його поведення.

Про день, що в ньому кандидат має особисто явитися в Єписк. Ординаріаті до елекції, буде кожний кандидат повідомлений. В цьому дні кожний кандидат для провірення його фізичної здібності до духовного стану піддасться оглядинам семинарійного лікаря. Рівнож про вислід елекції кожний кандидат буде повідомлений. Прияті кандидати мають перед приїздом до Духовної Семинарії зголосити свій тимчасовий виїзд в уряді руху населення свого місця замешкання згл. перебування і посвідку зголошення привести зі собою до Дух. Семинарії.

Єпископський Ординаріат поручає Всеч. О.О. Душпастирям повідомити о цім гімназійних та ліцеальних абсольвентів, що перебувають у їх парохіях, та до 31. липня ц. р. переслати до Єписк. Ординаріату совісний і точний звіт про вдачу, характер, здібності, чесноти, блуди та поведення так кандидата, як і його родичів і блищої рідні.

Звіт для кожного кандидата має бути виготовлений на окремій картці паперу.

Виставлений звіт кожний Всеч. о. Душпастир буде

обовязаний на бажання Єпископського Ординаріату потвердити присягою.

Ч. 3257. — Обовязок О.О. Душпастирів опікуватися кандидатами духовного стану в часі ферій.

Єпископський Ординаріат пригадуючи Всеч. О.О. Душпастирям обовязок опікуватися кандидатами духовного стану, що в часі ферій перебувають у їх парохіях, поручає до кінця серпня ц. р. предложити тут звіт про їх поведення. Звіт для кожного кандидата треба виготовити осібно.

Пригадки і ургенси в тій справі будуть покриті коштом о. Душпастиря, що в час не виконає цього розпорядку.

Ч. 3256. — Звіт про ліцеальних абсольтентів.

Поручається Всеч. О.О. Катихитам і тим О.О. Душпастирям, що уділяють науку релігії в ліцеях, щоби до кінця червня ц. р. предложили точний кваліфікаційний звіт цьогорічних ліцеальних абсольтентів.

Звіт про кожного кандидата треба виготовити на окремій картці паперу.

Ч. 3258. — У справі прохань о диспензи від посту й заказаного часу.

Тому, що бувають випадки, що деякі особи згл. установи у невластивий спосіб стараються за диспензи від посту або заказаного часу, видається отсі постанови:

1) Прохання за диспензи від посту й від заказаного часу можна вносити тільки через місцевий парохіяльний Уряд. Тому прохання поодиноких осіб згл. установ, внесені впрост до Єп. Ординаріату без відома й поручення місцевого Уряду парохіяльного, не будуть полагоджувані. Річчю дотичного о. душпастиря буде про це належно своїх парохіян поінформувати, чи й як вносити таке прохання, а також ствердити слушність поданих причин.

2) Прохання належить вносити в пору, а не в останній хвилі, а саме: найменше 7 днів перед речинцем; в противному разі остануть без відповіді.

3) Рішення що до внесених прохань висилається з правила на адресу місцевого Уряду парохіяльного, який обов'язаний дотичних своїх парохіян, згл. місцеву установу про це в час повідомити.

4) Рівночасно ще раз пригадується, що диспензи від посту в п'ятниці не уділяється.

Тому що Єп. Ординаріят з правила не уділяє дозволу на гучні забави з музикою і танцями в часі посту, поручається впливати на парохіян, щоби всі пости в році згідно з їх високим призначенням держали у належній шані. Вправді церква в розумінню потреб своїх вірних задля оправданих причин радо дає диспензи від їди заборонених страв у пісні дні, то одначе з другої сторони не дозволяє нарушувати освячений час посту гучними забавами, без яких можна легко при добрій волі обійтися.

Всеч. Отці Душпастирі подадуть отсі зарядження до відома своїм вірним.

Ч. 3451. — Збірка на Петрів гріш.

Поручається Всеч. О.О. Душпастирям перевести в празник Св. Верховних Апостолів Петра і Павла в дні 12. липня ц. р. в часі Служби Божої з тацою збірку на „Петрів гріш“. В дочерних церквах належить урядити збірку на тусаму ціль у найблищу неділю по Св. Петрі.

В неділю перед празником належить заохотити вірних до склання жертв та вияснити їм високе призначення цієї збірки. Цю нагоду треба використати рівночасно для релігійно-педагогічної ціли, стараючись розбудити в парохіян внутрішнє почуття обов'язку що до матеріальної піддержки Апостольського Престолу.

Зібрані гроші належить переслати до канцелярії Єп. Консистерії найдалі до кінця серпня ц. р.

Ч. 3457. — Вакаційний час в Єп. Консистерії.

Повідомляється Всеч. Отців, що вакаційний час в Єп. Консистерії та в Ординаріяті починається дня 1. липня і триватиме до кінця серпня ц. р. В тому часі будуть полагоцжувані тільки виїмково важні і пильні справи.

Авдієнцій не уділяється.

Ч. 3453. — Поручення книжки п. з. „Три Синоди Перемиські“.

На днях появилася накладом То-ва „Епархіяльна Поміч“ дуже цінна книжка Автора Їх Преосвященства Кир Григорія Лакоти п. з. „Три Синоди Перемиські й епархіяльні постанови валявські“. Книжка висвітлює невідомі дотепер історикам події з минулого нашої епархії, представляє стан нашої Церкви та її боротьбу з різними труднощами і противенствами при кінці 17, у 18, та на початку 19. віків і дає вірний образ праці й жури ерархії про духовенство й вірних.

Цю книжку поручається в особливий спосіб Всечесним Отцям Духовним.

Ціну 3'50 золотих належить переслати долученим до книжки чеком на адресу „Епархіяльної Помочі“ з допискою: „за книжку“.

Ч. 3093. — Пошукування за метрикою.

Поручається всім оо. Душпастирям переглянути метрики уродин і хрестин з р. 1819—1820, чи нема вписаного акту уродин і хрестин Францішки Біткевич (Піткевич а може Віткевич) і метрики вінчань з р. 1855—1856, чи нема вписаного акту вінчання вище названої з Францішком Крочек.

Петент обіцяє крім такси ще грошеву нагороду.

Про найдений впис треба негайно повідомити канцелярію Єп. Консисторії.

Х Р О Н І К А.

Іменовання :

Ч. 2327. о. Федоряк Антін, парох в Лісковатім деканом устріцьким.

Ч. 2298. о. Корлятович Іван, парох в Кульчичах ІІ. місто-деканом самбірським.

Канонічну інституцію одержали:

- Ч. 2536. о. Колянковський Олексій — Диниска.
 Ч. 2860. о. Кіц Іван — Вишатиці.
 Ч. 2870. о. Крут Семен — Голе равське.

Завідательства одержали:

- Ч. 2724. о. Новосад Григорій — Вязівниця.
 Ч. 2812. о. Саноцький Петро — Явора.
 Ч. 3123. о. Рибалт Володимир — Розсохи.
 Ч. 3121. о. Миронович Василь — Руда монастирська.
 Ч. 3124. о. Карушенко Василь — Завадка.
 Ч. 3125. о. Матейчак Нестор — Вілька кунинська.

Сотрудництва одержали:

- Ч. 2815. о. Богущ Григорій — Волчухи.
 Ч. 3122. о. Матичак Михайло — Дорожів.

Померли:

- о. Стояловський Іван, парох в Яворі 10. V. 1939.
 о. Карпевич Іван, парох в Руді монастирський 24. V. 1939.
 о. Вань Лев, катехит у Самборі 26. V. 1939.

Душі їх поручається молитвам Всеч. Духовенства.

Від гр. кат. Єп. Консисторії.

Перемишль, дня 14. червня 1939 р.

о. Микола Грицеляк
 канцлер.

† ЙОСАФАТ
 Єпп.

Видавець:

гр. кат. Єп. Консисторія в Перемишлі. Редактор о. Др. Микола Денько.

Wydawca:

gr. kat. Konsystorz Biskupi w Przemyślu. Redaktor ks. Dr. Mikołaj Deńko.

(Друк. гр. кат. Капітули в Перемишлі. — Druk. gr. kat. Kapituły w Przemyślu.)

II. Ч А С Т Ь.

о. Др Володимир Голинський.

МІСІЇ МІЖ ПОГАНАМИ.

Місійна преса.

Як у поширюванні якоїсь високої ідеї, що має спонукати до чину, так і в поширюванні ідеї місійної співпраці має особливе значення друковане слово. Саме проповідництво голошеним живим словом, хоч як зразково воно в Церкві зорганізоване, в нинішніх часах уже не вистарчає. Таку саму вагу, як живе слово, а деколи навіть і більшу має сьогодні писане слово, тобто в першій мірі преса.

Писане слово перевищає живе передовсім своїм засягам впливу. »Коли я говорю проповідь — пише редактор паризького катол. щоденника „La Croix“ — можу звернутися до трьох або чотирьох соток слухачів, що звичайно з мною погоджуються, але коли я на пишу статтю до часопису, що друкується в 10000 примірниках, а один примірник читає около 4 особи, тоді я звертаюся відразу до 40.000 людей«. Живе слово з проповідниці такого засягу не може мати.

Крім того живе слово прогомонить і переходить — раз сказане не остає дальше й навіть пильні слухачі скоро забувають те, що почули з проповідниці. Писане ж остає довго, триває й майже безупинно промовляє. Коли раз прийде до нас, може оставати при нас постійно. Те, що одного дня ми недочитали, або на нього не звернули уваги, це наступного дня можемо докінчити, ще раз прочитати, передумати й ним перенятися. Буває, що деякі правди можемо зрозуміти й належно оцінити їх значення при відповіднім наставленні й розположенні, з яким очевидно скоріше можна узгіднити писане слово, ніж живе.

Писане слово має доступ там, де живе слово не доходить, або доходить дуже рідко. Скільки то людей хоч і ходить до церкви, не слухає проповіді? Як часто стрічаємо людей, що взагалі стоять на боці від спасенного впливу учительського уряду Церкви, що нормально діє через проповідництво. Склонити таких людей до слухання проповідей багато тяжче, ніж до читання друкованого слова.

Якже ж часто буває, що люде через писане слово знаходять дорогу до Церкви й ідуть за її покликком!

Вкінці писане слово сьогодні має рішальний вплив на витворення публичної опінії. Один визначний католицький журналіст зясував значення преси цими словами: „Вона витворює й кермує публичною опінією. Якщо я вас спитав би: »Що керує вашим поступованням?«, то з сотні вас девятьдесять у зачудуванні й майже ображенні моїм дивним питанням відповіло б: Це наша воля. Мушу звернути вам увагу, що ви помиляєтеся. В дійсності ви живете, думаете й дієте згідно з тим, що читаєте. Справді вчену людину представляє преса як нерозумну, а справжнього півголова перелицьовує в Соломона; з невинного зробить душегуба, а справжнього злочинця передає нащадкам з маркою мученика. Хочете знати якій буде кінець якогось процесу, конкурсу, змагань — спитайте пресу; вона паперова цариця, що від неї все залежить«. Тому зрозумілі пропамятні слова великого Папи Пія Х. „Надармо будете будувати церкви, улажувати місії, надармо основувати школи; усі ваші благородні почини принесуть мало користи, всі ваші зусилля марно пропадуть, як не зумієте створити вірної й совісної преси, що була б зброєю до оборони й наступу“.

Велике значення преси зрозуміли дуже добре сини цього світу. Усі, що хочуть опанувати так часто рішальну в наших часах публичну опінію й пхнути до якогось збірного чину, стараються передусім опанувати пресу. На однім всесвітнім зїзді жидів упали такі слова: „Нам потрібне одне всемогуче оружжя. Якщо його здобудемо, цілий світ буде наш; це преса. Якщо будемо мати пресу, матимемо все інше“. Якже ж часто сини цього світу своєю второпністю перевишають синів світла...

Поза значенням, що є спільне всій пресі, бо конечно впливає з природи друкованого слова, католицька преса має своєрідну, дуже важну й взнеслу ціху, що її не має світова преса. Католицька преса це правдивий, у стислім значенні слова, апостолят, а кожний католицький журналіст це справжній апостол. Саме цей величний німб апостоляту, що його ніяк не можна відділити від поняття правдивої катол. преси надає їй характер чогось, можна сказати, священницького. Вона бо боронить святих прав Бога, щоб їх не присвоїли собі різні самозванці; у першій лаві бо-

реться в обороні правди й відкидає хитрі наступи „батька фальшу“ й поширює високі, обявлені правди евангельського закону. Апостолят катол. преси прекрасно змалював на другім Міжнароднім Конгресі Катол. Журналістів кард. Пачеллі, теперішній Голова Католицької Церкви: „Ваше перо, ваша машина до писання це бойові лицарські коні, це ваша воднораз оборонна й зачіпна зброя; зброя могутня й страшна не тільки тоді, коли промовляє, але й тоді, коли мовчить; бо маємо мовчання зо страху й потурання, але але є також мовчання любови й жертви; є мовчання застрашеного, але є теж мовчання мученика й апостола. Так апостола, бо служба католицького пера це апостолят, а кожний католицький журналіст це апостол, що немов Євангелист Йоан має все багато писати проти ворогів св. Віри „*Маю багато вам писати*“ (П. Йо. I. 12).

Але апостолят католицької преси й її превелике значення лежить передусім у тому, що вона стоїть на почесній службі Учительського Уряду Христової Церкви. Станувши на такому високому пості, вона сповняє завдання, що його від Господа одержала Церква, а це навчати всієї правди всі народи й продовжати Чин Відкуплення людських душ. Католицька преса — це наче могутні голосники, що мають передавати й поширювати голос Учительського Уряду Церкви, а зокрема Христового Намісника, Римського Папи. З другого боку катол. преса має сигналізувати різні старі наново виринаючі й новоповсталі небезпеки, що в різних частинах католицького світу загрожують Христовій отарі та за верховним Архипастирем накликувати до чування й протидіяння. Тому катол. робітники пера повинні поширювати й сумлінно пояснити передусім папські документи, що з них зможуть зачерпнути потрібну для себе силу слова й могутню зброю до борні з різними виявами старо- й неопоганства. Автім перестудіювані й пережиті документи верховного Учительського Уряду Церкви становлять міцно спокуючий цемент, що лучить розкинутих по цілому світі й серед різних політичних, релігійних і культурних умовин працюючих католицьких журналістів ув одній, усім спільній і безпечній нормі оцінки небезпеки й погляду на виринаючі проблеми дня. Однозгідність у підході до поодиноких справ, що з цього випливає, усуне роз-

біжність думок, що шкідлива для загалу читачів, чи якісь інші глибші непорозуміння й запевнить успіх у боротьбі з темними силами.

Вкінці велике значення апостоляту католицької преси виступає в переконливих доказах, що їх можемо побачити в наслідках. Якщо з овочів можна й треба оцінювати дерево, то саме ці „овочі“ писаного слова найкраще вказують на його незаступиму вартість. Очевидно великі наслідки доброї преси проявляються в спасенні і додатнім впливі на одиниці, родини, парохії й різні товариства.

Людина взята одинично, якого стану чи ступеня освіти вона не булаб, якщо постійно читає католицьку пресу то тимсамим виробляє себе на свідомого, переконаного й доброго католика, що жиє багатим життям Вселенської Церкви, займається усіми Її потребами й бере живу діяльну участь у всіх починах Церкви, Рідного Краю й свого оточення. Вона ясно здає собі справу з релігійних проблем дня й радо стає в ряди співробітників організації католицького життя. В цей спосіб повстає серйозний член духовної еліти, що навіть несвідомо промінює сьйвом життя з віри серед оточуючої його темряви. Така еліта розкинена по цілій країні стає тим вічно молодим і рухливим ферментом, що обновляє вигляд народу й стає двигуном духового, релігійного, культурного й всякого іншого відродження. Таку еліту формує, образує, нею кермує католицький журнал.

(Д. б.)

ПЕРЕМИСЬКІ

ЄПАРХІЯЛЬНІ

ВІДОМОСТІ

PEREMYŃKI JEPAРCHIJALNI WIDOMOSTI

До Всечесних Отців Душпастирів.

Нав'язуючи до нашого останнього Пастирського Листа з 12. червня ц. р. в справі відсвяткування сорокліття Єпископства Й. Е. Високопреосвященого Митрополита Кир Андрея Шептицького, подаємо понище Відручне Письмо Його Святости Папи Пія XII. до Високопреосвященого Ювілята в перекладі на українську мову. Це багатоцінне письмо відчитано в часі ювілейного торжества на Архидієцїй Службі Божій в неділю, дня 18. червня ц. р. в архикатедральнїм храмі св. Юра у Львові, що її відправив сам Високодостойний Ювілят в асистї п'ятох Єпископів.

Достойному Братові

АНДРЕЄВІ ШЕПТИЦЬКОМУ

Архїєпископові Львівському й Галицькому, Єпископові
Камянецькому

ПІЙ ПАПА XII.

Достойний Брате, Поздоровлення Тобі й Апостольське
Благословення.

Це справжня рідкість у Єпископів, щоб вони обходили 40-ліття свого єпископства. А Тобі, як Ми довідались, мило-

серний Господь дав такий вік, що ось-ось обходитимеш той премилый момент. Тож радуйся Достойний Брате, святкуванню такої святої події та втішайся дарами й потіхами божої доброти. А щоб і Ми доповнили радість Твою і Твоєї Пастви, то висловлюємо Тобі батьківську подяку за

„Горі ім'ям серця“

так довго виконувану пастирську службу та благаємо в Господа благословення на майбутнє. А щоб побільшити торжество того щасливого дня, даємо Тобі ще й власть після відправленої в довільному дні архіерейської Служби Божої поблагословити в Нашому імені й Нашою повагою присутніх вірних та надати їм повний відпуст, як це звичайно вірні набувають по приписах Церкви. А тимчасом провісником і потішителем та й свідком Нашої любови нехай буде Апостольське Благословення, яке зо щирого серця

вділяємо в Господі Тобі, Достойний Брате, Твому Єпископові Помічникові та всьому Твому духовенству й вірним.

Дано в Римі у св. Петра, дня 29. квітня року 1939, Нашого Первосвященства першого.

ПІЙ ПАПА ХІІ.

* * *

Поручається Всеч. Отцям Душпастирям відчитати по-вище вірним у найблищу неділю в часі парохіяльної Служби Божої, та додати належне йому пояснення.

ЙОСАФАТ

Єпп.

Ч. 3824. — Зазив до складок на устроєння і малювання церкви в гр. кат. Духовній Семинарії в Перемишлі.

Ректорат гр. кат. Духовної Семинарії приступає в цьому році до викінчення, устроєння та малювання семинарійної церкви. Пляновані коштовні роботи, як вирізьблення іконостасу та малювання ікон до нього, електрична інсталяція та поліхромія церкви, вимагають великих матеріальних вкладів, а це для Духовної Семинарії, що не розпоряджає ніякими жерелами доходу, стає дуже важким завданням. Знаючи велику жертвенність Всеченого Духовенства та бажаючи допомогти Ректоратові Дух. Семинарії у цьому доброму ділі, звертаємось з горячим зазивом до Всечесних Отців про грошеві жертви на прикрасу цьої дорогої всім церквці, що в ній у стіп Євхаристійного Ісуса всі Всечесні Отці вимолювали багаті ласки, як не в часі свого приготування до Священства, то певне в часі обнови духа на духовних вправах. Причиняючись до прикраси дорогого кожному священикові місця, кожний жертводавець має нагоду виявити свою вдячність, любов і привязання до цеї інституції, що є серцем Єпархії і спільним домом молитви й жертви синів нашого народу і слуг нашої Церкви.

Ласкаві жертви прохається надсилати поштовими складанками Єписк. Консисторії Ч. 511037 з допискою на церкву Дух. Семинарії.

Жертводавці й їхні жертви будуть оголошенні в Єпарх. Відомостях.

Від гр. кат. Єпископського Ординаріату.

Перемишль, дня 15. липня 1939 р.

ЙОСАФАТ, Єпп.

Ч. 3688. — ПРАВИЛЬНИК

для дяків гр. кат. Перемиської Єпархії.

І. Хто може бути дяком?

§ 1. Дяк займає чисто церковний уряд релігійно-обрядового характеру і виконує знеслий обов'язок у літургічному житті св. Церкви. З погляду на це має дяк відзначатися між прочими парохіянами, глибиною віри, практичною побожністю, привязанням до св. католицької Церкви і грецького обряду.

§ 2. Дяком може бути:

- а) Християнин-католик, грецького обряду, син законно вінчаних родичів,
- б) що веде чесне, моральне життя і відзначається ревністю у службі Бога і св. кат. Церкви,
- в) що покінчив з додатним успіхом науки в дяківському Інституті ім. Єп. Івана Снігурського в Перемишлі, або зложив там перед екзамінаційною Комісією іспит. Старші, неіспитовані дяки можуть винятково одержати від Єпископської Консисторії звільнення від приписаного іспиту.

ІІ. Про обов'язки дяка.

§ 3. Дяк має обов'язок:

- а) Точно виконувати богослужбові чинності в неділі й свята і в будні дні не тільки в церкві, але й поза нею кожного часу, як о. душпастир цього зажадає.
- б) Приходити точно в означеному часі на богослуження, а на випадок узасадненої перешкоди повідомити про це о. душпастиря і постаратися за відповідного заступника.
- в) Проводити в церковному дусі церковний спів по приписаних правилах і звичаях, що обов'язують у Перемиській Єпархії. В церковних відправах та доборі релігійно-літургічних пісень і їх мельодій строго придержуватися книг і уставів затверджених гр. кат. церковною Владою без ніяких змін, опущень і додатків.
- г) Приучувати парохіян церковного співу. Дбати за

піднесення величі богослужень і релігійного духа у вірних, що осягається всенароднім, літургічним співом, що його навчає і ним проводить дяк. Приучення вірних доброго, всенароднього, самолівкого, богослужбового співу уважатисьме особливою заслугою дяка.

- г) Удержувати лад в крилосі і на хорах. Уважати, щоб поведення членів крилосу й хору відповідало святості місця і гідності богослуження. Непоправних членів крилосу чи хору, що провиняються проти св. віри чи моралі, навіть поза церквою, виключити в порозумінні з о. душпастирем з крилосу чи хору.
- д) Під особистою відповідальністю старанно зберігати всі богослужбові книги й ноти віддані йому о. душпастирем. Удержувати їх в доброму стані і берегти перед ушкодженням й затратою. В тій цілі треба при обсаді дяка списати протокол передачі книг і нот в двох примірниках, які підписують о. душпастир і дяк та переховують оба по одному примірникові у себе.
- е) Свійому о. душпастиреві, як свійому настоятелеві, проявляти пошану й послух, а другим парохіяльним духовним чемність і услужність у всіх церковно-богослужбових справах.
- є) Жити з усіми вірними в парохії в згоді.
- ж) Підпомагати словом і ділом усі почивання о. душпастиря в його церковній і позацерковній, релігійно-моральній діяльності.
- з) Не вільно дякові належати до таких установ і організацій, що поборюють посередньо, чи безпосередньо св. релігію й св. Церкву, обряд і нарід, підкопують повагу Єрархії чи духовенства під загрозою утрати уряду і виключення з дяківського стану.
- й) Не вільно дякові читати, передплачувати, передержувати у себе і поширяти злої преси під загрозою утрати церковної служби й уряду.
- і) По своїм знанні і силах має дяк брати живу участь у діяльності церковних братств та світських католицьких організацій і установ.

III. Про поставлення в уряд дяка.

§ 5. На уряд дяка можна прийняти і поставити кандидата, що має законну кваліфікацію означену в § 2. Тільки в недостатку іспитованого кандидата можна поставити також і неіспитованого, однак тільки такого, що має всі прочі вимоги § 1. і 2. і є добре обізнаним у дяківстві.

§ 6. Уряд дяка злучений з матірною церквою, але теж і дочерна церква може відповідно до місцевих обставин мати осібно дяка.

§ 7. На опорожнений дяківський уряд вибирає кандидата місцевий о. душпастир, а затверджує о. декан, що його о. душпастир має повідомити про довершений вибір.

Деканальному Урядові прислугує право зробити заміти проти вибору кандидата на підставі предложених документів і поручити вибір іншого кандидата. Затвердження чи відкинення кандидата має о. декан виконати в часі шести тижнів. Колиб між о. душпастирем а о. деканом не було однозгідности що до кандидата, рішає Єп. Консисторія.

§ 8. Якщо кандидат на опорожнений церковний уряд дяка вже повнив чинності дяка в якійсь іншій парохії, то обсаджуючий парохіяльний Уряд засягне інформацій що до особи і прикмет кандидата від парохіяльного Уряду тієї парохії, де кандидат до тепер повнив чинності дяка, який обовязаний подати совісні інформації.

Якщо посторонній кандидат не повнив ще нігде дяківських чинностей, тоді обсаджуючий о. душпастир засягне інформацій що до його моральних прикмет у парохіяльнім Уряді місця походження, або останнього перебування кандидата.

§ 9. Вибраного й затвердженого кандидата поставляє о. душпастир осібною грамотою в уряд дяка і впроваджує його в службові обовязки. При поставленні дяка списується теж: 1) умову, в якій треба точно означити обовязки, що їх на себе приймає дяк і яку і в який спосіб має побирати винагороду. Цю умову підписує заряд церкви (о. душпастир з провізорами) з одної і дяк з другої сторони; 2) інвентар річевий »дяківки« коли така є в парохії; 3) протокол, про який була бесіда в § 3. д). Річевий інвентар »дяківки« підписують так як умову заряд церкви і дяк. Всі ті три документи зладжується в двох примірниках, що

з них оден переховується в актах парохіяльних, а другий у дяка.

§ 10. Новопоставлений дяк складає на руки о. Душпастиря приписану присягу, по формі в Додатку Ч. 1. і підписує відповідну заяву по формі заміщеній в Додатку Ч. 2.

IV. Про винагороду дяків.

§ 11. За виконання своїх чинностей одержує дяк винагороду залежно від місцевих обставин і від умови, що її заключає зі зарядом церкви в § 9. 1).

§ 12. За евентуально приділене ерекціональне поле для дяка, оплачує податки від нього ужитковець на руки о. душпастиря за квітом. (Див. Еп. Вісти з 1926 Ч.-орд. 90).

§ 13. Якщо в парохії є окремий мешканевий будинок на поміщення дяка і економічні будинки, всі податки й кошти ubezpieчення поносить ужитковець.

§ 14. При нагоді уділювання о. душпастирем св. Тайн, Хрещення, Миропомазаня, Єлеопомазаня та при нагоді Великодньої сповіди не вільно дякам жадати ніякої належності.

Датки тзв. »роківщина« нехай собі стягне дяк при інших нагодах.

V. Про виведення дяка на ступінь четця і півця.

§ 15. Якщо дяк відзначався б чеснотами, прикладним побожним життям, любовю і привязанням до св. Церкви та виявляв би непохитну ревність в церковній службі і праці над поширенням Божого царства на землі, Духовна Влада могла б допустити його до прийняття свячення в четця і півця та дозволити висвяченому уживати відповідної одежі і поза церквою.

VI. Про станові справи дяків.

§ 16. Станові організації дяків вимагають дозволу Єписк. Ординаріату, що потверджує статuti цих організацій. Також становий орган (часопис) дяків потребує дозволу і апробати від Духовної Влади.

VI. Про дисциплінарне поступовання.

§ 17. З церковної служби й уряду може усунути

дяка о. душпастир. За більші згрішаючі провини усуває його без попереднього виповідження, а в інших випадках по подвійнім упімненні за виповідженням відповідно до списаної умови найменше на один, а найбільше на 3 місяці наперед.

§ 18. Добровільно уступаючий дяк має виповісти службу найменше на 3 місяці наперед. Дяк, що без достаточної причини самовільно, без тримісячного виповідження опустив би занимаий уряд дяка, стягне на себе кару по осуді Єписк. Консистерії.

§ 19. Усунений о. душпастирем дяк може внести до 30 днів до деканального Уряду відклик, який одначе не припинює доконаного усунення.

§ 20. Тому, що уряд дяка, це чисто церковний уряд, усі спори між дяком а о. душпастирем вирішує церковна Влада. Дяк, що спрямував би жалобу проти свого о. душпастиря або і іншого католицького священика на світську дорогу, тратить занимаий уряд дяка і не може на будуче без окремого дозволу Єпископської Консистерії на терені Єпархії сповняти дяківського уряду.

§ 21. а) Проти оскарженого дяка переводить о. декан слідство в канцелярії парохіяльного Уряду в парохії, де оскаржений дяк сповняє свій уряд.

б) По переведеній розправі о. декан видає рішення, а на випадок провини дяка назначує йому кару.

в) Засудженому о. деканом дякові прислугує право внести протягом 14 днів проти рішення о. декана письменний відклик до Єписк. Консистерії на руки цього о. декана.

Цей відклик предкладає о. декан разом зо своїм письменним рішенням і всіми актами, що належать до тієї справи Єп. Консистерії, яка на підставі предложених їй актів вирішує остаточно справу.

г) Внесений відклик до Єпископської Консистерії від рішення о. декана здержує виконання назначеної кари, однак з важних причин може о. декан аж до остаточного вирішення справи в Єпископській Консистерії, зарядити службове припинення дяка.

§ 22. Дисциплінарні кари дяка є такі:

- 1) упімнення,
- 2) нагана,
- 3) нагана зі загрозою,
- 4) припинення (суспенза) в сповнюванні уряду дяка до трех місяців з утратою доходів з церковних треб,
- 5) утрата заниманого уряду з можливістю старатися за інший дяківський уряд в іншій парохії,
- 6) повне виключення з дяківського стану.

VIII. Кінцева постанова.

Цей правильник обов'язує від хвилі проголошення його Єпископським Ординаріатом усіх дяків без винятку на території гр. кат. Перемиської Єпархії.

ДОДАТОК Ч. 1.

Рота присяги для дяків:

Я обнимаючи службу церковного дяка, прирікаю перед Господом Богом, Пречистою Дівою Марією і всіми Святими, що буду точно і ревно сповняти всі обов'язки мого звання, що буду вести чесне, тверезе і прикладне життя, що буду шанувати й слухати Церковну Владу і мого о. Душпастиря, що буду пильно старатися про все, що приносить добро св. Церкві, а віддалявати все, що є для Неї шкідливе і недостойне, що буду вірно хоронити всі церковні річі і книги і без волі о. Пароха не буду ніколи їх видавати, що буду жити з парохіянами в згоді й спокою і буду пристосовуватися до дяківських правил. Так мені Боже допоможи.

Так прирікаю і стверджую власноручним підписом.

ДОДАТОК Ч. 2.

Взір деклярації.

Низше підписаний посвідчає отсим, що прийнятий через Всеч. о. Н. Н.... душпастиря в....Н. Н. на дяка при церкві в.... Н. Н. на умовинах заподаних в правилах для дяків, що мені добре знані — одержав титулом частинної винагороди за виконання дяківських чинностей від Всеч. о..... Н. Н. душпастиря в.... Н. Н. вільне помешкання в реальності під ч. к..... в громадіН. Н., що складається

з..... кімнати, кухні..... — а також вільне ужитковання ґрунтів (огороду, луки.....) положених в громаді... Н. Н. означених в ґрунт. книгах кат. числом....., що граничать від сходу з..... від півночі з....., від заходу з....., від полудня з..... на час виконування мною дяківських чинностей при церкві в....Н. Н.

Низше підписаний дяк признає отсим виразно, що в горі описані реальність і ґрунти становлять власність церкви (приходства) в....Н. і зобов'язується віддати їх в посідання Душпастиреві в....Н. в тому дні, в котрому вигасне його обов'язок виконування дяківських чинностей при церкві в....Н. чи то по причині wypowiedження з його сторони чи зі сторони Всеч. о. душпастиря в....Н. чи з якої небудь іншої причини.

Н. Н.... дня

Н. Н..... свідок

Н. Н.... дяк

Н. Н..... свідок

Н. Н.... душпастир.

З Є п. О р д и н а р і я т у.

В Перемишлі, дня 24. червня 1939.

ЙОСАФАТ, Єпп.

Ч. 3770. — Конкурс на опорожненні парохії.

З речинцем до 31. серпня 1939. р. виставляються на конкурс слідуєчі парохії:

Дек : Балигородський: 1. Горянка, 2. Рябе; Бірчанський: Грозьова; Бориславський: Кропивник новий; Височанський: 1. Бігля, 2. Гусне; Жовківський: 1. Кунинська Вілька, 2. Пили; Жукотинський: 1. Галівка, 2. Гвоздець, 3. Липе; Куликівській: Сулимів; Лежайський: 1. Дубрівка, 2. Лежайськ, 3. Миратин; Ліський: 1. Бібрка, 2. Середне велике; Лупківській: 1. Воля мигова, 2 Лупків, 3. Манів, 4. Прелуки, 5. Смільник, 6. Солинка, 7. Явірник; Лучанський: 1. Білина велика, Городище, Ступниця; Любачівський: 1. Бігалі, 2. Милків, 3. Синявка; Лютовиський: 1. Береги горішні, 2. Боберка, 3. Поляна, 4. Скородне, 5. Телешниця, 6. Устріки горішні, 7. Хміль, 8. Царинське; Мединицький: 1. Більче,

2. Летня; Немирівський: Щирець; Підбужський: Сприня; Порохницький: 1. Крамарівка, 2. Порохник; Равський: 1. Белзец, 2. Гійче, 3. Руда лісна, 4. Руда монастирська; Радимянський: Болестрашичі; Розлуцький: 1. Свидник, 2. Явора; Самбірський: Береги; Сінявський: Майдан сінявський; Старосамбірський: 1. Волошинова, 2. Лінина велика, 3. Лінина мала. Старосільський: Розсохи; Судововишенський: Стоянци; Тіснянський: 1. Ветлин, 2. Криве ad Тісна 3. Лопінка, 4. Терка, 5. Яблінки, 6. Явірець; Турчанський: 1. Шандровець, 2. Яблінка вижна; Устріцький: Ялове; Чесанівський: 1. Крупець, 2. Лівча, 3. Плазів; Яворівський: Яжів новий; Ярославський: Вязівниця.

Прохання внесені не по формі і без потрібних залучників, а головню без свідоцтва конкурсового іспиту і ті, що вплинули б по речинці (ц. є по 31. серпня 1939. р.) будуть уважані за безпредметові.

Завважується, що Всч. ОО., що одержать презенту на парохію, що крім матерної церкви має ще одну або більше дочерних, зобовязуються в кожному часі, на жадання Перемиського Єпископського Ординаріату згодитися на евентуальне відлучення дочерних церков разом з ґрунтами.

Єпископський Ординаріат повідомляє теж всіх Отців, що наміряють внести прохання про прийяття в спис на вище подані парохії, що їх дотації та скількість приналежних до парохії ґрунтів будуть нормовані по думці конкордату і обовязуючих в Єпархії норм за відомістю Апостольського Престола.

Х Р О Н І К А.

Канонічну інституцію одержали:

- Ч. 4122. о. Др. Хрущ Павло — Краків.
 Ч. 4123. о. Скавинський Петро — Липовець.

Завідательства одержали:

- Ч. 3622. о. Оріховський Дмитро — тимч. Креців.

Померли:

- о. Хоминський Евген, парох в Верхраті 4. VII. 1939.
 о. Чернецький Василь, парох в Дикові старім 9. VII. 1939.

Душі їх поручається молитвам Всеч. Духовенства.

Від гр. кат. Єп. Консисторії.

Перемишль, дня 15. липня 1939 р.

о. Микола Грицеляк
 канцлер.

† ЙОСАФАТ
 Єпп.

Видавець:

гр. кат. Єп. Консисторія в Перемишлі. Редактор о. Др. Микола Денько.

Wydawca:

gr. kat. Konsystorz Biskupi w Przemyślu. Redaktor ks. Dr. Mikołaj Deńko.

(Друк гр. кат. Капітули в Перемишлі. — Druk. gr. kat. Kapituły w Przemyślu.)

II. Ч А С Т Ь.

о. Др Володимир Голинський.

МІСІЇ МІЖ ПОГАНАМИ.

Місійна преса.

(Дальше).

Великий вплив має католицька преса теж на *родину*. Знаний французький проповідник о. Лякордер сказав був такі слова: »Кільки разів даєте родині добрий журнал — даєте їй живолік — еліксир довгого й здорового життя. Кожний дім, що в ньому знаходиться постійно бодай католицький тижневик — стає счасом нездобутою твердиною інтенсивного католицизму». В такому домі процвітає життя з віри в усіх його проявах та взаєминах. Там батьки свідомі своїх обовязків зглядом Бога, Церкви й себе будуть шанувати Богом і Церквою освячений звязок св. Подружжя; а все піддержувана свідомість відповідальности за полишення виховання своїх діточок, згідно з Божими законами причиниться до совісности на цьому полі. Постійно піддержувані непроминаючі правди св. Віри стануть джерелом сили й заохоти до перенесення турбот, щоденного нераз дуже важкого життя та злагіднять дошкульність гризоти звязаної з удержанням і вихованням дітей. На таких основах сперта жива клітина становить скельну підставу тугости і здоровля народу та запсруку його невміручости, поступу й розвою. В такий спосіб ведених родинах виростуть здорові члени народу, хрустальні характери, готові на геройські жертви. Самі такі родини дають народові героїв посвяти для загального добра, а Церкві вірних і шляхетних слуг престола, апостолів, місіонерів, монахів, виховників, працівників Христового виноградника. Католицька преса виробляє, піддержує, удосконалює і провадить такі католицькі родини.

Самозрозуміле, що збір так релігійно освідомлених і вироблених родин оживляє релігійне життя парохії.

В нинішніх часах релігійне життя процвітає більше в тій парохії, де більше поширена католицька преса. В таких парохіях нема підстави лякатися ніяких релігійних заколотів чи відступств від Церкви на сторону різних сект. В католицькій пресі парохіяни знайдуть силу й докази, щоб опертися всім затіям і софістерії різних сектантів, чи схизматиків.

Вкінці католицька преса — це життєвий рушій католицьких організацій. Без католицької преси католицькій організації годі довший час удержатися. По солом'яних спалахкотах химерного, неутвердженого запалу, по хвилиних, проминаючих хоча й дуже гучних, великих ініціативах та кількох бомбастичних промовах на загальних зборах, по кількох недосвідчених потягненнях та першій-ліпшій невдачі в сутичці з життям, наші католицькі організації переважно переходять у стан кволого животіння, або й цілком розлітаються. Дивуватися тому може хіба той, що хоче наслідків без причини. Щоб якесь товариство просперувало й розвивалося, треба передтим членів належно освідомити, виробити й здисциплінувати й у такому стані освідомлення й вироблення постійно піддержувати. Треба завжди пригадувати на цілі й ідеали, що до них організації змагають, — та заохочувати до витривалої праці при помочі належних засобів — одним словом треба постійної спільної усім керми й рушійної сили. А якже ж можна надіятися розвою католицької організації тоді, коли більшість її членів стоїть під впливом злої преси, яка голосить кличі й засади ворожі католицьким ідеалам, що їх плекає товариство, коли дух членів формує преса або ворожа даним організаціям, або така, що існування організації ігнорує?

Зате зовсім інакше мається річ, коли члени свого духа сформують під постійним, благородним впливом справно редагованої католицької преси, що безпереривно ставить перед очі й високо держить прапор Христового ідеалу. Члени зрослі в атмосфері католицьких засад звичайно охотно стають в ряди кожної католицької організації й без годинних переконувань й примітивних нераз пояснень — підхоплюють голос нових починань. Свідомі своїх завдань члени встигнуть вдержатися й серед трудностей, а навіть евентуальні браки з боку місцевого проводу не спинять успішної праці товариства.

Ось такі то незаперечені апостольські вартості має

католицька преса, — вартості, що їх potwierджує щоденний досвід. Нехтувати, чи легковажити значення католицької преси в житті Церкви й народу — було б непростимим злочином, а цінення, поширювання і підпомагання преси являється очевидним наказом часу кожного вірного, що дорожить своєю Церквою. А вже найбільше мусить католицька преса інтересувати слуг Христового апостоляту тобто священиків. Вони мусять бути свідомі, що католицький часопис це могутній собрат в апостольським священицьким уряді, собрат, що часто може дуже успішно служити й заступити навчання катихизму чи проповідь. Тому то священик, що занедбував би апостолят преси вартій такої самої догани як той, що занедбує свої чолові душпастирські обовязки.

Місійна проблема в різних своїх виявах становить очевидно істотну й невіддільну частину завдань усіх слуг пера, які виступають під почесною назвою католицьких журналістів. Католицька преса бодай у загальному це завдання так або інакше сповняє вже тим самим, що причиняється до поширення й поглиблення католицької ідеї серед широких мас вірних різних станів. Коли ж візьмемо місійну проблему в стислому значенні, тобто проблему місій між поганами і співділання запілля в ділі навернення поган то й так становить вона істотне завдання католицької преси, а то з наступних причин. Поперше тому, що катол. преса стоїть на услугах учительського Уряду Церкви, а як така має завдання не тільки утвержувати й поглиблювати віру у тих, що вже знаходяться в Церкві, але також усіми силами причинятися до ширення Доброї Новини між тими, що Її ще не знають. Подруге папські документи, що їх католицька преса має бути вірним і совісним інтерпретатором, присвячують місійній проблемі багато уваги. Томуто, якщо католицький журнал чи часопис має бути всестороннім, а не фрагментарним передавачем голосу Папи, то місійний комплекс мусить постійно виповняти окрему сторінку. Преса, що ігнорує католицькі місії між поганами не має права зватися католицькою.

Але місійна проблема великою своєю вагою, шириною засягу праці та багатством змісту не може бути тільки додатковою сторінкою якогось журналу чи часопису. Загально католицька преса в своїх сподаричних статтях на

місійні теми може тільки підпомагати ширення місійної ідеї. В цілі системачного й всестороннього ширення місійної ідеї та звязаних з нею питань потрібна окрема преса й періодичні видання, які були б присвячені виключно справі ширення Царства Христового між поганями та місійній доповідній діяльності заплля.

Що належить розуміти під назвою місійна преса? — Місійна преса тільки тоді буде гідно називатися тим іменем і тільки тоді відповість своєму завданню, якщо її зміст обниматиме наступні головні теми: а) Богословські основи Христового апостоляту тобто післаництво Христове дане Апостолам йти навчати всі народи. б) Історія діяльності апостолів і їх наслідників, що Христове поручення прийняли, його впродовж століття виконували й далше його виповняють. в) Опис терену місійної діяльності, тобто опис положення й стану людства, що дотепер живе поза Церквою й жде на своїх провідників Євангелія. г) Різні способи зацощливих старань св. Матери Церкви в цілі навернення поган та різні успіхи тих старань. д) Різнородні перепони, що їх катол. місіонери мусять поконувати на дорозі свого апостоляту. е) Різні способи підмоги місіям зо стороны вірних, що по своїм силам стараються співділати з місіонарами щоби навернути до Христа тих, що Його не знають. Послідна точка обнимає усе, що відноситься до діяльності заплля й його організації до збірного чину підмоги католицьким місіям. Сюди належить освідомлення мас у справах звязаних з апостолятом та мобілізація усіх сил католицького активу. Оце загальні теми, що їх місійна преса повинна розвивати відповідно до потреб місця й часу та релігійного вироблення читачів, для яких вона призначена.

(Д. б.)

ПЕРЕМІСЬКІ

ЄПАРХІЯЛЬНІ

ВІДОМОСТІ

PEREMUŚKI JEPARCHIJALNI WIDOMOSTI

СПІЛЬНЕ ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ
ЕПИСКОПАТУ ГАЛИЦЬКОЇ ЦЕРКОВНОЇ ПРОВІНЦІЇ
З НАГОДИ 500-ЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ ФЛЬОРЕНТІЙСЬКОГО
ЗЕДИНЕННЯ.

АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ

МИТРОПОЛИТ — АРХІЕПИСКОП ГАЛИЦЬКИЙ І ЛЬВІВСЬКИЙ,
ЕПИСКОП КАМ'ЯНЕЦЬКИЙ

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

ЕПИСКОП СТАНИСЛАВІВСЬКИЙ

ЙОСАФАТ КОЦИЛОВСЬКИЙ

ЕПИСКОП ПЕРЕМІСЬКИЙ, САМБІРСЬКИЙ, СЯНІЦЬКИЙ

НИКИТА БУДКА

ТИТ. ЕПИСКОП ПАТАРСЬКИЙ

ГРИГОРІЙ ЛАКОТА

ТИТ. ЕПИСКОП ДАНИЙСЬКИЙ І ПОМІЧНИК ПЕРЕМІСЬКИЙ

ЙОАН БУЧКО

ТИТ. ЕПИСКОП КАДОЕНСЬКИЙ І ПОМІЧНИК ЛЬВІВСЬКИЙ

ЙОАН ЛЯТИШЕВСЬКИЙ

ТИТ. ЕПИСКОП АДАДЕЙСЬКИЙ І ПОМІЧНИК СТАНИСЛАВІВСЬКИЙ

Духовенству і Вірним
МИР І АРХІЕРЕЙСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ

Дня 5-го липня по старому стилю 1399 р. минає п'ятьсот літ від хвилини, в якій у Фльорентії Папа ЄВГЕН IV. видав пам'ятну історичну Буллю, що починається від слів: „Laetentur coeli“ («Нехай радуються небеса і нехай тішиться земля») — підписану Святим Отцем, 150-ма єрархами Західної Церкви і 33-ма єрархами Східної Церкви. З усіх приявних византійців один тільки митрополит ефезький Марко відмовив підпису. Тими підписами до того часу нез'єднані греки признали верховну владу над цілим християнством Римського Архієрея і науку Католицької Церкви щодо походження Святого Духа, щодо матерії Пресвятої Евхаристії, щодо чистилища і щодо примату юрисдикції над цілою Церквою Христового Намісника і Наслідника св. Петра.

Ті рішення Вселенського Собору не досягнули наміреного закінчення роздору між Сходом і Заходом, хоч у першій хвилині видавалося, що роздор закінчений. Та все ж вони мали переважно значіння для Східної і Західної Церкви, а вже може найбільше значіння мали для нашої Церкви, якої представник, митрополит Ісидор, не тільки підписав Буллю з'єднання, але через цілий час брав чинну й дуже значну участь у нарадах і переговорах, що вкінці увінчались успіхом.

Для Західної Церкви Фльорентійський Вселенський Собор мав значіння великого тріумфу над змаганнями багатьох багословів і єрархів, які памагались довести до догматичного рішення, що Вселенський Собор має вищу владу від Папи. Такі змагання проявлялися на Соборі в Базилей, скликаним Євгеном IV. у 1431. р., а відтак тим же Папою перенесеним 1438 р. до Феррари, з Феррари перенесеним у 1439 р. до Фльорентії, а з Фльорентії у 1442 р. перенесеним до Риму. На Базилейському Соборі, хоч і скликаним Папою і під пресідництвом Римського Легата, тенденції противні владі Римського Архієрея взяли так верх, що Папа по рішучих протестах проти подібних рішень був приневолений Собор перенести. Собор не послухав, Папу Євгена IV. зложив з престолу, суспендував і став початком нової схизми, вибираючи нового антипапу. Тим так зразив собі цілий християнський світ, що й сама теза вищости Собору над Римським Архієреем стала скомпромітована і стратила усіх прихильників.

У Феррарі радив Вселенський Собор від 8. січня 1438. до 10. січня 1439. р. Наради Собору обертались через цілий рік виключно над наукою про походження Святого Духа й не довели до позитивного результату, хіба до того одного, що ті грецькі єпископи, які від початку були прихильниками зєдинення Церков, по основному розсліді справи переконалися, що наука східніх Отців була така сама як наука західніх.

Пересений до Фльорентії, Собор радив ще кілька місяців (від 26. лютого до 8. червня) над тою самою справою походження Святого Духа і довів до того, що відтак уже без великих труднощів прийняли формулку, яку вже західні й вони, східні Отці могли підписати.

А та формулка пізнішої дефініції Собору була така:

„В імя Пресвятої Тройці: Отця, Сина і Святого Духа з одобрєнням цього святого Вселенського Собору у Фльорентії визначуємо, що всі християни мусять вірити, приймати і визнавати ту правду віри, що Святий Дух є передвічно від Отця й Сина, що має свою суцність і своє буття особове від Отця й від Сина, що перед віками походить від одного і від другого, як від одного принципу й одним диханням; декляруємо, що те, що кажуть святі Учителі й Отці, що Святий Дух походить від Отця через Сина, веде до того розуміння, що тими словами сказано, що Син також по науці греків — причиною, а по науці латинян — принципом особовости Святого Духа, так само як Отець. І тому, що Отець Єдинородному Свому Синові родженням дав усе, що є Отцеве, крім того одного — бути Отцем, тим самим Син має від Отця, від якого передвічно Він зроджений, від віків те, що Святий Дух від Нього походить. Визначаємо теж, що пояснення слова „і від Сина“ було додане до Символу законно і розумно для пояснення і з причини тодішньої потреби“.

Довгі дискусії над предметом мало доступним для мас народу вимагали основного перегляду писань усіх св. Отців східніх і західніх — і осягнули для цілої Східної Церкви дійсну користь. Можна сказати, що раз на все уздоровили науку тієї Церкви від формальної єреси Фотія, що Святий Дух не походить від Сина. Визайтійці переконалися, що в дійсності немає в усіх писаннях східніх Отців ані одного уступу, який би так заперечував походження Святого Духа

від Сина. Вони також раз на все переконалися, що фальшивою була їхня думка, немов католицька Церква учить про дві причини, про два принципи походження Святого Духа.

Ті здобутки богословії Східньої Церкви були, можна сказати, сталі. Мимо того, що більшість єрархів Східньої Церкви після повороту до дому підпала шкідливому впливові Марка Ефезького і відреклася зєдинення з Західньою Церквою та усунулась зпід влади Римських Архієреїв, то все таки від того часу перестали на Сході осуджувати науку Західньої Церкви про походження Святого Духа. І тепер ще поміж незєдиненими богословами майже немає богослова, який не признавав би що наука східніх Отців Церкви є така, що Святий Дух походить „від Отця і від Сина“.

Дальшим тривалим здобутком Фльорентійського Собору є те, що Східня Церква і її єпископи і богослови також раз на все прийняли, що практика освячувати Святу Евхаристію або на кваснону або на прісному хлібі є правильна. Відкинули раз на все закиди Керулярія, що практика латинська у тому напрямі це єресь.

Фльорентійський Собор учить:

„На прісному або квасному пшеничному хлібі довершується дійсно тіло Христове і священники обовязані в одному з тих двох хлібів освячувати Тіло Господнє, кожний по звичаю своєї Церкви, Західньої або Східньої“.

Це одиноке рішення, в якому Собор крім догматичної дефініції торкається і питання обрядів чи обрядових звичаїв. Зрештєю цілий Собор станув засадничо на принципі, якого досі тримається Римська Церква — єдності віри при різниці обрядів.

Треба признати, що єрархи Західньої Церкви дали небуденний доказ широкости поглядів і широкого серця, лишаючи византійцям усі їхні обряди і не вишукуючи в них того, що могло б їм не подобатися. Византійські єпископи зо свого боку мусіли бути тим широким способом брання речі загально приєднані, — вони пізнавали, що багато закидів, які Римській Церкві робили богослови Византії, було неоправданих й дитинно наївних. Хоч на Соборі противники Зєдинення виступали назверх нераз з острими філіпі-

ками проти латинянин, урядово не сміли піднести ані одного обрядового закиду, хоч византійська культура тих закидів підносила безліч. Відомо, що Фотій підносив уже 10 закидів проти латинян. За Керулярія число зросло до 22. З початку XII-го століття вже наводили 32 точки, які закидали як ересі латинянам. У XIII. столітті число зросло знову до шістьдесятькількох точок, а в XIV. столітті вже богослови говорили про „безконечні“ ересі латинян. До такого числа доходили дуже простим і наївним розумуванням, бо з одного боку кожна обрядова різниця ставала для византійців причиною нового закиду, кожна подробиця, в якій Західня Церква трималася іншого звичаю ніж византійська, або не заховувала чогось із того, що заховувала Візантія, вже було причиною нової латинської ереси. З другого боку вони узагальнювали все те, що колинебудь византієць закидав латинянові. Таким способом доходили до абсурдних закидів, бо за латинські ересі вважали нпр. усі надужиття, яких допустилися дикі жовніри IV. хрестоносного походу при здобутті Царгороду.

Коли ціла византійська Церква (бо грецькі Отці Флорентійського Собору були представниками цілої византійської Церкви, усіх східних грецьких патріархів), не підносила ніодного з тих закидів, то тим самим осуджувала їх і признавала, що вони не мали ніякого догматичного значіння, себто що всі практики латинської Церкви ніяким способом не були ересями, а тільки практиками, в яких мусіла бути в Церкві різnorodність і свобода.

Те признання византійців мало дуже велике значіння і не втратило його і через відступлення ерархів Візантії від примату Римських Архієреїв. Те признання має й досі значіння, бо не дозволяє вже вертати до тих чисто обрядових закидів. При Берестейській Унії противники зєдинення підносили безліч закидів, але до закидів византійської Церкви вони вже не вертали.

В одній ще точці бажали, може, латинські Отці Собору якоїсь деклярації. Хотіли дефініції, що Пресвята Евхаристія освячується словами Христа. Греки з огляду на епиклезу, опиралися. Уступаючи їм рішено, що про епиклезу не буде згадки в Буллі Зєдинення, але що Висаріон в імені всіх греків заявить прилюдно перед читанням Буллі, що признає, що хліб і вино освячується самими словами Христа

в Тіло і Кров Господню. Дня 5. липня 1439. р. Висаріон прилюдно зложив таку заяву.

Яка важна була та концесія, те замовчення про епіклезу в Декреті для греків, показує найкраще те, що такий уступ помістили в Декреті для вірмен (*Exultate Deo*, з 22. листопада 1439. р.). В уступі про Пресвяту Евхаристію Собор каже: „Формою того Таїнства є слова Спасителя, якими звершується Таїнство: бо священник довершує Таїнство говорячи імені Христа. Бо силою самих слів субстанція хліба перемінюється в Христове Тіло, а субстанція вина в Кров; але так, що цілий Христос міститься під видами хліба й цілий під видами вина. Під кожною частинкою освяченого агнця і освяченого вина, коли їх відділиться, є цілий Христос“.

Подібно цінним дуже й тревалим здобутком для цілої Східної Церкви є те, що єрархи византійської Церкви раз на все переконалися, що наука Західної Церкви про чистилище є тотожна з наукою Східної Церкви. Фльорентійській Собор не означає, які кари грішна душа терпить у чистилищі, щоб тою тезою, яку вправді принимало багато богословів, але якої ніколи Церква не здефінювала, не утруднювати порозуміння.

Собор учить:

„Душі тих, що вмирають у правдивій покуті і Божій любові, якщо вони задосить учинили гідними оwoчами покаєння за все, чого допустилися й що занехали, по смерті очищаються карами чистилища; а щоб у тих терпіннях вони мали пільгу, помагають їм добрі діла вірних живих, себто жертви Служб Божих, молитви і милостині та інші милосердні діла, які по звичаю св. Церкви жертвують вірні за вірних. А душі тих, що безпосередньо по отриманні хрещення, тобто доки не стягнули на себе ніякої плями гріха, або з таких плям зовсім очищені, чи то ще живучи в тілі чи після смерті, як це вище сказано, відразу є приримані до неба і ясно видять самого Бога в Тройці Єдиного таким який Він є, але відповідно до різниць їхніх заслуг — один звершеніше другого. А душі тих, які вмирають в актуальному смертному грісі, або в самому первородному, зараз сходять в ад, але вони карані нерівними карами“.

Грецькі учасники Собору навіть не згадували про закиди, які від Керулярія роблено Західній Церкві: про су-

ботвій піст, опущення аллилуя в Чотиродесятницю і їдженя мяса з кровю. Тим признано, що ті закиди були безпідставні.

Найважнішим здобутком для цілої Церкви, з якого Східня Церква відтак не хотіла користати, це дефініція Вселенського Собору щодо примату Римських Архієреїв.

Дефініція Собору така:

„Також визначуємо і дефінюємо, що св. Апостольський Престол і Римський Архієрей має примат на цілий світ та що сам Римський Архієрей є наслідником блаженного Петра Верховного Апостола, і правдивим Намісником Христа і цілої Церкви Головою та всіх християн Отцем і Учителем; йому то в св. Апостолі Петрі Господь наш Ісус Христос передав повну владу пасти, рядити й управляти Вселенською Церквою, як це міститься в діяннях Вселенських Соборів і в святих правилах“.

Хоч у цьому рішенні виразно немає як науки віри, науки про вищість Папи над Вселенським Собором, то все ж та вищість виходить із фльорентійської дефініції. Відтак, як побачимо, Святий Отець окремою Буллею ту науку виразно подав християнам до вірування, осуджуючи тим самим рішення Базилейського Собору.

В тій фльорентійській дефініції незвичайно важний той уступ, у якому Папа названий Учителем усіх християн. У Божому Провидінні було застережене Ватиканському Соборові рішення непомильності науки Римських Архієреїв, але рішення Фльорентійського Собору є підставою Ватиканського, і в собі ту науку неначе містить.

Та дефініція Фльорентійського Собору, хоч відтак і відкинула її византійська Церква, була великим тріумфом Римського Примату і на Заході, а стала підставою розвою Церков східнього обряду злучених з Апостольським Престолом, на першому ж місці нашої Церкви, в котрій усі рішення Фльорентійського Собору були ще признавані найближчими наслідниками Ісидора.

Вкінці великим здобутком для Сходу стало приєднання до Католицької Церкви Церков: вірменської, яковітської, боснійської, сирійської в Мезопотамії, халдейської і маронітської на Кипрі.

Греки в короткому часі після підписання Булли зєднання опустили Фльорентію і вернули через Венецію до дому. Але Собор не розійшовся, а й не міг розійтися. Пе-

редовсім тому, бо Собор у Базилеї, зійшовши на дороги цілковитого бунту проти верховної влади Римських Архієреїв, був дійшов до того, що вибрали на ньому антипапу 17. листопада 1439 р. Папа Євген IV. звернув тепер усю свою енергію проти того Базилейського Собору та видав Конституцію „Мойсей“, так завсіди називану по першому слову. У ній осудив цілу тенденцію Базилейського Собору й безбожність, яка пхнула кількох єпископів до тієї смілости, що відважилися складати з престолу Римського Архієрея.

Заки Євген IV. дійшов до формального осудження тези Базилейського Собору, що вищість Собору над Папою є „правдою віри“, мусіли відбутися ще різні конференції, дискусії і наради, в яких Папа побідив і в Буллі „Etsi non dubitemus“ (з 20. квітня 1441. р.) обширно представив цілу римську науку про вищість Папи над Собором. І ту науку прийняла ціла Церква.

До того щасливого закінчення небезпечної кризи і ложної науки про вищість Собору причинилося з одного боку те, що всі Церкви й університети та більшість богословів відвернулися від Базилейського Собору й не прийняли вибраного ним антипапи. Але до того щасливого закінчення причинилося також загальне, для Апостольського Престолу корисне й велике вражіння, яке зробило зєдинення Східніх Церков. Наступили в Фльорентії ще й інші корисні для церковної єдності події, які також були неначе наслідком того головного тріумфу — зєдинення византійської Церкви.

Папа був запросив до участі в Соборі й вірменського патріярха Константина V-го, котрий, загально вже прихильний Зєдиненню, вислав до Фльорентії своїх чотирьох делегатів, щоб підписали в його імені злуку вірменської Церкви з Апостольським Престолом.

Делегати Вірменського патріярха приїхали в хвилину, коли византійці опускали Фльорентію, Щойно 29. листопада 1439. р. Отці Собору прийняли на публичному зібранні спеціальний папський Декрет (*Exultate Deo*, з дня 22. листопада 1439. р.), який довершив злуку вірмен із Римом. Той Декрет цілий богословський трактат, у якому міститься в скороченні твір св. Томи, написаний для вірмен про правди віри й 7 св. Тайн Крім того твору св. Томи в Декрет входять: Символ нікейсько-царгородський, науки Вселенських Соборів про дві природі і дві волі в Ісусі Христі,

загальну науку про Халкедонський Собор (як IV-ий Вселенський) та про всі Вселенські Собори, які відбулися під авторитетом Папи, Символ так зв. св. Атаназія і Декрет зєдинення Фльорентійського Собору та спис свят, які Папа поручив почитати вірменам.

Римський Декрет не приніс тих успіхів, яких очікували і не мав практичного значіння тому, бо делегати вернули до дому після смерти патріярха Константина й після розбиття Вірменії.

В дальших зібраннях Собору зєдинення з Римською Церквою прийняли ще яковіти. Ще передше Папа був запросив на Собор короля Етіопії, коптів і якогось короля Індії Тому. Запрошені одні по других присилали своїх делегатів.

Дня 31. серпня 1441. р. були читані листи коптійського патріярха олександрійського Йоана, який без ніякої дискусії приймав примат і юрисдикцію Папи. Кілька днів пізніше 2. вересня 1441. р. палестинські яковіти, котрих головою був архимандрит Нікодим у Єрусалимі, представляли знову через делегата своє визнання віри. Усі ті дрібніші яковітські Церкви обняв Папа одним Декретом „Cantate Domino“ (4. лютого 1442. р.), яким торжественно було заключене зєдинення всіх яковітів з Римською Церквою. Той Декрет це теж правдивий богословський трактат, в якому містяться попередні Декрети, дані византійцям і вірменам, та вкінці уступ, у якому представлена наука Церкви щодо освячення словами Христа.

По тих щасливих подіях хотів Папа Евген перенести Собор до Риму. Римська революція була обернулася на таке нещастя народу, що римляни, які в першій хвилині далися захопити революційним рухом, бажали терер дуже повороту Христового Намісника до Риму. Користаючи з того, Папа вернув до Риму й переніс там Фльорентійський Собор.

Хоч мало що знаємо про праці Собору в Римі (від 26. квітня 1443. р. до 7. серпня 1445. р.), бо його акти затратилися, то все ж знаємо, що Папа мав ще нагоду прийняти визнання віри і піддачі під владу Римських Архієреїв боснійського короля Степана. На жаль і те зєдинення не мало трівкого наслідку, бо ціла Боснія була зайнята турками, які знищили там цілком християнство.

Буллею „Multa et admirabilia“ з дня 30. вересня 1444. р. приймав Папа до Церковної єдности сирійського патріярха

Ігнатія. Сирійці були тоді монофізитами й монотелетами, а щодо походження Святого Духа мали науку византійців. Делегат патріарха, едеський архієпископ Абдаля, прийняв зверхність Римського Архієрея і зєдинив Сирійську Церкву з Римом.

Крім того Папа Євген мав ще щастя приєднати до Католицької Церкви халдейців і маронітів з острова Кипру. Папа їх прийняв Булею „Benedictus“ (7. серпня 1445. р.).

Так то кілька літ перед дефінітивним тріумфом турків, що здобували Царгород, різні Церкви Сходу вертали одна по другій до Церковної єдності. Всі ті повороти були в часті спричинені небезпекою, яка грозила їм від магометан, а в дечому добрим прикладом, який дала византійська Церква. Відомість про зєдинення Византії з Римом порушила ті Церкви і немов спонукала їх до наслідування.

* * *

В ту 500-літню річницю Фльорентійського Собору не можемо поминути мовчанкою великих заслуг всіх тих, що причинилися до довершення того зєдинення. А між ними на першому місці стоїть сам Римський Архієрей Євген IV. Без його залізної волі, надзвичайної жертволюбливості і консеквенції, з якою переводив свої пляни, не було б можливе діло Фльорентійського Собору. Ту витривалість Папи треба тим більше подивляти, що знаходився сам у таких незвичайно важких обставинах. З одного боку мусів у перебранні втікати з Риму, бачив усю свою державу зайняту кондотієрами в службі медіолянських дуків Вісконтів, з другого ж боку Собор у Базилеї порушував ціле християнство проти Папи, бо за збунтованими нечисленними єпископами в Базилеї стояли зразу такі поваги як паризький університет, єпископат Франції і багато навіть дуже поважних кардиналів. Що мимо тих всіх труднощів Папі вдалось довершити діло зєдинення, треба приписати його особистому авторитетові. Бо Папа Євген IV. був людиною, що викликувала в людей довіря, захоплення і послух. Був аскетом, монахом августіянином. У найближчому свому оточенні мав двох вєнедиктинців, двох августіян та двох світських священиків, вибраних зпоміж найкращих. З ними і в день і в ночі відправляв церковне правило. З дому рідко коли виходив, а коли народові показувався, збуджував такий ентузіазм, що люди на його вид у захопленні заливалися сльозами. Мав звичай їсти лише нечасто і то в несталих годинах. Часто тільки раз у день. Його кормом були ярини, до яких

додавав трохи мяса, і овочі. Відзначався жертволюбивістю. Хоч сам находився в великих фінансових клопотах, бо доходи держави були зайняті кондотієрами, а доходи Церкви були zagrożені через схизматицький рух Базилейського Собору, роздавав він просто пригорщами гроші. Оповідають, що колись бідний міщанин просив у нього помочі. Папа казав привести гаманець з грішми і просителеві казав узяти, скільки хоче. А коли бідолаха з несмілістю витягав одну золоту монету, Папа сміючись казав: „Беріть сміло, скільки вам треба, радо даю вам золото“. Папа Євген відзначався також великою уступливістю, якої дав доказ у тому, що на Собор запрошував незєдинених византійців і східні Церкви та допускав, щоб на Соборі дискутовано те, що було вже безсумнівною правдою католицької віри. В подібних обставинах на Вселенському Соборі в Ліоні навмисно, заки приїхали греки, що мали зєдинитися з Римською Церквою, на першому засіданні Отці Собору здефініювали як правду віри заперечуване византійцями походження Святого Духа від Отця і від Сина, що тим способом випередити й не дєспустити до ніякої дискусії. Папа Євген допускав ті дискусії і ними осягнув неодну зміну в науці поодиноких византійських єрархів. Коли византійці робили якісь труднощі, Папа в двох випадках згодився на замовчання якоїсь науки, яку латинські богослови хотіли дефініювати. З власної ініціативи Папи рішення Фльорентійського Собору не споминають про вогонь у чистилищі та не говорять про хвилину освячення святих Дарів.

Кєли візьметься під увагу всі труднощі майже особисті, з якими приходилося боротися Папі Євгенові, треба подивляти, що мимо всього довів до завершення діла. Імператор Йоан Палеолог приїздив до Фльорентії, щоб старшувати над Папою, а царгородський патріарх Йосиф при найкращому розположенні вважав себе за цілком рівного. Усі ті претенсії треба було Папі поконувати лагідною витривалістю. Не мав у тому ніякої помочі монархів Європи. Нєдин із них не відповів на запрошення на Собор, а воно в високій мірі причинилося до знеохочення імператора, який з такого сподіваного зїзду європейських монархів багато собі обіцював.

Поміж византійцями найбільшу заслугу в довершенні зєдинення Церков поклав нікейський митрополит Висаріон.

Це була людина рідкого богословського знання, при тому знаметий бесідник і знавець клясичної старовини. До його успіхів праці на Фльорентійському Соборі причинився не в малій мірі той його характер гуманіста і знавця Плятона. Бо між латинянами чимраз більшу роль грали гуманісти, які з незвичайним заінтересуванням відносилися до клясичного грецького світа і через те витали Висаріона як людину незвичайно для них цікаву. Відома ж та теза в науці, що до т. зв. ренесансу, себто відновлення клясичного духа Риму і Греції, причинилось найбільше те, що по упадку Царгороду багато грецьких гуманістів перенеслося на Захід і там поширило науку грецьких клясиків. Можна сміло сказати, що вже Фльорентійський Собор був нагодою, при якій гуманісти латиняни пізналися й заприятювалися з гуманістами греками. Між богословськими творами Висаріона є передовсім його промови на Фльорентійському Соборі, з яких на особливішу увагу заслугує друга „Про Зєдинення“.

Йому також мабуть треба приписати т. зв. „Грецькі акти“ про Фльорент. Собор. Оригінальні протоколи затратилися, тому справоздання Висаріона є найточнішим описанням всього, що діялось у Фльорентії:

Висаріон, по довершенні Зєдинення на Фльорентійському Соборі, був іменований Кардиналом. Після здобуття Царгороду турками він осів у Римі, де його дім був місцем, у якому емігранти з Візантії сходилися й знаходили завсіди поміч.

Висаріон був також аввою грецького монастиря біля Риму в Грота Феррагі. Як авва монастиря лишив витяг із правил св. Василія.

Своїм становищем супроти ціла Зєдинення стояв Висаріон у яскравій суперечності з завзятим противником Зєдинення Марком, ефеаьким митрополитом, з родини Евгенікос.

Другим учасником Фльорентійського Собору, котрому треба завдячувати щасливе довершення Зєдинення Церков, це Ісидор, київський митрополит, людина незвичайно вчена, начитана, гуманіст і бесідник. Заки став київським митрополитом, Ісидор був ігуменом монастиря св. Димитрія в Царгороді. Мусів він відзначатися великими прикметами, коли Йван Палеольог, задумючи заключити Унію з Римом вибрав Ісидора як свого делегата на Базилейський Собор. Прийнятий предсідником Собору кардиналом Цезарінієм догою латинською промовою, Ісидор відповів такою самою

гуманістичною грецькою промовою, в якій виявив себе бесідником тієї самої школи не менше начитаним від Цезарінія, а що важніше — виявився вже тоді щирим прихильником Зєдинення Церков. Кардинал Цезаріні висказав був галку, що різниці поміж Сходом і Заходом сходять лише до формальних питань, а тому Зєдинення Церков можливе і легке, Ісидор, відповідаючи на те, назвав просто всі причини розділу Церков маловажними і марними. Вони просто непорозуміння, якого вжив діавол, щоб викопати пропасті.

Та Ісидор не брав великої участі в богословських дискусіях. Його вдача радше відповідала ролі посередника, організатора, людини практичної, що шукає й уміє знайти засоби до порозуміння. По думці всіх істориків Фльорентійського Собору без тієї витревалості і зручної праці Ісидора не було б прийшло до щасливого завершення діла. Труднощі виринали майже кожної днини. Рішучі противники Зєдинення користали з кожної нагоди, що їй прихильникам кидати колоди під ноги і цілком сміло йшли до розбиття Собору. Тому треба було прихильникам Зєдинення незвичайної осторожности, такту, второпности, щоб не допустити до зірвання переговорів. При довгих догматичних дискусіях задержуванося часом над текстом одного Отця довший час. Так було зі славним уступом св. Висилія в його книзі „Проти Евномія“ (розділ XIII.). Противники Зєдинення, не вмючи відповісти на виразну науку Василія, закидували, що це фальшиві тексти. Тоді треба було перешукувати всі рукописи, а що грецькі Отці Собору багато їх мали зі собою, то й легко було Маркові з Ефезу доказати марність його закидів. Але шукати по рукописах і відчитувати їх, це було якраз завдання, до якого прегарно надавався Ісидор. Любитель старовини, грецької мови та знавець рукописів, він віддавав Соборові і справі Зєдинення величезні прислуги.

Вправді імператор Иоан був усе готовий помагати, бо був без сумніву прихильником Зєдинення, може не з чисто релігійних оглядів, а радше задля надії політичної помочі західніх держав. Імператор раз-у-раз умовлявся з Папою про засадничі справи перебігу переговорів і раз-у-раз уживав свого впливу, щоб здержувати противників Зєдинення. Дійшло навіть до того, що Маркові Ефезькому заборонив прийти на засідання тоді, коли з латинського боку домініканець Іван з Рагузи мав мати довшу філіпіку проти нього.

Немає сумніву, що імператор Йоан помагав справі Зєдинення, але ще питання, чи та поміч наказу чи заборони не була до деякої міри і ослабленням становища греків, прихильників Зєдинення. Противники Зєдинення вживали відтак того аргументу, що византійські єрархи були імператором присилувані згодитися. Здається, що в цій справі ще раз показалося, до якого ступня цезаропалізм у Церкві шкідливий, хоч інгеренція імператора може в деяких випадках показувалася корисною для Церкви.

Поміж людьми заслуженими для довершення Зєдинення Церков треба згадати й царгородського патріярха Йосифа. Він вправді приїхав вже хворим і не міг брати участі ані в дискусіях, ані навіть не міг бути на більшій частині публичних сесій Фльорентійського Собору. Все таки його авторитет причинився немало до становища багатьох зпоміж грецьких єрархів. Не діждався він завершення діла, бо 10. червня 1439. р. він умер. Це було б стало великою перешкодою, а навіть розбиттям переговорів, якщо б патріярх не був залишив торжественного акту, в яккому заявляв, що признає і вчить все те, що признає і вчить Католицька Апостольська Церква та, що все те приймає та признає. Також признавав „Святого Отця Отців найвищого Архієрея і Намісника Господа нашого Ісуса Христа, Папу старого Риму“ та признаю також і чистилище“. Умер перед дискусіями над приматом Папи. Тому та його заява могла сильно причинитися до становища не одного з византійських єпископів.

Щоб бути справедливим, треба згадати й про великих богословів Західньої Церкви. Згадаємо бодай про одного, який тим відзначився перед іншими, що по смерті Папа зачислив його між блаженних. Був це Альбергаті, Кардинад Санта Кроче.

Спільними працями й зусиллями цих нами згаданих й багато інших знаменитих єпископів і богословів було довершене таке трудне діло Зєдинення Церков. Хоч воно і не принесло всіх тих овочів, яких тоді ціла Церква очікувала, все таки воно було величним ділом, і без сукніву на довгі століття показало і Римській Церкві і бодай поодиноким Церквам Сходу дорогу розвою і дорогу, що веде може до цілковитого закінчення роздорів.

* * *

Історія Фльорентійського Собору є і все залишиться

світлою сторінкою в історії Вселенської Церкви, а безко-
нечно важною в історії нашої Церкви.

Взиваючи цим нашим письмом Всечесне Духовенство до відчитання цього нашого послання в церквах і до пояснення його народові, можемо висказати бажання, щоб наша духовна й світська молодь, що так радо віддається в наших часах студіям історії, взяла собі за предмет дослідів Флорентійський Собор. Історія його досі не написана. Матеріалів, очевидно печатаних, дуже багато. Правдоподібно також у численних бібліотеках Італії є багато непечатаних матеріалів, а поміж ними ті найважливіші, які напевно могли лише затратитися, а не загинути — урядові протоколи.

500-літня річниця пригадує нам також важний наш обовязок, передовсім у молитвах часто поручати Господу Богу велике діло тоді почате, а досі ще нескінчене. Ця річниця пригадує нам також обовязок приготовлятися до праці для незєдинених наших братів. Виглядає на певне, що скоріше або пізніше двері широко отворяться й дадуть нам змогу для тих наших братів працювати. Тепер треба нам у тому приготовлятися, щоб, коли прийде слушний час, ми наших братів не зражували і не відпихали, широким апостольським духом і широкою любовю потягали їх до Зєдинення. До молитов у цьому напрямі треба нам захочувати нашу молодь по школах і наш нарід по парохіях. Бажання церковної єдності і молитва за неї є бажанням і молитвою, які можуть Христові Спасителеві подобатися, бо відповідають Його бажанням і Його молитві, що неначе також є завітанням для Його Апостолів і Учеників: „Не про цих же тільки молю, але й про тих, що задля їх слова увірять у Мене, щоб усі були одне, як Ти, Отче, в Мені а я в Тобі, щоб і вони одне були в Нас, щоб світ вірив що Ти Мене післав“.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа і любов Бога і Отця і причастя Святого Духа хай буде з усіми Вами Амінь.

† АНДРЕЙ, митрополит в. р., † ГРИГОРІЙ Епископ в. р.,
† ЙОСАФАТ, Епископ в. р., † НИКИТА, Епископ в. р.,
† ГРИГОРІЙ, Епископ в. р. † ІВАН Епископ в. р. † ІВАН, Епископ в. р.

Дано в день 5. липня н. ст. Року Божого тисяча девять-
соттрицятьдевятого.

**Ч. 4537. — В справі Пастирського Листа у 500-ліття
Фльоретійнської Унії.**

Поручається Всеч. Отцям Парохам, Завідателям і са-
мостійним Сотрудникам у найблищу неділю прочитати,
замість проповіді в часі парохіяльної Служби Божої, пови-
щий Пастирський Лист у виїмках, що їх Всеч. Отці будуть
уважати для своїх вірних за вказані, а прочу частину при-
ступно пояснити.

† ЙОСАФАТ, Епп.

Ч. 4574. — В справі обсади самот. сотрудництв.

З покликом на тут. зарядження Ч. 5493/38 (Перем.
Єпарх. Відомості р. 1938, Ч. I. стор. 7.), позваляється вне-
сти прохання на слідуєчі самотійні сотрудництва: Кальни-
ця (бал. д.), Ожанна (леж. д.), Тершів (ст. самб. д.), Пи-
няни, Викоти, Торгановичі (сам. д.), Головсько (розл. д.),
Кропивник старий, (підб. д.) і Плоске (жук. д.).

Від гр. кат. Єп. Консистеріі.

Перемишль, дня 7. серпня 1939 р.

о. Микола Грицеляк
канцлер.

† ЙОСАФАТ
Єпп.

Видавець:

гр. кат. Єп. Консистерія в Перемишлі. Редактор о. Др. Микола Денько.

Wydawca:

gr. kat. Konsystorz Biskupi w Przemyślu. Redaktor ks. Dr. Mikołaj Deńko.

(Друк. гр. кат. Капітули в Перемишлі. — Druk. gr. kat. Kapituły w Przemyślu)

Число розпор.	З м і с т	Стор.
	Ч. I.	
	Різдвяні побажання Єпископа Ординарія до священників і вірних.	1.
6458	В справі святочних побажань Єпископа	4.
6459	Січень - місяць доброї преси	5.
	Хроніка	5.
	Місії між поганями	6.
	Ч. II.	
342.	В справі святочного обходу з нагоди 17. річниці коронації Папи Пія XI.	9.
353	Зарядження на час постів в 1939. згл. до Великого посту в 1940 р.	10.
405	Конкурс на опорожнені парохії	11.
	Хроніка	13.
	Народня мова в проповіді і катихиці в Перем. Єпархії на переломі 18 на 19 ст.	14
	Місії між поганями	22.

Число
розп.

З м і с т

стор.

III.

Пастирський лист по причині смерті Папи Пія XI.	25.
Хроніка	31.

IV.

Пастирський лист Єпископа Ординарія з нагоди вибору Папи Пія XII.	33.
1268 Зарядження з нагоди вибору і коронації Святішого Отця Пія XII.	36.
706 Речинець іспитів конкурсних о душі. Бенефіції в р.1939.	36
708 Речинець іспитів в догматики, моральної і церковного права в р.1939.	37
710 Конто Єписк. Консисторії в ІКО. ..	37
1023 В справі "Української Католицької Місії" у Франції	37
409 В справі передплати за Єпарх. Відомості на рік 1939.	39
Хроніка	39
Місії між поганями	40

Ч. V.

Пасхальний привіт Єпископа Ордин. Духовенству і вірним	49
2023 Поручення відчитати Пастирський Л.	52

Ч. роз.

З м і с т и

стор.

2024.	Про потребу остерегти вірних перед протикатолицькими летечками	52
1962	В справі зібрання даних до шemat.	53
1480	повідомлення в справі появи журналу: "	54
	Хроніка	54
18	Місії між поганями	56
	4. VI.	
19	Пастирський лист Єпис. Ординарія на місяць Марії	61
2463	Зарядження дотично паств. листа	64
2510	духовні виправи для священників	64
2482	речинець іспитів на дяків	65
2482	Речинець до вношення подань о приняття до дяківського Інституту в Перемишлі	65
2464.	В справі присяги священників у суді	66
	Хроніка	66
	Перший директор престольного хору в Перемишлі	68
	Оголошення ПСЛ.	75
	4. VII.	
3450	Пастирський лист Єпис. Ординарія з нагоди сорокліття Єпископства галицького архієпископа киян Андрея Шептицького	77

Ч.р.	З м і с т	стор.
3450	Зарядження в справі молитов з нагоди 40 ліття Єпископа	79
3255	Речинець до виношення прохань про прийняття до духовної Семинарії	80
3157	Обов'язок ОО. Душпастирів опікуватися кандидатами дух.стану в часі Ферій.	81
3256	Звіт про ліцеальних абсолювентів	81
3258	у справі прохань о диспензи від посту й зазначеного часу.	81
3451	Збірка на Петрів гріш	82
3457	Вакаційний час Єп.Консисторії	82
3453	Воручення п.в. "Три Синоди Черем."	83
3093	Пошукування за метрикою	83
	Хроніка	83
	Місії між поганями	85
Ч. VIII.		
	Відручне письмо Папи Пія XI. до Митрополита Кир Андрея з нагоди 40 ліття Єпископства	89
3824	Заклик до складок на устроєння і мальовання Церкви в гр. кат. Дух. Семинарії в Перемишлі	91
3688	Дравильник для дяків гр. кат. Черем. Єпархії	92
3770	Конкурс на опорожнені парохії	98
	Хроніка	100
	Місії між поганями	101

ч. ІХ.

Спільне Пастирське послання Єпископату Галицької провінції з нагоди 500-літнього ювілею Флорентійського з'єдинення..... 105.

4537. В справі Пастирського листу у 500 ліття Флорентійської Унії120

4574 В справі обсади самостійних сотрудижів
120.

